

منتدی اِقرأ الثقافی

www.iqra.ahlamontada.com

بیر کردنه وهی ره خنه گرانه

رِیکاره سه لمپتدراوه کان بۆ باشترکردنی بریار
دروستکردنی کارامهیی، زیادکردنی ژیری و
زیره کانه تر بیرکردنه وه

سایمۆن برادلی

وه رگێرانی
هه ورین همه آمین

بیرکردنه وهی ره خنه گرانه

پیکاره سه‌میتندراوه‌کان بۆ باشتکردنی بریار،
دروستکردنی کارامه‌یی، زیادکردنی ژیری و زیره‌کانه‌تر بیرکردنه‌وه!

سایمۆن برادلتی

وه‌رگیرانی
هه‌ورین همه‌امین

ناسنامه‌ی کتیب

- ❖ ناوی کتیب: بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه
- ❖ نووسینی: سایمۆن برادلتی
- ❖ وه‌رگێرانی: هه‌ورین همه‌امین
- ❖ دیزاین: هونه‌ر عوسمان
- ❖ هه‌له‌بێری: سوکنا سه‌مین
- ❖ قه‌باره: ۲۰*۱۳ سم
- ❖ ژماره‌ی لاپه‌ره: ۱۲۳ لاپه‌ره
- ❖ نرخ: ۳۵۰۰ دینار
- ❖ نۆبه‌تی چاپ: چاپی یه‌که‌م/۲۰۲۱
- ❖ شوێنی چاپ: ناوه‌ندی سارا- سلێمانی

له‌ به‌رپۆه‌ به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه گشتیه‌کان،
ژماره‌ی سپاردن () ی سالی ۲۰۲۲ ی پێدراوه

ناوه‌ندی سارا

بۆ چاپ و بلاوکردنه‌وه

سلێمانی_بازاری ناویاریک_ نهۆمی دووهم_ به‌رامبه‌ر کاسۆمۆن

پیشه کی

میشکت پیکهاتوره له کومپیوته ریکی نایابی سی پاوهندی که ناوهندی فرمانکردنه به لهش و ژيانت. به شداری دهکات له هه موو نهو بوارانهی به نهجامیان دهگه په نیت له ژيانندا وه هه موو کرداره فیزیاییه کانت (ئهوانه ی به جهسته ده کرین).

نهو بیرکردنه وهت، ههسته کانت، کرداره کانت و پیکاره کومه لایه تییه کانت دیاری دهکات. میشکت دیاری دهکات که توچ جوړه که سیکی. پیکي دهخات که توچ چهند زیره کیت، چهند به پیز یان بیتریزیت، چوون به باشی بیرده که یتوه له بارودوخیکی ترسناکدا و چوون پهفتار دهکیت له گهل هاوړیکانت و خیزانه کهت. کار دهکاته سهه ههستی ئاسودهیی و چوونیتی پهفتارکردن له گهل په گهزی بهرامبهه. به گشتی میشکت به شداری دهکات له هه موو شتیکی ژيانت.

نهو ئالوزتره له هه کومپیوته ریگ که دروست کراوه یان ته نانهت خه یال کراوه. سهه بلیوون دهماره خانه ی تیدایه، و کوتایی هه گه یه نکه دهماریک به سستراوه به دهماره خانه یه کی تره وه. میشکت په یوهندی و پیکه وه به سستی زیاتری تیدایه له چاو هه موو نه ستیره کانی گه ردوون. گه

ده‌ته‌وێت ببیت به‌باشترین که‌س له‌کاردا، له‌په‌یوه‌ندی به‌ستندا یان ته‌نا‌هت له‌کاتی به‌سه‌ربردنی پشووه‌کاندا، ئه‌وا ده‌توانیت.

پێویسته به‌باشترین شیوه‌ سوود له‌کارکردنی میتشکت وه‌ربگریت!

زۆربه‌مان راهێنانی به‌رزکردنه‌وه‌ی قورسایی، خواردنی ته‌ندروست وه‌یوگامان کردوه له‌پێناو هه‌شتسته‌وه‌ی له‌شمان له‌بازێکی گونجاو و باشدا، به‌لام ئه‌یچی ده‌رباره‌ی میتشکت؟ میتشکت ناوه‌ندی سه‌ره‌کی ژيانته، وه‌کو‌مپیوته‌ره‌ جیگیرک‌راوه‌که‌یه‌ که‌ یارمه‌تی‌ت ده‌دات له‌پێک‌ه‌ستنی هه‌موو ئه‌و بارانه‌ی دێته‌ ژيانته‌وه. ده‌رفه‌ت ئه‌و شته‌یه‌ ئێمه‌ پش‌ت‌گو‌ی‌مان خسته‌وه‌ و هیوا ده‌خوازین خۆی کاری خۆی بکات به‌بێ ئه‌وه‌ی تو کاری تێدا بکه‌یت. گرنگ نییه‌ که‌ ته‌مه‌نت چه‌نده، راهێنانی میتشکی کاریگه‌ری ئه‌رێنی ده‌بێت له‌سه‌ر میتشکت، هه‌روه‌ها له‌به‌رامبه‌ریشدا کاریگه‌ری ئه‌رێنی ده‌بێت له‌سه‌ر ژيانته. له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا میتشکت پێویستی به‌وه‌ هه‌یه‌ بنچینه‌ییانه‌ ته‌ندروست بیت تا بتوانیت به‌پ‌رۆسه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه‌دا تێپه‌ریت که‌ بناغه‌یه‌ بۆ چاره‌سه‌ری زۆریک کێشه‌ی بنه‌په‌تی. ئه‌و بیرکردنه‌وه‌ ره‌خه‌گرانه‌یه‌ی که‌ پ‌وون ده‌ک‌ریته‌وه‌ له‌م په‌رتوکه‌دا ده‌وره‌ دراوه‌ به‌ بنه‌ما ژیرییه‌کان، بیرکردنه‌وه‌ی بیرسایی (لۆژیکی)، هه‌روه‌ها باشترین توانای ب‌پ‌یاردان.

هه موو ئه مانه داوای بیرى هوشیارانه ده که ن له می شکیک
که له باشتین بار و شیوه دایه.
که واته با باسی بکهین که چون ده توانیت پراهیان به
می شکت بکهیت و بیته بیرمه ندیکی ژیر، ههروه ها
چاککردنه وهی توانای بریاردانت.

به‌ندی په‌که‌م تیځه‌یشتن له بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه

ثایا گونجاوه گهر بلینی بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه ئه‌وه‌یه که بیرکردنه‌وهی ئاسایی نییه‌تی؟ باشه، له‌وانه‌یه وا بیت. له بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه‌دا تۆده‌ست ده‌که‌یت به هه‌لسه‌نگاندنی شتیک له‌و کاته‌دا که بیستووته، که ئه‌مه‌ش پېش بریاردانه له‌وهی بر‌وای پې به‌ینیت یاخود نا. له راستیدا ئه‌وهی ده‌ستی پنده‌که‌یت سه‌ره‌تا شیکردنه‌وهی هه‌موو به‌شه‌کانی ئه‌و پارچه‌یه‌یه که وتراوه پاشان خه‌ملاندنی هر یه‌کی‌کیانه له‌و ساته‌ی که وتراوه. پاش په‌خستنی هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی به‌ده‌ست خستون، هر شتیک له‌ مانای مه‌به‌سته‌که‌ی دروست بکه‌یت، هه‌موو به‌ستراوه به‌ده‌ره‌نجامه‌وه.

بق ئه‌وه‌ی له بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه‌دا کارامه‌بیت، پېویسته بزانی‌ت چۆن هه‌موو پرۆسه‌که پیکبه‌ینیت. ئه‌م خالانه‌ی خواره‌وه ده‌کریت یارمه‌تیده‌ر بن.

. هه‌ولیکی به‌مه‌به‌ست بده بق جیاکردنه‌وی بیروکه‌کانی ناو ده‌قی زانیارییه‌که که شیده‌که‌يته‌وه.

. ئه‌و بیروکه‌کانه‌ی که دۆزیونه‌ته‌وه به‌رامبه‌ر یه‌کیان دابنی بق هه‌ولدان و بینینی ئه‌وه‌ی په‌یوه‌ندی نیوانیان چیه.

. په یوه نډییه گرنګه کان بدوزره وه، له هره یه که له
بیروکه کانت گه ره یه.

. نه و مشتومرانه هه لږیره که به شدارن له و باره ی که
تو هلی ده سه نګینیت و بینه که چن به هیز یان لاوازن.
. دواى هه لسه نګاندنی نه و مشتومرانه ی که
ده بدوزیته وه، مشتومری تاییه ت به خوت دروست بکه بق
ده رځستنی نه وهی چنډ له و بیروکه پتیشکهش کراون که
نه و بیروکه کانت تو هاوپایت له گه لیان و کام مشتومرانه
دژی پای تون.

. ده ستنیشان کردنی هر ناکوکیه کی ناو ده که یان
مشتومره که له ماوه ی شیکردنه وه که دا. هه روه ها. پتویسته
به ناګا بیت به رامبه ر هر هه له یه کی دیار که له
مشتومره که دا کراوه.

. بیر له و چاره سه رانه بکه روه که توانای چاککردنی
هر که م و کورپتیه کی هه یه که دوزیوته ته وه.

. هه روه که نه وهی که شیکردنه وه کانت ده که ییت و
مشتومره دژه که ت دروست ده که ییت، پتویستیه به ها
که سییه کانت بمینتیه وه له ناو یاریه که دا.

شتیکي گرنګ که له م ساته دا پتویسته بووتریت وه که
بیرمه نډیکي ره خنه گر نه وه یه که تو ته نها ده توانیت
مشتومر بکه ییت له خالیکي هوشیاریدا. پتویسته
مشتومره که ت له ناو نه و که سانه دا دیار بیت که

زانیاړیه‌کانیان نا پړوشنبیرانه‌یه یان ه‌ول د‌ه‌دن ه‌ر له
سه‌ره‌تاوه پشت به قه‌بلاندن ببه‌ستن. له‌به‌ر هم ه‌وکاره
پټویسته به‌لگه‌کانت پاست بن.

سه‌ره‌پای نه‌وه‌ش پټویستت به بیرکردنه‌وه‌یه‌کی تا
را‌ده‌یه‌ک پروون ه‌یه ده‌رباره‌ی زنجیره‌ی پروداوه‌کان و
ه‌تا پټ‌خستنی به‌لگه‌کانی که ه‌ته به شیوه‌یه‌کی
بیرسایي. بیرمه‌ندیکی په‌خه‌گر، له‌به‌ر نه‌وه‌ی خاوه‌نی
جه‌وته‌یه‌کی نایابی پر زانیاړیه‌ی ب‌و ده‌ربړنی، ه‌روه‌ها
لی‌ه‌اتوویی ب‌و شیکردنه‌وه‌ی کټشه‌کان و ټنگه‌یشتن له
زانیاړیه‌کان. گرنگیه‌کی گه‌وره‌تری بیرمه‌ندی په‌خه‌گر
توانای دانانی پاستیه‌کانه له شوینی گونجاوی خ‌و‌ی‌اندا.
به‌و شیوه‌یه کاره‌کت ده‌بیته نامرازیک تا به‌کار به‌ی‌ندریت
ب‌و ه‌وکاری گه‌وره‌تر یان باشتر.

چیت ده‌ست ده‌که‌ویت به بیرکردنه‌وه‌ی په‌خه‌گرانه؟

. تیشک خسته‌سه‌ر ه‌ر مش‌توم‌ریکی بی‌بنچینه که
ده‌توانیت ټیټینی بکه‌یت.

. تیشک خسته‌سه‌ر ه‌ر جوړه ه‌له‌یه‌ک که له
گفتوگ‌وی پټشکه‌شکراودا ه‌یه.

. ناساندن یان به‌ه‌یزکردنی ه‌وکاری باب‌ته.

. به‌ه‌یزکردنی نه‌و مش‌توم‌ره باشانه‌ی که ه‌یه به
زیره‌کی و بیرسایي خ‌وت.

. پېشنیاری کردنی ئه‌ریڼی بۆ ئه‌و ئه‌رکانه‌ی که بنیاتنه‌رن.
 . پېشنیاری کردنی باشتري کردنی ئه‌و بیردۆزانه‌ی به‌کار
 ده‌هیندریڼ.

. باشتري کردنی پرۆسه‌کانی کارکردن.
 . باشتري کردن و به‌هیز کردنی بڼه‌ماکان.
 به‌کورتی، بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه به‌سووده له‌هر
 کات و شوینیک که زانیاری و توانای شیکردنه‌وه‌ی
 بابه‌ته‌کان پتویست بیت.

په‌خنه‌گران ده‌لین، بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه کۆسپه
 به‌رامبه‌ر داهینه‌ری- پاسته‌یان هه‌له‌یه؟
 ئه‌گه‌ر تۆ باوه‌رت به‌م بۆچوونه هه‌بیت، ئه‌وا تۆ وای
 داده‌نیت که سه‌ داهینه‌ره‌کان به‌ شیوه‌یه‌کی بنچینه‌یی نا
 عه‌قلانین و به‌لێ... زۆر سه‌رنج پاکیشه. به‌لام ئه‌مه‌ دووره
 له‌و پاستیه‌وه. که‌سانی داهینه‌ر به‌ پاده‌یه‌کی زۆر به
 ئاگان. و زۆربه‌ی کات په‌خنه‌گرن و بێ ئاگا نین وه‌ک
 ئه‌وه‌ی بی‌ری لێ ده‌که‌یته‌وه، به‌لام ئه‌گه‌ریشی هه‌یه
 خۆیست بن. پیت وایه‌ چۆن کاره‌کانیان به‌ره‌و پیتش
 بردوه ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر بڼه‌مای بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه
 نه‌بیت.

به‌کورتی، بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه پێگه‌ت لێ ناگریت له
 بوون به‌ داهینه‌ر. له‌ پاستیدا زۆربه‌ی کات له‌ 'بیرکردنه‌وه
 له‌ ده‌ره‌وه‌ی سندوقه‌که‌' تیناگه‌یت هه‌تا له‌ ناوه‌وه و

ده‌ره‌وه‌ی وه‌لامه ساده‌که تینه‌گه‌یت. هه‌موو کات پاش دانیش‌تینکی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه ده‌توانیت ببینیت وه‌لامه‌که چیه له 'ده‌ره‌وه‌ی سندوقه‌که' له‌به‌رته‌وه‌ی له‌وانه‌یه پینگاکانی تر که ده‌یگرنه‌وه له بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه ماندوو‌که‌ر بن.

به‌گشتی ئه‌مانه سووده سه‌ره‌کییه‌کانی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌یه:

شی‌وازی بیرکردنه‌وه‌ت به وروژم ده‌کات

ئه‌گه‌ر بپرسیت بۆچی وروژمی شی‌وازی بیرکردنه‌وه گرنگه، وای دابنی کۆمه‌لێک زانیاری له ده‌ست کۆمه‌لێک که‌سدا‌یه. به‌پێی توانای بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌ت و به‌هاکانیش‌ت، هه‌موو ئه‌و که‌سانه ده‌کریت به‌مشتوم‌ری جیاوازه‌وه بێن. ئه‌مه‌یه که پرووده‌دات له بوارێکی یاساییدا که بنچینه‌ی مشتوم‌ره‌کان هه‌میشه پێکهاته و ده‌ستوره باوه‌کانن، که شاره‌زایان به بۆ‌چوونه یاساییه جیاوازه‌کان کۆتاییان پێده‌هێنن. وه بیرکردنه‌وه ره‌خنه‌بیه‌که‌یان به ناساندنی که‌سیک کۆتایی پێ ده‌هێنن، به سه‌ره‌که‌وتوی یان به پێچه‌وانه‌وه. هه‌ر گۆشه‌نیکایه‌ک به‌نده له‌سه‌ر هه‌مان راستی. هه‌رچه‌نده هه‌رکه‌سیک بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه به‌کار به‌هێنیت بۆ به‌هێزکردنی باب‌ته‌که‌ی ده‌بیت بگه‌ڕیت به‌دوای هه‌موو لایه‌کی زانیارییه‌که له پێگه‌ی

گۆشه‌نیگای خۆیه‌وه، و پیشانی بدات بۆ پالپشتی له
ئامانجه‌که‌ی.

بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه وێک ئاماژه‌ی پیکراوه، مه‌به‌ست
لێی ئه‌وه‌یه که ئامانجێکی به‌رزتر به‌ده‌ست به‌ئێن. له‌به‌ر
ئهم هۆکاره، له‌هم‌وو بواره‌کانی ژياندا به‌سووده،
وانه‌کانی فێرگه له‌سه‌ر بنه‌مای بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌یی
چاک ده‌کریته‌وه، به‌ره‌می توێژینه‌وه‌کان له‌سه‌ر هه‌مان
بنه‌ما بلاو ده‌کریته‌وه و به‌م شیوه‌یه و زۆر بابته‌ی تریش.

ناوه‌ندیکه بۆ گه‌شه‌سەندنی زانستی ئابوری جیهانی
ئهمه له‌ بنچینه‌دا مانای ئه‌وه‌یه که تۆ پتویستت به
بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ره‌خنه‌یه بۆ ئه‌وه‌ی بتوانیت داتا و
زانیاری به‌رده‌ست به‌باشی به‌کار به‌ئێت. زانیاری
چاکنه‌کراو به‌بێ سوود وهرگرتن له‌ بیرکردنه‌وه‌ی
ره‌خنه‌گرانه بێسووده و هه‌ندیک کاتیش مه‌ترسیداره، بۆیه
ئێمه پتویستمان به‌و که‌سانه هه‌یه که ده‌توانن زانیاری
به‌رده‌ست له‌ ده‌قی گونجاودا شیبکه‌نه‌وه و به
به‌سوودیه‌وه ئه‌و زانیاریانه به‌کار به‌ئێن. له‌ پاستیدا ئهمه
هۆکاری ئه‌و لایه‌نه سیاسیه‌یه که ته‌نکی بیرکردنه‌وه‌ی
مه‌زنیان هه‌یه و به‌سه‌رکه‌وتوویی کوتایی پێ ده‌هێن. ئه‌و
دامه‌زراوانه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه به‌ به‌نرخ دا ده‌نێن

ده‌توانن له ئاستیکی سه‌رسو‌په‌ینه‌ری به‌بازار کردنی جیهاندا بن.

هه‌روه‌ها پتویسته په‌چاوی ئه‌وه بکه‌یت له‌گه‌ل هه‌رشتیک هاتیت هیچ سنو‌ریکی جو‌گرافی نییه له‌م سه‌رده‌مه‌ی ته‌کنه‌لوژیای زانیارییه‌دا. به‌خوشحالییه‌وه بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه‌ش ئه‌وه‌نده فراوانه بۆ په‌چاو‌کردنی ئه‌و شیوازه‌ی که دۆزینه‌وه‌کانت بگه‌یه‌نیت به‌له‌به‌رچاو گرتنی گونجای کات و هه‌ستیاری بازارکردنه‌ شاراو‌ه‌کان.

یارمه‌تی به‌ره‌وه‌پیشبردنی گفتو‌گۆ کردن ده‌دات

چی ده‌که‌یت له‌ گفتو‌گۆ کردندا؟ باشه، زانیاری به‌ده‌ست ده‌خه‌یت. راستیه‌کان...؟ نه‌خێر، ته‌نها راستیه‌کان نییه- شیکردنه‌وه و هه‌له‌سه‌نگاندنی راستیه‌کانیشه. له‌ راستیدا له‌و زانیاریانه پیکه‌اتووه که ته‌نها شیکردنه‌وه و هه‌له‌سه‌نگاندنیان بۆ نه‌کراوه، هه‌روه‌ها ده‌توانریت پیکه‌خریته‌وه به‌ شیوازیکی بیرسایي بۆ گێرپانه‌وه‌ی چیرۆکیک یان دروست کردنی وینایه‌کی تایبه‌ت. که‌واته به‌پاستی پتویست به‌وه‌یه که بتوانیت ره‌خه‌ییانه بیر بکه‌سته‌وه گه‌ر بیرۆکه‌کانت پیشان بده‌یت له‌ پیکایه‌کی کاریگه‌ر تا ئه‌وانی تر بتوانن په‌سه‌ندی بکه‌ن.

هانی دامینه‌ری ده‌دات و به‌ره‌و پېښی ده‌بات

بیر له شینوازیګ بکه‌ره‌وه تڼ پټویست ده‌کات پازی ببیت
 که کیش‌ه‌یه‌کت به بیرک‌ردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه
 هه‌لسه‌نگاندووه. زور جار شیک‌ردنه‌وهی زانیاری
 به‌رده‌ست پټویستی به هه‌وله له چوارچپوهی جیاوازا-
 که هه‌مووی له میښکی خوتدایه- مه‌زنده بکه هه‌ریه‌ک
 له و سیناریویانه چهند به کارن و زوو ده‌گنه نه‌نجام. و
 له کوتاییدا تڼ ده‌گه‌یه‌نیته ده‌ره‌نجامه‌کت، هه‌ندیګ
 بیروکت پشتگوځ خست، نه‌وانی ترت ده‌ستکاری کرد و
 به ته‌واوی هه‌لت گرتن. ښایه نه‌و شینوازه بانگه‌شهی
 میښکیکی دامینه‌رانه ناکات؟

هانی په‌تدانه‌وهی که‌سی ده‌کات و به‌ره‌و پېښی ده‌بات

چون بریار ده‌ده‌یت چیت بڼ گونجاوه له‌سه‌ر زه‌وی کاتیک
 هه‌لېژارده‌ی زورت له‌به‌رده‌ستدایه؟ ښاکرایه تڼ ده‌ته‌ویت
 ژبانت مانادار بیت، بویه زور جار خوت ده‌دو‌زیته‌وه که
 په‌تدانه‌وه‌ت هه‌بیت له‌سه‌ر به‌هاکانت و هه‌لېژاردنی نه‌و
 شتانه‌ی که ده‌توانیت پاساوی پی به‌نیسته‌وه بڼ خوت.
 به‌پنی ښمه بیت، ښایا تڼ ښستا له‌سه‌ر په‌چکه‌ی
 په‌تدانه‌وه‌ی که‌سی نیت؟

بنچینه‌کانی گه‌شه‌سەندنی زانستی دەسته‌بەر ده‌کات زانست ئەو بە‌شنەیه که بە‌دوای ئەنجامی ورد دا ده‌گەریت لە‌سەر بنە‌مای پاستیه دیاری کراوه‌کان که لە‌ناو پتکە‌هاتە‌کاندا به‌ پوونی هە‌ڵدە‌سه‌نگیندریت بۆ نموونه، بۆ دامە‌زاندنی هاو‌کێشه‌یه‌کی کرداری باوه‌ر پتکراو له‌ زانستدا، پتویسته ره‌خنه‌گرانه بیر بکه‌یت‌وه به‌ له‌به‌رچاو گرتنی ئە‌وه‌ی تییبنیه‌کانت چیه و چۆن هەر پرسته‌یه‌ک په‌یوه‌ندی به‌ ئە‌وانی تره‌وه هه‌یه. ته‌نانه‌ت کاتیک دیتە سەر ئە‌نجامدانی تاقیکردنه‌وه‌کان و هه‌روه‌ها پوخته کردنیان، پرۆسه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه بنچینه‌یه بۆ هه‌موو ئە‌و ئە‌نجامانه‌ی که له‌و زانیاریانه‌وه وه‌رده‌گیریت. له‌ پاستیدا زاناکان به‌ ته‌واوی وه‌ک بیردۆزه‌کان لکان به‌ بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌وه. ئە‌وان په‌چاوی پاستیه‌کان ناکەن، به‌‌لکو په‌چاوی بارو دۆخ و هه‌موو پتوه‌ره‌کانی تر ده‌کەن که به‌‌شداری له‌ ئە‌نجامدانی تاقیکردنه‌وه‌کانیاندا.

وه‌ک بنچینه‌ی دیموکراسی خزمەت ده‌کات ئایا ئە‌م پیشنیا‌ره له‌ به‌‌دوور ده‌چیت؟ باش، وانیه. بیربکه‌ره‌وه که چە‌ند قایل کردن له‌ کاتی هه‌لمه‌تی سیاسیدا پرووده‌ات و ته‌نانه‌ت دواتر که سیاسه‌تمه‌داره‌کان ده‌یانه‌ویت ریگای خۆیان هه‌یت؟ ئە‌گەر تۆ له‌ بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ره‌خنه‌ییدا سه‌رنه‌که‌وتیت،

له وانه یه کۆتایی به پشتگیری کاندیده کان بهیئتیت که به های
جیاوازیان هیه له لایه ن تۆوه، و تهنانه ت مهترسی
پشتگیری هلی سیاسیت له سهره له پیش چاوی
سه کرده کان.

ههروه ها یارمه تی خه لکی ده دات که به ره خنه ییه وه
سهیری کیشه کۆمه لایه تییه گرنگه کان بکه ن و میشکیان
پهره پییده ن وه ک چون هه لیبزیرن به بی هیچ سته م و
ره گه ز په رستییه ک.

به‌ندی دووهم

زانیا‌ری میژووی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه

ده‌سه‌لات و دابونه‌ریت وه‌ک له‌لایهن سوق‌را‌ته‌وه دان‌را‌وه
گفتو‌گو‌ی قورسی نیتوان ئەندامانی کۆمه‌لگا، زۆر جار
کۆمه‌لگا به‌ بێ کۆتایی بیتمانایی ده‌میت‌یت‌ه‌وه. هه‌موو
که‌سی‌ک خالیکی جیا‌وازی هه‌یه و هه‌موو که‌سی‌ک
بیسهریکی ده‌و‌یت. ئایا ئەم که‌م و کو‌پیه به‌په‌تیه له
هه‌موو زمانه‌کان و په‌رسه‌کانی فیزبو‌ندا هه‌یه؟ یان ئایا
ئوه‌یه که ئەم نات‌ه‌وا‌ویه هه‌لبه‌ست‌را‌ویکی کلتورییه که
خه‌لکی بۆ هه‌میشه ده‌یگرنه به‌ر.

ئەم پوه خواره‌ی کۆمه‌لگا شت‌وا‌زیکی به‌کگرت‌و‌ویی هه‌یه
که سوق‌رات به‌کاری هیت‌ا‌وه (ئایا مه‌به‌ستت ئوه‌یه
له‌وکاته‌وه له‌گه‌لیدا بو‌وه؟)، بۆ ئەنجام‌دانی لیک‌ۆلینه‌وه و
شیکردنه‌وه‌ی ئەو هه‌لانه‌ی له‌ پشت قسه‌ی به‌تاله‌وه
شارد‌را‌ونه‌ته‌وه. با‌وه‌په هه‌له‌کان زۆر جار سه‌لمان‌دنیان بۆ
سه‌ر خۆیا‌نه و مشت‌وم‌په‌کان که به‌بیتنه‌مای زۆر پو‌ون
پت‌ک‌دین وا ده‌رده‌که‌ون دا‌وا‌کاری پو‌ژه‌که بن. پت‌ویست
ناکات بلتین هیچ ئا‌را‌سته‌یه‌کی دیار‌یک‌را‌و بۆ مشت‌وم‌پ و
مه‌به‌ستی باب‌ه‌ته‌که نییه که وه‌ک ئا‌وی قو‌پا‌و پو‌ونیان
تیداییت. ده‌ره‌نجامی ئەم هه‌موو شیکردنه‌وه‌یه ئوه‌ بو‌و

که سوقرات به پرونی دایمه‌زراند که ده‌لێت، سوودی نییه پشت بیه‌ستیت به 'ده‌سه‌لات' بۆ هۆشیاری ته‌واو یان زانیاری پشت پێبه‌ستراو. له‌ پێگه‌ی خسته‌ پرویه‌که‌وه کۆی ئه‌و سه‌رلیش‌یتواوی و ره‌فتاره‌ نا بیرسایانه‌ی ئاشکراکرد له‌لایه‌ن که‌سیکه‌وه ده‌خریته‌ پروو که پێگه‌یه‌کی به‌رزى هه‌یه‌ له‌ ناو کۆمه‌لگه‌.

بۆ ئه‌وه‌ی بیرۆکه‌یه‌ک بکه‌یته‌ نێو بیرکردنه‌وه‌کانمان وه‌ک باوه‌ڕێک، پێگه‌که‌ی به‌رده‌مت ئه‌مه‌یه‌-سوقرات ده‌لێت لێکۆلینه‌وه‌یه‌کی قول له‌گه‌ل پرسیا‌ری پروونکه‌ره‌وه له‌سه‌ر بابته‌که‌ ئه‌نجام بدات. ئه‌و سوربوو له‌سه‌ر وه‌لانه‌وه‌ی ئه‌و بیرۆکه‌کانه‌ی که‌ پروونکردنه‌وه‌ی بیرسایان پێ نه‌درابوو، هه‌رچه‌نده‌ ئه‌وان زۆر یارمه‌تیده‌ر بوون بۆ خولیا و ویسته‌کانی خه‌لک یان خزمه‌تکردنی ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ به‌دوا‌ی پێگه‌یه‌کدا ده‌گه‌ڕێن بۆ پێشه‌وه‌. خه‌لکی شیوازیکی خۆویستی نه‌خوازراویان هه‌یه‌ که‌ وایلیک‌ردوون هه‌لبژاردنیکی هه‌له‌ ئه‌نجام بدەن.

له‌ کاتی شیک‌ردنه‌وه‌دا، ئه‌و پێکهاته‌ ته‌واوه‌کانی بیرۆکه‌ی ده‌ربهرین و ئه‌و کردارانه‌ی له‌گه‌لیاندا‌یه‌ ده‌ریده‌خست. به‌و هۆیه‌وه‌ پرسیا‌رکردنی سوقراتی ده‌بیته‌ بنچینه‌ بۆ بنه‌مای بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌، که‌سیک پتویستی به‌ خۆیندنه‌وه‌ی چه‌مکه‌ بنه‌ره‌تییه‌کان هه‌بیته‌، هه‌نگاو به‌ هه‌نگاو، ده‌بیته‌ ئه‌و گریمانانه‌ له‌به‌رچاو بگریت که‌ به‌کار

هاتوون و چوون بیرۆکه‌که شیوه و بڼه‌مای خوځی
وهرگرتووه. له پښه‌ی پرسپاری سوقراتیه‌وه ئیمه له
پنویستی گونجانی بیرسای تیده‌گه‌ین بو ئه‌وه‌ی بگه‌ین به
پوونی.

دواتر له پښه‌ی میژوویییه‌که‌ی بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه
جیگره‌وه‌کانی ئه‌فلاتوون و ئه‌رستو هاتن. هه‌موو ئه‌و
گومانبه‌ره یونانیان هیلان به ژیر ئه‌و راستیاندا هینا که
هه‌موو شته‌کان جیاواز بوون له بوچوونه‌کانی ئه‌وان. به
پښه‌وت ئه‌فلاتوون تواماری ووته‌کانی سوقراتی
هیشتبویه‌وه، بویه ئه‌و زوری له‌و باره‌یه‌وه ده‌زانی. به‌م
شیوه‌یه نه‌ریتی یونانی یارمه‌تی دا له دامه‌زراندنی
بناغه‌یه‌ک بو گه‌ران به‌دوای شیوازی بیرکردنه‌وه که
هیشتا گشتگیره. وه‌لامی مشتومره‌کان ده‌داته‌وه، و
یارمه‌تی په‌یره‌وکاری بیرکردنه‌وه ده‌دات. پاشان مرقف
ده‌توانیت راستیه‌ قولتیه‌کان ببینیت و به‌ تیروانینی
پوکش هه‌له‌ه‌له‌تیت. پنویسته مرقف قولتر بیربکاته‌وه
و چوک دانه‌دات به‌یه‌که‌م تیروانین.

سیسته‌می بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه

کارپیکردنی بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌یی به‌هۆی کار و
فیکردنی نوسه‌ران فه‌یله‌سوفه به‌پێژه‌کانه‌وه وه له
سه‌رده‌می تاریکیدا درێژه‌ی پیدراوه. له‌ نیوانیاندا قه‌شه

تۆماس ئەکوائنەس بوو. کارەکهی 'سوما ئیتۆلۆجیکا' بوو
 کاریگەرییه‌کی قوڵی لەسەر ئەدەبیات و فەلسەفەی
 پۆژئاوادا هەبوو. لەگەڵ بەدواکەوتنی بیرکردنەوهی
 ره‌خه‌گرانه، ئەم شاکاره‌ وانه به‌ وانه‌ی که‌نیسه‌کانی
 به‌ره‌و پیش برد و به‌ وردی شروقه‌ی هه‌موو خاله‌کانی
 ئایینناسی مه‌سیحی ده‌کات. به‌دوای بازنییه‌ک که‌وتوو له
 مه‌به‌ستی مرقف، واتا مه‌سیح، و پاشان ده‌چیته‌ هه‌نگاوی
 دواتر، که‌ نه‌ینییه‌ پیرۆزه‌کان، له‌وتوه‌ ده‌گاته‌ خودا، که‌واته
 به‌ بوونی خودا دروستبوونی مرقف پوون ده‌کاته‌وه‌.

مرقه‌کانی ئەو پۆژانه‌ (و ته‌نانه‌ت ئەمرۆش) په‌یره‌وی
 'پینچ پینگا' ده‌کەن که‌ له‌ کتیبه‌که‌دا دانراوه‌. ئەمه‌ جگه‌ له
 مشتومره‌کانی پیشه‌وه‌ و سه‌لماندنی بوونی خودا،
 هه‌رچۆنیک بیت، به‌ به‌راورد له‌گەڵ کاره‌کانی تر ئەم به‌شه
 ته‌نها پینچ لاپه‌ره‌ وهرده‌گریت. کتیبه‌که‌ هه‌مووی ۳۵۰۰
 لاپه‌ره‌یه‌. زۆر سه‌رچاوه‌ هه‌یه‌ بۆ ئەو که‌سانه‌ی کۆمه‌لگا
 که‌ پێزیان له‌ پۆژانی ئەکوائنەس گرتوو.

له‌سه‌ره‌وه‌ی لاپه‌ره‌که‌ ئه‌رستۆمان هه‌یه‌، فه‌یله‌سوفه‌که‌.
 خه‌لک لیکۆلینه‌وه‌یان له‌ کرداری ئایینی و تیتینییه‌کانی کرد
 به‌ سیسته‌میکی وردی بیرسایه‌ی که‌ پیتی به‌ناوبانگ بووه‌.
 ئەم فه‌یله‌سوفه‌ چه‌ندین ته‌کنیکی پیناسه‌کرد که‌ خزمه‌تی
 یارمه‌تیدانی شیکردنه‌وه‌که‌ی کردوو. شانبه‌شانی
 کاره‌کانی ئه‌رستۆ بلاوکراوه‌ی ئەو لیدوانانه‌ هه‌ن که‌ ئیبن

ره‌شید له‌سه‌ر فه‌یله‌سوفه‌کان داویه‌تی. ئیبن ره‌شید به شلقه‌کار ناوبانگی ده‌رکرد. ئه‌رسق زور جار له کاره‌کانیدا ده‌رباره‌ی ئیبن ره‌شید وه‌ک (ابنا) ده‌نوسیت. که‌سانیکی تر که له سوممامه‌دا ئاماژه‌یان پی‌کراره، پیتر لومبارد، ماموستاکی رابی موسا، ئوگوستینی هیپوی ئاییناس و دیونیسوس وه‌ک شاگردی قشه‌پاول. فیرکردنه‌کانی ئه‌رسق نیشانی دا که بیرمه‌نده ره‌خه‌گره‌کان کویرانه دژی باوه‌پیکی دامه‌زراو نین. ئه‌وان ته‌نها ئه‌و باوه‌پانه‌یان لادا که بناغه‌یه‌کی گونجاویان نه‌بوو.

به‌پرز فرانسین باکون و به‌ره‌و پیشچوونی فیربوون به‌پرز فرانسیس باکون له‌و ماوه‌یه‌دا له ئینگته‌را ژیاوه. کتیه‌که‌ی به‌ناوی 'به‌ره‌و پیشچوونی فیربوون' هانی خویندنی‌دا بۆ ئه‌وه‌ی خویندنی ئه‌زموونی له جیهاندا ئه‌نجام بده‌ن. له‌کاتی گه‌پان به‌دوای زانست و زانیاریدا، خه‌لکی می‌شکیان به‌شیوازیکی هه‌له‌به‌کار ده‌هینن. ئه‌و له‌پێوستی به‌کاره‌ینانی پرۆسه‌کان بۆ کوکردنه‌وه‌ی زانیارییه‌کان تیگه‌یشتبوو (گه‌پان له‌گوگل) که بناغه‌ی زانست له‌ئهم‌رۆدا پیکه‌هینن. وازی له‌ئامیره‌کانی خویان هینا، خه‌لکی لایه‌نگری نیشانده‌ده‌ن بۆ خراپ بوون. ئه‌وان خوی خراپ کۆ ده‌که‌نه‌وه. بیرکردنه‌وه‌کانیان بۆگه‌ن ده‌بن

و دووریان ده‌خه‌نه‌وه له پاستی. ئه‌و ئه‌م بیرکردنه‌وانه‌ی به 'بته‌کان' ناو ده‌بیرد، وه ئه‌مه‌ش بنچینه‌ی بابه‌ته‌که پتکه‌ده‌یتیت بۆ ږوونکردنه‌وه‌کانی وه‌لادانانه جیاوازه‌کان له بیرکردنه‌وه‌دا.

. بته‌کانی هۆز: ئه‌و نمونه‌ ده‌بینیت که میتشکت خیانه‌ت له باوه‌ره‌کانت ده‌کات.

. بته‌کانی خویندنگه: مروف به شتوازیکی بیرکردنه‌وه‌ی نا زانستیانه پتشدکه‌ویت ته‌گه‌ر پتنامه‌یه‌کان لاواز بن بیان په‌یره‌وی یاسای کویرانه بکه‌ن.

. بته‌کانی بازار: ئه‌مه سه‌رچاوه‌ی به‌کاره‌یتانی وشه‌ی هه‌له‌ی خۆمانه، ته‌نها له‌به‌ر ئه‌وه‌ی گونجاون.

. بته‌کانی شانق: ئه‌مه کاتیک ږوو ده‌دات که خه‌لکی به‌بی بیرکردنه‌وه به‌هوی نه‌ریته‌وه کرداره‌کانیان ده‌که‌ن.

وادابنځ خه‌لکی کتیبیکي زور مؤدیرن له‌به‌ر ئه‌وه‌ی بیرۆکه‌کانی ته‌مړۆ که ئیتمه به‌کاری ده‌یتین ده‌گوازیته‌وه. ئه‌م کتیه که ږوونی ده‌کاته‌وه و میتشک به بن پشتیوانی له که‌سانی دیکه‌ی کومه‌لگاوه ناتوانیت بوونی هه‌یتیت، پیشخه‌ری هه‌موو ده‌قه‌کاڼه له‌سه‌ر بیرکردنه‌وه‌ی په‌خه‌گراڼه.

بنه‌ماکانی دیکارت بۆ شیوازه‌کانی گومان

دوای پینج ده‌یه‌ی تر له فه‌ره‌نسا هه‌ستانه‌وه‌ی فه‌یله‌سوفیکی تر به ناوی دیکارت ده‌بینین. ناوه‌پۆکه سه‌ره‌کییه‌که‌ی بۆ پوونکردنه‌وه بوو به ووردی. خه‌لکی ووته به‌ناوبانگه‌کانی ده‌ناسنه‌وه، 'پیموایه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که ئه‌مه منم' قسه‌ی ده‌رباره‌ی کردووه، مشتومپی له‌سه‌ر کردووه.

له‌ پووی زانسییه‌وه وا ده‌رده‌که‌ویت، توانایه‌کی بیرکاری باشی هه‌بوو بیت. کاره‌که‌ی له‌ فیزیادا له‌وانه‌یه بۆ زۆریک ئاشنا بیت: شکان. ئه‌و به‌ کتێبه‌که‌ی ناسراوه، 'بیرکردنه‌وه له‌ فه‌لسه‌فه‌ی یه‌که‌م' ئه‌و پوونی ده‌کاته‌وه که موقوف ته‌نها ده‌توانیت له‌ بوونی خۆی. کاره‌که‌ی ئه‌و په‌وته ئیپیستمۆلۆژییه‌ی دامه‌زراند (بریتییه له‌ لیکۆلینه‌وه له‌وه‌ی که باوه‌په‌ پاساوداره‌کان له‌ بۆچوون جیا ده‌کاته‌و) که ماوه‌ی ۳۰۰ ساله درێژه‌ی کێشاوه.

میشک پتویستی به‌ گونجاندنیکی سیستماتیک بوو بۆ ئه‌وه‌ی بتوانیت به‌ پوونی و ته‌واو بیر بکاته‌وه. کتێبه‌که‌ی به‌ ناوی 'یاساکان بۆ ئاراسته‌ی میشک' زۆر نزیکه له‌ سومماوه. پێبازه‌که‌ی ئه‌وه بوو که بیر له‌ بنچینه ده‌نگیه‌کان بکاته‌وه که له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه بیریان لێ کراوه‌ته‌وه، ئه‌م شیوازه بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌یه له‌سه‌ر بنه‌مای شیوازه‌کانی گومانه، ئه‌و ده‌یویست

تاقیکردنه‌وه و پرسپیارکردن بۆ هه‌موو به‌شه‌کانی
بیرکردنه‌وه بکات.

به پێچه‌وانه‌ی هه‌موو بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ئاسایی که هه‌موو
شتیک له ئه‌ستۆ ده‌گریت و هیچ پرسپیار ناکات، دیکارت
حه‌زی ده‌کرد به‌رده‌وامبیت له پرسپیارکردن له باوه‌په‌کان
له‌گه‌ل دیواریک له گومان. باوه‌په‌کان له هه‌سته‌کانه‌وه
وه‌رگیراون، زۆر کات هه‌لخه‌له‌تێنه‌رن. سه‌یرکردنی دارێک
له ئاودا، له‌وانه‌یه که سێک وا گومان به‌ریت داره‌که
چه‌ماوه‌ته‌وه. ئه‌مه‌ش فریوخواردنێکی بینین بوو.

بۆ دیکارت، توانای بیرکردنه‌وه و میتشک که له ژێر باری
بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌بیدایه، بنه‌مای هه‌بوونی هه‌بووه.
کردنه‌وه‌ی ده‌روازه‌کانی زانست بۆ پرسپیار کردنی
زانستپانه، ئه‌و ده‌یویست خه‌لکی زانیاری بیرکاری به‌کار
به‌یخن له‌گه‌ل شیکردنه‌وه‌ی تیروانین و به‌کاره‌یتانی
ئه‌ندازه‌یی. ئه‌زموونی هه‌ستپێکراو پێویسته به باوه‌په‌وه
جیاوازی بیت بۆ داڕشتنی بۆچوونیک.

هێژ بۆ هۆکار و بریاری ئه‌و شتێزه‌ی که جیهان کاری
پێ ده‌کرد له ژیرییه‌وه هاتووه. دیکارت به‌م شتێیه به
بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه دامه‌زرا، که که سێک له‌وانه‌یه
زانیاری په‌یدا بکات که بنچینه‌یه زانستییه‌کانی هه‌یه،
ئه‌وه‌شی خسته‌ روو که ئه‌م زانسته ماددیه ده‌توانیت
بنه‌مایه‌کی بیرکاریانه‌ی هه‌بیت.

به‌ندی سییه‌م

ئه‌و بیرمه‌ندان‌ه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌یان له‌ سه‌رده‌می خۆیاندا جیبه‌جۆ کردوه

یوتزپیا، دامه‌زراوه‌یه‌کی نوێ (شاریک خراپه‌ی تیدا
نه‌کریت وه‌ک به‌هه‌شت واییت، خه‌یالییه)
داموده‌زگاگان و سیسته‌می کۆمه‌لایه‌تی پتیوستی به
په‌په‌وه‌کردنیک‌ی پیکوپیک هه‌یه. به‌پرز تۆماس مۆریه‌کیک
بوو له‌و که‌سانه‌ی له‌ پشتی پالنه‌ره‌کانی پیتینسانس و
دوای پیتینسانس‌یش هه‌بوون که‌ پێگای نوێیان کرده‌وه بۆ
بیرکردنه‌وه‌ی زانستیان. ئه‌مه‌ش له‌ ژیا‌نی کۆمه‌لایه‌تی ئه‌و
سه‌رده‌مه‌دا په‌نگ ده‌داته‌وه. به‌ پێگه‌یه‌کی چاکسازیانه به‌و
شیوه‌یه‌ی که‌ خه‌لکی بیریان لێ ده‌کرده‌وه. و ئه‌مه‌ش بووه
هۆی پرۆسه‌ی دیموکراسی. هه‌موو پرۆیه‌کی جیهان
بابه‌تی گفتوگو و ره‌خنه‌ بوو.

سه‌ره‌لدانی ماکیافیلانی

له‌ ئیتالیا، ئیمه‌ سه‌ره‌لدانی ئه‌ستیزه‌یه‌کی تر و باوکی
زانستی سیاسی مۆدێرن ده‌بینین، نیکۆلۆ ماکیافیلی،
کاربه‌ده‌ستیک‌ی پله‌ به‌رزی سه‌ربازی و دیپلۆماسزان بووه.
له‌ هه‌مان کاتدا نوسه‌ریش بووه. ماکیافیلانیزم

زاراوه‌یه‌کی نه‌ریتییه که به‌کار دیت بۆ پیتاساندنی
فرمانره‌وایی دیکتاتوری سه‌رکرده سیاسییه گنده‌له‌کان.
نیکۆلۆ فیلی سیاسی و پێخه‌ری خراپی ده‌ستیشان کرد
له‌گه‌ل کوشتنی پکا به‌ره‌کان. په‌فتاری بێ په‌وستی و
ناپاکي بۆ ئه‌و ئامرازیک بوو بۆ گه‌یشتن به‌ ئازادی
سیاسی.

کتیبه‌یکی نوسیوه به‌ ناوی 'میر' که تیدا که‌سیک له‌ سه‌ر
به‌رپرسیاریتی شازاده‌یه‌کی نوێ ده‌خوینیته‌وه. ده‌بیته
هاوسه‌نگی ده‌سه‌لاته‌کان بکات به‌ شیوه‌یه‌کی پێویست بۆ
دانانی پێکهاته سیاسییه‌که‌ی. فشار بکاته سه‌ر
پێویستیه‌کان تا به‌ شیوه‌یه‌کی بێ په‌وشتانه په‌فتار بکات
و به‌ زه‌بری هیز به‌ سه‌ر ئۆپۆزیسیونا زال بیته. کلێسای
مه‌سیحی به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌روشتی کتیه‌که‌ی قه‌ده‌غه کرد.
وتاره‌کانی ماکیافیلی له‌ سه‌ر لیقی چه‌ندین بنه‌ما نیشان
ده‌دات که په‌یوه‌ندی به‌ کۆنت پۆم و چه‌ندین داهێنانی
هاوچه‌رخه‌وه هه‌یه.

فراوان ده‌بیته سه‌ر پشکنین و هاوسه‌نگی له‌ ناو کۆماردا.
ئه‌م چه‌مکه به‌ کار دیت له‌ کایه‌ سیاسیه‌کاندا ته‌نانه‌ت تا
ئه‌م‌روش. له‌ وتاره‌کاندا خوێندومانه‌ته‌وه که ژیا‌نی
هاولاتییه‌کی تایبه‌ت له‌ پاشا ژیا‌نی باشته. ئاماژه به‌ وه
ده‌کات که چۆن هه‌وله ده‌ستوریه‌ نا پێویسته‌کان له‌ هه‌ر
کۆماریکدا ماونه‌ته‌وه. چه‌ندین کاری تری سیاسی، خه‌یالی

و کۆمیدی تری نوسیوه له پوانگه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌وه. به گشتی توانج لیده‌ره‌کان کار ده‌که‌ن له‌سه‌ر ئاستی ناوه‌پوکی فله‌سه‌فه‌یی له کاره‌که‌دا. دواتر به‌رده‌وام ده‌بن تا بلین که چۆن پێبازه‌که نوێکاری بوو یان چهند نه‌ریتی بوو.

له‌وانه‌یه‌ ماکیاڤیللی به‌ تێپه‌ربوونی کات بۆچونه‌کانی گۆرپییته‌ به‌لام زۆریک له‌ لێکۆله‌ران له‌ پوانگه‌یه‌وه‌ بوون که‌ په‌یوه‌ست بوون خالی به‌هیزی ئه‌و نه‌بووه‌ به‌ ره‌خنه‌یه‌وه‌، ئه‌مه‌ خۆینه‌ر وه‌ک خۆی لیده‌کات یان له‌گه‌لی ناکی ده‌کات. هه‌رچنده‌ کۆمه‌له‌یه‌کی که‌م هه‌ن که‌ ده‌لین به‌هیزی و په‌یوه‌ست بوونی به‌ مه‌به‌ست هه‌یه‌ له‌ هه‌موو جیهانی ماکیاڤیلیدا.

کۆماریک بیرمه‌ند و نوسه‌ری ناسراوی تر

بیرمه‌نده‌ داھینه‌ره‌کان بریتین له‌ فۆلتیر، به‌رێز ئیسحاق نیوتن، هۆبز و بۆیل. ئه‌وان له‌ چهندین سه‌ده‌ی جیاوازا ژیاون به‌لام پشتگیری بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌یان کردووه‌، ده‌یانویست هۆکاری ساخته‌بیه‌ به‌شیک بۆ نزیک بوونه‌وه‌ له‌ بیرکردنه‌وه‌، به‌تایبه‌تی کاتی مامه‌له‌ کردنی له‌گه‌ل پڕیژه‌ زانستییه‌کان. لێره‌دا ئیژه‌ تیبینی ئه‌وه‌ ده‌که‌ین که‌ چۆن هۆبز و لۆک له‌ ئینگله‌را هاوتاییه‌ک نیشان ده‌ده‌ن له‌ بیرکردنه‌وه‌یان ده‌رباره‌ی ماکیاڤیللی.

ره‌وتی بیرکردنه وهی زال فهرمان‌ره‌وایی شی‌وازه‌کانی
 بیرکردنه وه‌یانی نه‌کرد. له جیاتی ئه‌وه به‌دوای شتی نه
 ئاساییدا ده‌گه‌ران له بیرکردنه وهی ره‌خنه‌گرانه‌دا به
 دوزینه‌وهی پێگا نوییه‌کان که له‌وانه‌یه شتی زیاتری لێه
 فێر ببن شته ئاساییه‌کان له پوانگهی خۆیانه‌وه پێویستان
 به بیرسایه‌ نییه به ته‌واوی. لۆک به‌ند بوو به پێبازره‌کی
 خۆیه‌وه بۆ کێشه‌کانی ژیا‌نی پۆژانه‌ی له‌سه‌ر هه‌سته
 باوه‌کان. پێبازره‌کی بناغه‌ی تیوری بۆ پێناسه‌ک‌دنی
 به‌ماکانی مافی مرق‌فمان پێ ده‌به‌خشیت. ئه‌مه‌ش ووه
 هۆی گفتوگۆکردن له‌سه‌ر به‌رپرسیاری‌تیه‌کانی حوک‌مات و
 کارلێک کردن له‌گه‌ل هاو‌لاتیان له ئاستیکی ره‌خنه‌ییدا.

به‌شداریکردنی بۆیل و نیوتن

پێشه‌نگه‌کان له‌ بواری زانستدا پۆبه‌رت بۆیل و ئیسه‌حاق
 نیوتن. مه‌شقیان له‌سه‌ر هۆکاری ره‌خنه‌یی کردووه له
 ژیا‌نی پۆژانه‌یانه‌دا، ئه‌مه‌ش ئازادییه‌کی روشنبیرانه‌ی بۆ
 ده‌سته‌به‌ر کردبوون که بۆ کارکردن له‌گه‌ل زانستدا
 پێویستیان بوو. بۆیل له ره‌خنه‌کانیدا ده‌رباره‌ی ئه‌و
 کیمیا‌زانانه‌ی که پێش خۆی ژیا‌ون قسه‌ی کردووه،
 به‌تایبه‌تی له‌ کاره‌که‌ی به‌ ناوی 'کیمیای گرمان'. خه‌لکی
 بۆلیان به‌ باوکی کیمیا ناو ده‌برد به‌هۆی گریمان‌ه‌کانیه‌وه
 که هه‌مووی ده‌رباره‌ی گه‌ردیله‌ بووه. ئه‌و ده‌ریخست که

پیکدادانی زنجیره‌کانی گهردیله ماده به‌ره‌م ده‌هیتیت. به‌هۆی به‌ره‌و‌پیش‌چوونه‌کانی بۆیل له بیرکردنه‌وه‌دا، سه‌ره‌به‌خۆ بوو له بیرکردنه‌وه‌ی به‌رام‌به‌ر بابه‌ته دلخوازه‌که‌ی، زانست. هر بۆیه تیوری چوار توخمه‌که‌ی ئه‌رستۆی په‌تکرده‌وه. هه‌روه‌ها سن بنه‌ماکه‌ی پاراسیتس که پیشیاری کردبوو پشتگوێ خست.

نیوتن زانایه‌کی دیار بوو گهر زانای هه‌موو سه‌رده‌میک نه‌بیت. بیرکاری و فیزیا بابه‌ته‌کانی ئه‌و بوون. فه‌یله‌سوف بوو. کتیه‌به‌که‌ی به‌ ناوی 'بنه‌ماکانی بیرکاری فه‌لسه‌فه‌ی سروشتی' وه‌ک ئینجیلی میکانیکی کلاسیکیه. زۆر کاری کردووه له ژماره‌کان و بینایی. تاقیکردنه‌وه‌کانی ئه‌و بووه هۆی سه‌لماندنی سروشتی هیلو‌سینتریکی و کۆمه‌له‌ی سیسته‌می خۆر. کاتیک له‌ کۆلیژ بوو ده‌ستی کرد به‌ دروست کردنی کاترمیری هه‌تاوی و چه‌ند ئامیژیکی تری وزه.

ئه‌رستۆ کاریگه‌ری به‌سه‌ر نیوته‌وه‌ه‌بوو. و ده‌ستی کرد به‌ خویندنه‌وه‌ ده‌رباره‌ی دیکارت له‌و کاته‌ی خه‌ریک کاره‌کانی گالیلۆ بوو. گوێی له‌ کاپله‌ر و بیردۆزه‌کانی له‌سه‌ر ئه‌ستیزه‌ناسی بوو بوو. له‌ کۆتاییه‌کانی ژیا‌نیدا کاری ده‌کرد له‌سه‌ر تیورییه‌کانی ڤاکیتشان و سه‌لماندنی تیورییه‌کانی کاپله‌ر.

پښتانه ریتونه فوکلوریه کانی سه منډر و دروستیوونی مرقاییه تی داروین فیرکردنه کانی کومت

بیرکردنه وهی ره خنه گرانه کاریگری له سهر نویسنه کانی
کومت هه بوو که تیروانینی ئیرینیوون بوون وهک
به شیکي دانه پراوی کومه لگا. له وه دهقانه ی که له ۱۲ سالی
پاږدودا بلاوی کردونه ته وه له سالی ۱۸۳۰ یه وه دهستی
پن کردبوون، به شیوه یه کی به رچاو کورسه که ی له سهر
له لسه فه ی ئیرینیوون بوو. ئه وه له سنی کتیبی یه که میدا
کاری له گه ل زانسته کان کردووه و کاری له گه ل زانستی
کومه لایه تیدا کردووه له کوتا دوو سالیډا. ئه وه پنی وابووه
په ره سه نندنی کومه لایه تی پتویستی به په ره سه نندنی سنی
قوناغی هه یه. ئه م قوناغانه ئایینی و میتافیزیکی و
ئیرینیوون بوون. قوناغی ئایینی به تیروانینه وه بو
مرقاییه تی باس کردووه کا له لایه ن خوداوه دادگایی
ده کړیت و سه رکه و تنه کان و ده سته که و ته کانی تایبه تن به
خوداوه.

قوناغی دووه می لاسه ر ته رستق و فیرکردنه کانیه تی له گه ل
بیرمه نندانی تری یونانی. ئه م قوناغه قوناغی بیرکردنه وه
بوو چوونکه خه لکی ده ستیان کرد به بیرکردنه وه و
بیرسایي بوون. کومت پرایگه یانډبوو که قوناغی زانستی

سه‌میه‌م توانی ده‌ریکه‌و‌یت و به‌سه‌ر کیشه
کومه‌لایه‌تییه‌کاندا جییه‌جی بکریت.

سه‌منه‌ر و ریگا فولکلورییه‌کانی

کاری سه‌منه‌ر له‌ بواری کومه‌لناسیدا مامه‌له‌ له‌گه‌ل
ئینۆسیتیزم و ریگا فولکلورییه‌کان و بلاوبوونه‌وه‌دا
کردووه. که ریگا فولکلورییه‌کانیدا نه‌و خاله‌ی ده‌رکیشه‌یه
ده‌ره‌وه‌ که پینماییه‌ میانگیریه‌کانی حوکومه‌ت به‌ هیچ
شتیک نه‌گه‌یشتووه. پرۆگرامی یال بریتیوو له‌ خویندنی
سۆسیۆلۆژی له‌لایه‌ن هیزبریت سپینسه‌ره‌وه. ئەم کاره
کاریگه‌رییه‌کی زۆری له‌سه‌ر سه‌منه‌ر هه‌بوو. سه‌منه‌ر
پایگه‌یاند:

'ره‌خه‌ن بریتییه‌ له‌ تاقیکردنه‌وه‌ و تاقیکردنه‌وه‌ی
پیشنیاره‌کانی هه‌ر جۆریک، که پیشکesh کراون بۆ
په‌سه‌ند کردن. بۆ ئەوه‌ی دلییا بیینه‌وه‌ که ئایا له‌گه‌ل
پاستیدا ده‌گونجین یان نا. توانستی په‌خه‌یی به‌ره‌می
په‌روه‌رده‌ و پاهیتانه. په‌وشت و هیزی میشکه. ئەمه
باشترین باری خوشگوزهرانی مرقفه‌ که ده‌بیت ژن و پیاو
تیندا پابه‌یترین.'

خه‌لکی زۆر گرنگیان به‌ په‌روه‌رده‌ دا وه‌ک باشترین و
پنۆیست ترین شیوازی پاهیتانی میشک بۆ بیرکردنه‌وه‌ له
بواریکی په‌خه‌نیه‌یدا. بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه‌ له‌ ریگه‌ی

پاهیتانه‌وه ده‌بیته سروشتی دووهم بۆ مرقفایه‌تی. خه‌یال و خورافات له هه‌موو کۆمه‌لگایه‌کدا هه‌یه. مرقف پتویستی به هۆشیاربوونه‌وه و وه‌لامدانه‌وه‌ی به‌ره‌نگارییه کۆمه‌لایه‌تییه‌کان هه‌یه. بۆ ئه‌مه‌ش په‌روه‌رده ئامرازێکی ئاره‌زوو مه‌ندانه‌یه.

بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ش خه‌لکی ده‌ستیان کرد به هاوبه‌شی پیکردنی له‌گه‌ل زاراوه‌ی کۆمه‌لگه‌ی داروینی‌زم. شیوازه‌کانی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه له وتاره‌که‌یدا به ناوی 'سۆسنیقۆلۆژی' ئاماژه‌ی پیکراوه که باس له 'پیشبرکێی ژیان' و 'شه‌ری بوون' ده‌کات. مرقف کارلیک ده‌کات له‌گه‌ل هه‌ردوو سروشته‌که و مرقفه‌کانی تریشدا. پیشبرکێکه له نێوان مرقفه‌کاندا به‌ کاتی‌که‌ که مللانی‌که له نێوان ئه‌وه‌یه که مرقف پووبه‌پووی ده‌بیته‌وه له کاتی پووبه‌پوو بوونه‌وه‌ی سروشتیدا.

داروین سروشتناسێکی ئینگلیزی بوو که به‌ناوبانگه به کتێبه‌که‌ی به ناوی بنچینه‌ی جۆرایه‌تییه‌کان. له کتێبی ره‌چه‌له‌کی مرقفدا ده‌نوسیت که چۆن پیاو به به‌راورد له‌گه‌ل ئافره‌تدا ئامرازه‌کانی وه‌ک تپه‌پ‌بوونی کات هه‌ل‌ده‌بژیریت. هه‌ر بۆیه پیاوان له ئافره‌تان باشت‌تر و به‌هێز‌تر ده‌بن. ئه‌و به نمونه هیتانه‌وه له‌سه‌ر تاوس ده‌رباره‌ی هه‌لبژاردنی جنسی ده‌لیت، ئه‌م بالنده‌یه کلکێکی درێژی پتیه‌خسراوی هه‌یه له‌گه‌ل په‌ره په‌نگاو په‌نگه‌کانی

ئه‌مه چه‌که‌که‌یه‌تی بۆ یارمه‌تیدان بۆ دیاریکردنی
هاو‌پتیه‌ک.

وا دیاربوو والاس، کۆکه‌ره‌وه‌ی په‌ره‌سه‌ندن، بۆشایی
نیوان مرۆف و مه‌یمونی دۆزییه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی زیاتر
شییکریته‌وه له‌لایه‌ن بئه‌ماکانی په‌ره‌سه‌ندنه‌وه. ده‌ستی کرد
به‌ باسی پۆحیییه‌تی و داروین کاتیکی زۆری به‌سه‌ر برد
بۆ به‌ درۆ خسته‌نه‌وه‌ی ئه‌و لێدوانانه. هێربریت سپێنسه‌ر
وه داروینیزمی کۆمه‌لایه‌تی وتیان که کۆمه‌لگا پێویستی به
هیچ یارمه‌تییه‌ک نییه بۆ چاره‌سه‌ر کردنی هه‌موو
کێشه‌کانیان. هه‌روه‌ها ئه‌و دژی بئه‌مای هه‌لبژاردنی
سیکس بوو. ئه‌و وتی ده‌ستنیشانکردنی سیکس
ده‌ره‌نجامی هه‌لبژاردنی سروشتی په‌ره‌سه‌ندن بووه.

چیاکه‌ره‌وه باوه‌کان له‌ بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه‌دا
کۆنترۆل کردنی سیستما‌تیک له‌ ڕێگه‌ی تیپینییه‌کانه‌وه
یارمه‌تی ده‌دات که میتشک به‌ درێژایی شیوازه‌کانی
بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه ڕیکبخریت. بیرکردنه‌وه
پێویستی به‌ په‌یوه‌ندی قول هه‌یه له‌گه‌ڵ بیرساییدا. کاتیک
روونی و فراوانیشی هه‌ییت، ئه‌وا زیاتر په‌سه‌ند تر ده‌بی‌ت.
په‌یوه‌ندی پشت ده‌به‌ستیت به‌ دۆخه‌که و مشتومری
وروژاو یان وه‌ستیتندراو. هه‌موو په‌هه‌ندیک پێویست
نییه، وه‌ک چۆن چاودێرییان ده‌کری‌ت.

کاتی‌ک پی‌که‌وه ده‌بیندرین، ئەم بابەتی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه‌یه ده‌ست ده‌کات به به‌هیز کردنی پرسیاره سو‌قرا‌تییه‌کان. هه‌موو لایه‌نه‌کانی بوونی مرو‌ف ئیستا له ژیر پشکنیندان به‌و پێگایه‌ی که پرسیار دروست ده‌کریت و ده‌یکه‌ین. ئەمه ده‌رباره‌ی ئەو که‌سه پێت ده‌لێت که پرسیار و مه‌به‌سته‌کانی ئەوانی کردووه. هه‌روه‌ها ده‌ری ده‌خات که ئیوه له کویای چوارچێوه‌ی کۆم‌الایه‌تی یان ئابوریدان له‌گه‌ل پزیزتان له‌ کۆمه‌لگادا.

هه‌نگاوی دواتر له بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه بینینی‌که بۆ تێ‌روانی‌ی کۆمه‌لگا. ئەمه‌ش سه‌ره‌تا مامه‌له‌ له‌گه‌ل لایه‌نه‌کانی دادوهری ده‌کات که دینه‌ کایه‌وه. بۆ نمونه ئەو پاستییه‌ی که مرو‌ف سه‌ر به هه‌ندیک ده‌سته یان ئاینه‌ که ده‌توانیت هۆکاری‌کی دیاری‌که‌ر بیت. دووهم: شیوازی دروست کردنی گفتوگو یان به‌کارهێنانی هۆکار ده‌توانیت ببیته‌ بابەت. ئەمه له‌وانه‌یه زۆربیت بۆ به‌کارهێنانی زمانی خۆم‌الی و به‌کارهێنانی وشه‌کان.

زۆر گریم‌انه هه‌یه که کراون، وه‌ک به‌کارهێنانی ده‌سته‌واژه‌کانی وه‌ک 'ئیمه' یان به‌کارهێنانی بابەتی دیاری‌کراو له چوارچێوه‌ی جیا‌وازا‌دا. له‌و کاته‌وه‌ی جیا‌وزیه‌کی که‌م به‌و شیوه‌یه‌ی که به‌ پزیزه‌وه خۆمان ئا‌پاسته ده‌که‌ین بۆ گفتوگو، و پرسیار‌که‌ر توانی‌بیتی

شیوازی گفتوگو که بگوریت. مرؤف پئویسته لایه‌نی
 بیرکردنه وهی ره‌خه‌گرانه‌ی هه‌بیت، واتا تیکه‌لی بیت.
 ئەمه ده‌مانگه‌یه‌نیته راستیه‌کانی باب‌ه‌ته‌که له سه‌رچاوه
 زانیارییه‌کان که په‌یوه‌ندی به مشتومره‌کانه‌وه هه‌یه. خه‌لکه
 جیاوازه‌کان له‌وانه‌یه له زۆر پوه‌وه شته‌کان ببینن، که
 هه‌ر کامیان له‌وانه‌یه بۆ که‌سی تر پوو نه‌دهن. ئەوان
 له‌وانه‌یه قسه له‌سه‌ر شتی جیاواز بکه‌ن له کاتی
 سه‌یرکردنی هه‌مان شتدا. هه‌روه‌ها له‌وانه‌یه مرؤف له
 هه‌ندیک پووداو و له هه‌ندیک شتدا هیچ بیرۆکه‌یه‌کی
 نه‌بیت. له‌به‌ر ئەوه بۆشاییه‌کی زانیاری یان دابه‌شکردنی
 زانیاری بوونی ده‌بیت. مرؤف ده‌توانیت بۆ هه‌تا هه‌تایه
 قسه بکات و نه‌گاته کۆده‌نگی. پوونبوونه‌وه له‌م جۆره
 بارانه‌دا وون ده‌بیت.

که‌واته ئیمه بۆچی ده‌پۆین بۆ پوباره‌که ماسی بگرین؟
 چونکه ده‌توانین له‌ناو ئاودا ماسی بدۆزینه‌وه. چه‌مکی
 پشت هۆکاره‌که ده‌توانیت ده‌ربازی ببیت له که‌سیک یان
 له‌وانه‌یه خواستیکی نه‌بیت بۆ هاوبه‌شی کردنی
 زانیارییه‌که. له چه‌ند جارێکی دیاریکراودا، که‌سه‌که له‌سه‌ر
 ئەو دۆخه نازانیت که به‌ره‌و چه‌مکه‌که ده‌یه‌یتیت، یان
 له‌وانه‌یه گرنگی پی نه‌دهن. هه‌رچۆنیک بیت ده‌بیت که‌سه‌که
 باب‌ه‌ته‌که بکاته‌وه و بتوانیت لێرسینه‌وه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆ
 نه‌ج‌ام بدات، که ده‌بیته هۆی ئەوه‌ی یارمه‌تی بدات و

پروناکی له‌سه‌ر باب‌ه‌ته‌که هه‌لبکریت. بیرکردنه وه‌یه‌کی
ره‌خنه‌یی به‌و شیوه‌یه یارمه‌تیمان ده‌دات بۆ دروست
کردنی به‌ره‌م له‌سه‌ر باب‌ه‌ته‌که.

که‌ی ده‌چین بۆ پراوکردنی ماسی؟ ئایه ئیمه خالێکی تایبەت
هه‌ل‌ده‌بژیرین؟ بۆچی به‌م شیوه‌یه کار ده‌که‌ین؟ باشه،
باشه، باشه! وادیاره سه‌رنجی رابکێشیت، مه‌به‌ستم ماسی
گرتنه. له‌ راستیدا ئیمه مامه‌له‌ له‌گه‌ل لایه‌نی بیرکردنه‌وه‌ی
ره‌خنه‌گرانه ده‌که‌ین له‌ چوارچێوه و کاتی کرداردا. ئه‌گەر
ئه‌مانه دیاری نه‌کرین، ئه‌وا مشتوم‌په‌که مشتیکێ زۆر
هه‌ل‌ناگریت.

پیش ئه‌وه‌ی مرۆف ئۆتۆمۆبیل دابه‌یتیت خه‌لکی به
گالسه‌کی ئه‌سپ گه‌شتیان ده‌کرد. کاتیک ده‌لێن 'ئیدیت ٦٠
میل گه‌شتی کرد و پیش کاتژمێر ١١ گه‌یشت'، که‌سیک که
ده‌ژی (یان شتیک) له‌و کاته‌ی پیش ئه‌وه‌ی مرۆف
ئۆتۆمۆبیلی دابه‌یتا، وا دا ده‌نیت که ئیدیت به‌یانی زوو
به‌پێ که‌وتوووه بۆ ئه‌وه‌ی بگاته شوینی مه‌به‌ستی پیش
کاتژمێر ١١. له‌ کاتێکدا که‌سیکی سه‌رده‌می وا داده‌نیت
گه‌شتیکی به‌ک کاتژمێری بووینت که ئیدیت کاتژمێر ١٠ی
به‌یانی به‌پێکه‌وتبیت.

که‌سیک هه‌والی رادیو یان ته‌له‌فیزیۆن ده‌بیستیت. له‌وانه‌یه
له‌ باری یارمه‌تیه وه‌رگیراوه‌کان یان له‌ باری قسه و
قسه‌لۆکه‌وه بیستیت. په‌سه‌نایه‌تی ئه‌م جو‌ره هه‌والانه

په‌یوه‌سته به سه‌رچاوه‌ی هه‌واله‌كانه‌وه. هه‌روه‌ها كه‌سێك
گوێی له هه‌والی زۆر ده‌گریت، به‌لام ئیمه به‌پای خۆمان
ته‌نها هه‌ندێك شت به شایه‌نی هه‌وال ده‌زانین.
بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه به‌و شیوه‌یه هێلێك له دادگایی
داده‌نیت كه پێویستی به تێپه‌راندن هه‌یه یان ئه‌و هه‌واله
ناساندن به‌دهست ناهێنیت.

توێته‌ر و فه‌یسبووک به شیوه‌یه‌کی فراوان بۆ
بلاوکردنه‌وه‌ی هه‌وال به‌کار ده‌هێندریت. ئه‌وان لایه‌نی
بهریاردان دروست ده‌که‌ن بۆ کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری و ته‌نها
ئه‌وانه‌ن كه ده‌توانن بپاڤینه‌وه له خه‌لکی بۆ هه‌ندێك
به‌رژه‌وه‌ندی له جیهاندا په‌زامه‌ندی به‌دهست ده‌هێنن.
بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه به‌م شیوه‌یه یارمه‌تی به‌رنامه
سه‌رده‌میانه‌كان ده‌دات به باشی و به باشترین شیوه
سه‌رچاوه‌کانیان به‌کار ده‌هێنن.

به‌ندی چواره‌م کارامه‌یی و کردار

'شوانه‌که هه‌میشه هه‌ول ده‌دات باوه‌پ به مه‌په‌کان
به‌یتیت که خواسته‌کانی ئه‌وان و خۆیشی هه‌مان شتن'
ستیندال

په‌ره‌پیدان به‌خووه‌کان و دیاریکردنی په‌فتاره‌کان که
بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه به‌هیزده‌که‌ن
زۆربه‌ی کات شاره‌زایان ده‌یتیت چاره‌سه‌ری باره
قورسه‌کان بکه‌ن. هه‌ر یه‌که‌یان جیاوازن و جیاواز له‌که‌ل
کات و که‌سایه‌تی ئه‌و که‌سانه‌ی له‌بابه‌ته‌که‌دان. بۆ
به‌ره‌وپیشبردنی هه‌لوێستیکی دروست به‌رامبه‌ر به‌بارو و
دۆخه‌کان پتویسته په‌خنه‌ییانه بیر بکه‌یته‌وه و مامه‌له‌ی
یه‌کلا که‌ره‌وه بکه‌یت.

به‌کاره‌یتانی ناوچه‌ی فێرکردن و کارلێککه‌ره‌کان له
خوێندنکا که‌تدا یان شوێنی کاره‌که‌ت
به‌کاره‌یتانی مملانی و به‌هیزکردنی کاری هه‌ره‌وه‌زی له
پێگه‌ی به‌لاپیدا بردنی ده‌سه‌لات بۆ تو و هاوه‌لانت یان
هاوپۆله‌کان. ده‌توانیت ئه‌رکێکی بچوک یان بیرۆکه‌یه‌ک

هه لېژنریت که هاوړنکته پټوښته سهرنجی بداتی. ژماره ی نه و ئوتوموږیلانه بلن که تینده پهرن. له وانه یه نه مه کاره که یان بیت. پټوښته ژماره ی ئوتوموږیله کان بژمیرن و په چته یه کیش ناماده بکه ن له باسکردنی کاته کانیان. یان له وانه یه بالنده بیت. ناوی نه و بالنده بلن که ده یانینیت. چوله که کان بژمیره تا بزانیته چهنه چوله که هه یه له ناوچه که دا.

هه میسه که نه م کاره ده که یت که سیکي جیاواز بق هه ر ئه رکینک دیاری ده که یت به م شتوه یه هه مووتان هه موو ئه رکه کان ده زانن. به چاودیږی کردنی نه نجامه کان، نه و بیروکیه ته ده ست ده که ویت که کئ به باشی کاره کان ده کات. له و کاته دا تو وهک کومه له یه ک بیر ده که یتوه. له و ساته ی ده نگه کان وه ده گریته بیر له شته جؤراو جؤره کان ده که یتوه که قورسن و پټوښتیان به سه یرکردن هه یه. شتیک که پټوښته خوتی لن به دوور بگریته نه وه یه که دوور بکه ویتوه له فشار کردن له سه ر هه ستی هاوړنپانته له سه ر کاره که. تو له وئ نیت بق نه وه ی هاوړن دروست بکه یت. تو له ویت بق نه وه ی ئه رکه که ت جینه جئ بکه یت.

خالی داهاتوو له وانه یه وا له تو بکات که هه ست به ماسی (نامانج) بکه یت له دهره وه ی ئاو ... باشه ته نها که میک. تو وینای که سایه تیه کی نوچ ده که یت. ئیستا نه مه نابیت

مرۆڤئیکی زیندوو بیت به‌لام مرۆڤئیکی خه‌یالییه . تو ده‌بینیت که ئه‌م که‌سه‌ چه‌نده راستگۆیه و چه‌ند به‌ خیرایی وه‌لامی کێشه‌ جو‌راو جو‌ره‌کان ده‌داته‌وه‌. باوه‌ری ئه‌و له‌ ئارامگرییه‌وه‌ سه‌ر هه‌لده‌دات. ئه‌و ده‌یه‌وێت کاتژمێری بی کۆتایی به‌سه‌ر به‌ریت به‌ پرسیار کردن و پرکردنه‌وه‌ی هه‌موو کێشه‌کان له‌ چه‌ند گۆشه‌یه‌که‌وه‌. ئه‌قلی دادپه‌روه‌رانه‌یی وای لێده‌کات داهێنه‌ر بیت. ئه‌و که‌سه‌ هه‌میشه‌ له‌ میشتکدا به‌یله‌ره‌وه‌. له‌و کاته‌دا، تو ده‌بیته‌ ئه‌و که‌سه‌ و به‌ درێژایی رێگاکه‌ ده‌بینیت که‌ چۆن که‌سه‌که‌ به‌هێز ده‌بیت یان لاواز ده‌بیت له‌ کاتی ڕووبه‌ڕوو بوونه‌وه‌ی باریکی دیاریکراو. ئه‌مه‌ یارمه‌تیت ده‌دات که‌ توانای بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه‌یی خۆت په‌ره‌ پێده‌یت.

له‌ هه‌نگاوی دواتردا کارامایی ته‌کنیکی په‌ره‌ پێده‌ده‌یت. به‌ده‌ست هێنایی کارامه‌یی کۆمپیوته‌ر پێویسته‌. ده‌توانیت په‌یوه‌ندی بکه‌یت به‌ دامه‌زراوه‌یه‌کی کۆمپیوته‌ر له‌ نزیک ماله‌که‌ت یان به‌ پێگه‌ی ئۆنلاین په‌یوه‌ندی به‌ دانه‌یه‌که‌وه‌ بکه‌یت. ئه‌گه‌ر تو پلان بۆ پێشه‌یه‌ک دا ده‌نییت له‌ به‌خێوکردنی سه‌گه‌کان، پێویستت به‌ ئاشنایی هه‌یه‌ له‌ زاوژی جو‌راو‌جو‌ر. ده‌بیت له‌ شیوازی ڕاهێنان فێربیت که‌ توانای تێگه‌یشتن له‌ پێداویستی جو‌راو‌ جو‌ری سه‌گه‌کان به‌ خیرایی په‌ره‌ پێدات. بۆ ئه‌مه‌ ده‌بیت وه‌ک شاگردێک له‌ قوتابخانه‌ی ڕاهێنایی سه‌گ کار بکه‌یت.

توانای گه‌یانندی ئه‌م زانیاری‌یانه له‌سه‌ر ئینته‌رنیټ یارمه‌تیت ده‌دات که وه‌ک که‌سیکی پشت‌به‌ستراو بنا‌سرنیټ. له‌کۆتاییدا تۆ وه‌ک که‌سیکی بیرکه‌ره‌وه بوونت هه‌یه. ده‌بیټ توانای پۆشنی‌ریټ هه‌بیټ. بۆ ئه‌مه‌ش ده‌بیټ په‌ره به‌بیرکردنه‌وه‌ت بده‌یت. به‌شداری بکه‌له‌خوله‌کانی ئۆن‌لاین، که‌توانای وشه‌کانت فێر ده‌که‌ن یان زانیاری‌ت ده‌ده‌نی له‌سه‌ر شوینه‌کان و شته‌کان. ب‌ه‌و پ‌و‌ژانه‌ پ‌اه‌ینان بکه‌تا ئه‌و کاته‌ی ده‌بیټه‌ سروشتی دووهم له‌لات. له‌وانه‌یه‌ پ‌ۆله‌که‌ ف‌ی‌ت‌ری هاوک‌یش‌ه ئال‌ۆزه‌کانی بیرکاریت بکات یان شتی ساده‌ت پ‌ن ب‌ل‌ی‌ت ده‌رباره‌ی شوینه‌ دووره‌کان. کاتیک می‌شک‌ت ئاماده‌ بیټ بۆ خۆ گونجاندن و ئاسانکردنی زانیاری، تۆ ئاماده‌یت ببیټ به‌بیرمه‌ندیکی په‌خنه‌گر. هه‌موو ئه‌مانه‌ زیاد ده‌کرینه‌ سه‌ر یه‌ک شت، تۆ ده‌توانیټ له‌ ژێر بارو د‌ق‌خ‌یک‌ی قورسدا بریاری بیرسایي بده‌یت. سه‌ربه‌خۆ و باوه‌ر پ‌ت‌ک‌راو ده‌بیټ. بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه‌وا له‌که‌سایه‌تیت ده‌کات به‌جیا بوه‌ستیت. داه‌ینه‌ری ده‌گه‌ش‌یت‌ه‌وه‌ به‌ه‌وی سروشتی بیر و توانای می‌شکی. ه‌ۆ‌کار ده‌بیټه‌ سروشتی دووهم‌ت به‌ه‌وی توانای ته‌کنیک‌یه‌وه‌.

پرسیارکردنی سوقراتییانه له ژینگه‌ی پروفیشنالدا

مرووف ده‌توانیت به ئاسانی گه‌شت بکات به‌سه‌ر .
 پرسیاره‌کاندا وه‌کو به‌سه‌ر وه‌لامه‌کاندا ده‌یکات. بق
 خولادان له‌م کیشیه‌ پتویسته‌ بیرکردنه‌وه‌کانت سه‌باره‌ت
 به‌ پرسیاره‌کان ریک به‌یت. ده‌توانیت ره‌چه‌ته‌یه‌کی
 پرسیارته‌یه‌یت و به‌م شتویه‌ پۆلینیان بکه‌یت:
 . گرمانه‌کان و بارو دۆخه‌کان.

. به‌لگه‌ کۆکراوه‌ته‌وه‌ یان پیشکesh کراوه‌.

. ده‌رخستنی کیشیه‌کان.

. به‌کاره‌یتانی پروانگه‌.

. نه‌نجامه‌کان و ئاکامه‌کان.

سه‌ره‌تا پرسیار له‌سه‌ر نه‌و گرمانه‌. بکه‌ که‌ له‌گه‌ل
 دۆخه‌که‌دا دین. 'ئایا تو‌ راست ده‌که‌یت له‌ بیرکردنه‌وه‌ت
 له‌مه‌ که‌ ...'، 'پیت وایه‌ که‌ پیشنیاره‌که‌ت ده‌باره‌ی نه‌مه‌...'
 یان 'چون‌ وا پیشنیار ده‌که‌یت که‌ نه‌مه‌ پنگایه‌کی ریک و
 راسته‌؟'، 'ئایا نه‌م باوه‌ره‌ هه‌میشه‌ راسته‌؟' تا زیاتر
 پرسیار له‌ بارو دۆخه‌که‌ بکه‌یت، زیاتر نه‌گه‌ری نه‌وه‌ هه‌یه
 که‌ به‌ خیرایی چاره‌سه‌ری دروست بدۆزیه‌وه‌.

دواتر پرسیار له‌ به‌لگه‌کان بکه‌. 'له‌ کوێ به‌لگه‌کانت ده‌ست
 که‌وت؟'، 'کاتیک به‌لگه‌کانت کو‌ کرده‌وه‌ بارو دۆخه‌که‌ چون
 بوو؟'، 'له‌و کاته‌وه‌ی به‌لگه‌کانت کو‌ کردۆته‌وه‌ بارو

دوخه‌که چهند گۆراوه؟، 'هۆکاره‌کان چین بۆ ئه‌وه‌ی ئهم به‌لگه‌یه‌ راست بێت؟'

ئێستا تۆ دێته‌ سه‌ر کێشه‌که و پرسیارێکی پوون دروست بکه که تێیدا هاتوو. پاشان شیکردنه‌وه بکه که ئایا ده‌کریت کێشه‌که جیاوازتر بێت؟ 'ئایا ده‌توانیت بیکه‌یه‌ پرسیارێ بچوکترا؟، 'ئایا هیچ گرنگیه‌ک هه‌یه‌ له پرسیاره‌که‌دا؟، 'ئه‌گەر که‌سیکی تر کێشه‌که‌ی ده‌ربهرپایه‌، چۆن هه‌مووی ده‌گۆریت؟'

ئێستا کاتی ئه‌وه هاتوو که تێپروانیی پرسیار یان کێشه‌که بگۆریت و به‌کاری به‌ییت. 'چۆن که‌سیک که‌ دژی هه‌لوێستی تۆیه ئهم کێشه‌یه نیشان ده‌دا؟، 'ئایا له سه‌یرکردنی شته‌کان باشت‌ر یان شیوازی خراپ‌تر هه‌یه؟، 'ئایا تێپروانییه‌که به‌ تێپه‌پوونی کات ده‌گۆریت؟'

له‌ کۆتاییدا ئێمه‌ باسی ئه‌نجامه‌کان ده‌که‌ین. 'له‌م دوخه‌دا چی پووده‌دا؟، 'ئایا ده‌رفه‌تیک هه‌یه که ئهمه‌ پوو نه‌دا؟، 'له‌م خاله‌دا چ چاره‌سه‌ریکی جیگره‌وه‌مان هه‌یه؟' ئێمه‌ به‌دوای نه‌گونجانی‌دا ده‌گه‌ڕێین. ئه‌و شتانه‌ی که به‌ هۆکار هه‌لناگیریت پێویستی به‌ لێکۆلینه‌وه‌یه‌کی زیاتر هه‌یه. به‌م شیوه‌یه پرسیارکردنی سووقراتییانه له‌ ژێر پووه‌که‌شدا ده‌پوانیت وه‌ بۆی ده‌رده‌که‌ویت که راستیه‌که له‌ راستیدا چیه. به‌م شیوه‌یه یارمه‌تی تیمه‌که ده‌دا که بگاته‌ باشت‌رین وه‌لام.

جیاوازی کردن له نیوان جور ره جیاوازه کانی لیدوانه کان
لیدوانه کان تنها په یوه نندی به راستیه کانه وه هیه به
تنها. نه مانه له به رامبه ر لیکولینه وه یه ک ده وه ستنه وه. تو
ده توانیت دلنیا یان که یته وه، چونکه نه وان پتوستان به
بوونی هیچ کهس و نمونه یه کی دیار یکراو نییه. بۆ نمونه:
نه مړی پینچ شه ممه یه.

له وانه یه لیدوانه که له سهر چند نه نجامیکی پشتر بیت.
هر که سیک له و بواره تاییه ته دا زانا بیت ده توانیت نه م
لیدوانانه بدات. هر چۆنیک بیت نه م پیشنیارانه
راستیه کان پیکناهیتن به لام ناماژه به راستیه که ی یان
دووریه که ی ده که ن.

دواتر نیمه دینه سهر بریاردان. نه مه له چند جور یکی
پشت به ستوو له دۆخه که دا رهنگ ده داته وه. بۆ نمونه،
'جۆنی له پۆزی شه ممه دا نه هات، نه و هندی که کاری
هه بوو بۆ نه وه ی بیکات. نه و گریمانه ی جۆنی که به
کاره که ی هه ستاوه پتوستی به هیچ راستیه که نییه.
له وانه یه نه خۆش که وتبیت. نه م جور ره لیدوانانه گریمانه ن.

دواچار نیمه بۆچوونمان هیه. نه م لیدوانه تاییه تمه نندی
نه و که سه یه که لیدوانه که ی داوه. به گشتی، ماسیگریک
تنها رای خۆی دهر باره ی ماسی ده ناسیتیت. نه مانه نه و
باوه رانه ن که له وانه یه هیچ چوارچینه وه کی زانستان
نه بیت. به لایه نی که مه وه نه و که سه ی که لیدوانه که دهر

دهکات وا داده نیت که راست بن. نه و که سانه ی شاره زایی
فراوانیان هه یه بۆچوونه کانیان راستن. له کاتیکدا نه وانه ی
زانباری که میان هه یه له وانه یه بناغه یه کی که میان هه بیت
بۆ بۆچوونه کانیان.

به‌ندی پټجه‌م

هۆکاری فه‌راهه‌م کردن و پوخته کردن

ئه‌مانه دوو کارامه‌یی بیرکردنه‌وه‌ی گ‌رن‌گن له بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گران‌دا. له یه‌که‌م‌دا، هۆکاری فه‌راهه‌م کردن، م‌ر‌و‌ف کۆمه‌ل‌یک راستی له چه‌ند ت‌ی‌روان‌ین‌یکه‌وه چاو‌دی‌ری ده‌کات. به‌ج‌یه‌یش‌تنی هه‌ند‌یک راستی یان زیاد کردنی هه‌ند‌یک راستی نو‌ئ له‌وانه‌یه بی‌ته هۆی هه‌ند‌یک ل‌یک‌دانه‌وه‌ی دیار‌یک‌راو. بۆیه هۆکاری فه‌راهه‌م کردن یارمه‌تی که‌س‌یک ده‌دات ئه‌نجام‌یک‌ی گ‌شت‌گیر ده‌ست بخات له‌سه‌ر به‌ن‌مای ره‌نگ‌دانه‌وه‌ی تاک یان کۆمه‌له‌ی زانیارییه‌کان. بۆ نمونه چاو‌دی‌ری کردن، 'ئه‌م داره سی‌به‌ریکی هه‌یه'، 'ئه‌مه چاو‌دی‌ری کردنی تاکه که‌سییه. ئه‌نجامه گ‌شت‌گیره‌که ئه‌وه‌یه، 'هه‌موو داره‌کان سی‌به‌ریان هه‌یه'. ئه‌مه یارمه‌تیمان ده‌دات له هه‌ند‌یک ک‌یش‌ه‌ی دیار‌یک‌راو نزیک ببینه‌وه و وه‌لام‌یک به‌ده‌ست به‌ی‌نین.

له هۆکاری پوخته کردن‌دا تۆ ده‌چ‌یه سه‌ر پ‌ی‌گه‌یه‌کی تر، له هه‌ند‌یک پ‌یشه‌کی گ‌شت‌یه‌وه ده‌ست پ‌نده‌که‌یت. ده‌کر‌یت هه‌ر ش‌ت‌یک بی‌ت له بیرکاری یان فیزیایه‌ک: 'کۆی گۆشه‌کانی ناوه‌وه‌ی سی‌گۆش ده‌کاته ۳۶۰ پله'. ئه‌مه ش‌ی‌وازی کارکردنی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌یه، تۆ ده‌زان‌یت

چۆن پرسیاره‌کان به یارمه‌تی هاوکاره‌کانت چاره‌سەر بکه‌یت. لێره‌دا جاریکی تر که سیک پتووستی به پشکنینی بۆچوونه‌کانت هه‌یه له‌سەر بنه‌مای هه‌لسه‌نگاندنه‌که‌ت بۆ بارو دۆخه‌که. هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر ئه‌و گریمانانه بخوینیت که بوونه‌ته هۆی ئه‌و دۆخه، له‌وانه‌یه زۆریک له بیروپرا هه‌له‌کان بدۆزیته‌وه.

هه‌لوێسته‌کان گرنگ بۆ بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گراڼه
په‌ره‌سه‌ندنی هه‌لوێسته به شتیه‌یه‌کی سروشتی له‌گه‌ل ته‌مه‌ندا دێت. سروشتی بیرسای بۆ بیرمه‌نده ره‌خنه‌گره‌کان ته‌نها پشت به‌وه نابه‌ستیت که هه‌لسه‌نگاندنی تۆ چۆنه له‌سەر بارو دۆخه‌که، به‌لکو له‌سەر ئه‌و شتانه‌شه که تۆ ده‌یانکه‌یت ده‌رباره‌ی بارو دۆخه‌که، وه‌ک باسکرا، په‌ره‌پیدانی کارامه‌یی زۆر پتووسته. جه‌خت له‌سەر ئه‌م ده‌هه‌لوێسته بکه:

پوونی بیرکردنه‌وه: کاردانه‌وه‌ت بۆ بارو دۆخه‌که به‌شتیه‌یه‌کی خراپ ده‌توانیت بیرکردنه‌وه‌کانت ئێک بدات. هه‌لسه‌نگاندنی چۆنییه‌تی پشتبه‌ستنی باره‌که پتووسته‌ بیته سروشتی دووهم. به‌هه‌مان شتیه ئه‌گه‌ر نه‌خۆش که‌وتیت له‌وانه‌یه بیرکردنه‌وه‌کانت به‌ شتیاوی بمێننه‌وه. ئه‌گه‌ر تۆ هه‌ندیک گومانته هه‌یه له ته‌ندروستیت، په‌نگه نه‌ته‌ویت بریاری گرنگ بده‌یت یان بریاری گرنگ ده‌ربکه‌یت.

میشکی دادپه‌روه‌رانه: هه‌مان پتوانه به‌کار بهینه بۆ بینینی گفتوگۆ‌کان. نه‌گه‌ر تۆ به‌رده‌وامییت له‌ گۆږینی هه‌لوێسته‌کانت له‌گه‌ل هه‌موو تیروانیینکی نوێ که دیته پێش، بریاری بیتلایه‌نانه نادهیت.

له‌به‌ر ئه‌م هۆکاره، هه‌میشه ئاماده به‌ بۆ په‌سه‌ند کردنی ئه‌و راستیانه‌ی مشتومره نوێیه‌کان که له‌وانه‌یه وه‌ستانی تۆ له‌سه‌ر بارو دۆخه‌که بگۆڤن. له‌ زۆر باردا، شیوازی نه‌ریتی له‌وانه‌یه بیتته باشتترین وه‌لام بۆ کێشه‌که. له‌ گویگرتن له‌ پای که‌سانی به‌شداربوودا، ئه‌بیت وه‌لامیکی بیتلایه‌نانه بدریته‌وه.

بویری پۆشنبیری: باوه‌په‌کان ده‌توانن گومرات بکه‌ن. زۆر جار زۆربه‌ی خه‌لکی رازین، به‌لام هیچ کاریک ناکه‌ن بۆ چاره‌سه‌رکردنی کێشه دیاریکراوه‌کان. هه‌بوونی زیره‌کی ده‌رباره‌ی بابته‌که زۆر گرنگه بۆ په‌ره‌پێدانی بویری. بۆ ئه‌مه‌ش مرقۆف پتویسته ئه‌و مشتومره هه‌مه‌جۆرانه بخوینیته‌وه و په‌سه‌ندیان بکات که له‌ پوانگه‌ی جیاوازه‌وه له‌ بارو دۆخه‌که‌دا سه‌ر هه‌لده‌ده‌ن. ده‌بیت بویری پۆشنبیری بۆ پێشه‌وه زیاد بکات کاتیک پتویست بوو. ته‌نها ئه‌مه‌ پروونی ده‌دات و چاره‌سه‌ره‌که ده‌هینیته‌دی. ده‌بیت مرقۆف پرسیار له‌ په‌وايه‌تی ئه‌و به‌هایانه بکات که کێشه‌کێشه‌کان ده‌یه‌یتن. مرقۆف پتویستی به‌ بویری هه‌یه بۆ ئه‌وه‌ی په‌سه‌ندی بکات دۆخه‌که کێشه دروست ده‌کات

که پئویستی به وه‌لام هه‌یه. بۆ نمونه تئوه‌گلان له‌گه‌ل
ئه‌ندامانی خه‌یزان له‌ ته‌نگه‌ژه‌یه‌کی داراییدا، له‌ ږووی
ره‌وشته‌وه له‌وانه‌یه نیکه‌ران بیت، به‌لام ببه به‌و نمونه‌یه‌ی
که پشتگیری ده‌روونی هه‌ر ئه‌ندامیکه و یارمه‌تی
که مکردنه‌وه‌ی ناخۆشی ده‌دات. مامه‌له کردن له‌گه‌ل هه‌ر
بارو دۆخیکدا به‌ شیوه‌یه‌کی بی‌وینه بۆ هیئتانه دی
چاره‌سه‌ریک په‌نگه به‌ قورسی سه‌لمی‌ندریت. هه‌ر چۆنیک
بیت، ناسینه‌وه‌ی ئه‌و پاستیه‌ی که ئه‌م جۆره ناکۆکیانه
سه‌ر هه‌لده‌دن به‌ ئاماده باشی ده‌ته‌یینه‌وه.

باوه‌پ به‌خۆ بوون: باوه‌پ له‌ ئاماده بوونه‌وه دیت.
بیرمه‌ندی په‌خه‌گر ده‌بیت هه‌یزی گونجانی هه‌بیت له
هه‌ردوو هۆکاری فه‌راهه‌م کردن و پوخته کردن. نا‌په‌زایی
یان گۆڤینی پرسیاره‌کان که سه‌که لا نادات له‌ جیه‌جی
کردنی پرسیاره‌کانی تا ئه‌و کاته‌ی ده‌گه‌ینه وه‌لامیک.
ئه‌نجامه باشه‌کان ده‌بیت متمانه به‌ که‌سانی تر ببه‌خشن.
'ئایا ئه‌م هه‌لسه‌نگاندنه دادپه‌روه‌رانه‌یه؟'، 'ئایا شتیک
ونبووه؟' دیارترین پو‌خساری باوه‌پ به‌خۆبوون بریتیه
له‌ هه‌لسه‌که‌وتی ده‌ره‌وه. مـرۆف پئویسته ئه‌م
پیشاندانه‌ی باوه‌پ به‌خۆبوون په‌ره پتیدات بۆ ئه‌وه‌ی
ببیته هۆی هاندانی متمانه و باوه‌پ به‌خۆبوون. هه‌رچۆنیک
بیت ئه‌سته‌مه ئه‌م لایه‌نه جیه‌جی بکریت کاتیک که‌سیک
گفتوگو ده‌کات له‌سه‌ر مۆبایلیک.

تیروانین: کویرترین شت له بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌دا
 بریتییه له ئیگۆ (خود). ئەگەر تاک ئاگاداری ئەمە نه‌بێت،
 ئاراسته‌ی خۆیستی له‌وانه‌یه‌ خه‌لك به‌روه‌و كۆتایی
 كۆلانیکی هه‌له‌ ببات. كه‌واته له‌ سه‌ره‌تای لیكۆلینه‌وه‌دا،
 لیكۆله‌ره‌كه‌ ده‌بێت تییینی لایه‌نی تایبه‌تی خۆی بكات.
 'حه‌زم له‌ گۆشتی گایه'. ئیگۆ له‌ دژی ئەو كه‌سه‌ دادگایی
 ده‌كریت چونكه‌ گۆشتی گا ده‌خوات. هه‌لسه‌نگاندنی
 بۆچونی كه‌سانی تر له‌وانه‌یه‌ هه‌له‌ بسه‌لمێتیت. ئەگەر
 كه‌سێك گریمانه‌یه‌کی هه‌له‌ی كردبێت. هه‌روه‌ها ده‌كریت
 ئەو بارو دۆخه‌ش بێت كه‌ تۆ په‌چاوی ئەوه‌ت نه‌كردوه
 كه‌ ئیگۆی تۆ له‌وانه‌یه‌ کاریگه‌ری هه‌بێت له‌سه‌ر دیدگای
 تایبه‌تی تۆ.

ته‌واوكاری: بیرمه‌نده‌ ره‌خنه‌گره‌كان ده‌بێت ئاماده‌بێان
 هه‌بێت بۆ لادانی به‌لگه‌كان به‌ ئاسانی. به‌هاكانیان پێویستی
 به‌ دادوه‌ری هه‌یه‌ به‌ پێی ستاندارته‌ نه‌ریتییه‌كان. به‌لگه‌ و
 ماده‌ی په‌یوه‌ندیدار به‌ كه‌یسه‌كه‌ ده‌بێت هه‌مان یاسای
 پشكینی و بنه‌مای هه‌بێت. ئەگەر هه‌ر شتیکی نوێ
 پێویست بێت ده‌بێت به‌ تێكه‌لكردنی ئەو ستاندارد و
 شتێزانانی كه‌ هه‌یه‌ ئەنجام بدریت.

زانین خوازی: ئەو راده‌یه‌ی كه‌ مرقوف ده‌توانیت كێشه‌كان
 چاره‌سه‌ر بكات په‌یوه‌سته‌ به‌وه‌ی كه‌ چهنده‌ له‌باره‌ی
 بابته‌كه‌وه‌ زانین خوازه. هه‌روه‌ها ئەمە به‌كارهێنانی

نه‌خشه‌کیشانی چه‌مک له‌خو ده‌گریت. گهر مروږ تیبکات
چون نه‌م نه‌خشانه به‌کار بهیتیت، نه‌وا خیرا تیده‌گات چون
چاره‌سهریک دروست بکات. له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا زانین خواز
مانای نه‌وه نییه که لی‌کوله‌ره‌که ده‌بیت له پښگای ناسایی لا
بدات. نه‌وه هم‌وو شتیکه که پرسپاریکی دروست له
کاتیکی گونجاودا بکه‌یت. له کوتاییدا، زانیاری ته‌نھا له‌گه‌ل
یه‌ک که‌سدا له یه‌ک شویندا درو ناکات. مروږ ده‌توانیت
بچیته سهر هیلې ئینته‌رنیت و هم‌وو نه‌و زانیاریانه‌ی که
ده‌یه‌ویت به یه‌ک کلیل به‌ده‌ستی بهیتیت.

ساده‌یی پوښنیری: مروږ پیوستی به تیگه‌یشتن و
پیزانینه که هم‌وو شتیک سنوری ه‌یه. نه‌مه‌ش بق
زانیاری و کارامه‌یی ده‌که‌پښته‌وه. ده‌بیت مروږ نارامیت
تا بزانت که پیوسته شتوازیکی گونجاو په‌یرپه و بکړیت.
ته‌نھا له و کاته‌دا تاک چاره‌سهریکی راست ده‌دوژیته‌وه.
ساده‌یی پوښنیری تاک له له‌ناو‌چوون ده‌پاریزیت.
نه‌که‌ر که‌س‌یک به قولی خو‌ی نه‌ناسیت، له‌وانه‌یه له‌ناو
بچیت یان نه‌و نه‌واوه بدوژیته‌وه که له سهرووی سهری
که‌س‌یکه‌وه ده‌پژیت. به هم‌مان شتوه مروږ ده‌بیت
به‌هره‌کانی خه‌لکی ده‌ورو به‌ری به‌رز بن‌رخیتیت. نه‌مه
یارمه‌تی تاک ده‌دات بق دوژینه‌وه‌ی باشت‌ترین که‌س بق
کاره‌که و یارمه‌تی پوله‌که‌ی ده‌دات زووتر بکه‌نه
نامانجه‌کان.

به‌رده‌وامبوون: بیرمه‌نده ره‌خنه‌گره‌کان زیاتر له‌کەسی ئاسایی به‌رده‌وام ده‌بن. پینگا کورت کراوه‌کان ده‌بنه‌هۆی سه‌رلێشێوان. ده‌بیت تاک کاره‌که دووباره‌بکاته‌وه. کاری دووباره‌ده‌بیته‌هۆی نا‌ئومیدی. تیکشکان له‌لێشاوی کار به‌هۆی که‌م‌ترخه‌می که‌سێک له‌پۆله‌که‌ (ئه‌و به‌رده‌وام نابیت) ده‌بیته‌هۆی کێشه‌ئالۆزه‌کان، وه‌ک تیکه‌ل کردنی لاپه‌ره‌کانی خسته‌ی کات و کاری ته‌واو نه‌کراو. پێویسته‌تاک نه‌ک هه‌ر به‌رده‌وامبیت له‌کار به‌لکو ده‌شبیت یارمه‌تی هه‌موو ئه‌ندامانی پۆله‌کانی تر بدات له‌چاره‌سه‌ر کردنی کێشه‌کان.

سه‌ربه‌خۆیی: ئه‌م لایه‌نه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌ بناغه‌ی دا‌رشتنی پێکهاته‌یه‌ بۆ شیکردنه‌وه‌ و تیکه‌ل بوونی پرسیاره‌کان و وه‌لامه‌کان. به‌مێشک کراوه‌یی و ورد بوون له‌ لێکۆلینه‌وه‌یه‌کدا یارمه‌تیت ده‌دات بۆ که‌یشتن به‌ کرداری‌ترین چاره‌سه‌ر بۆ هه‌موو کێشه‌کان. که‌واته‌ ئه‌مه‌ گرنگ ده‌بیت بۆ بیرمه‌نده‌ ره‌خنه‌گره‌کان. هه‌ر به‌لگه‌یه‌کی نوێ ده‌بیته‌هۆی ئه‌وه‌ی تاک بۆچوونه‌کان و وه‌لامه‌کان له‌نزیکه‌وه‌ شیبکاته‌وه. به‌به‌رده‌وامی له‌هێزی خۆیا‌نه‌وه‌ فێر ده‌بن و پێشنیاریش ده‌کەن بۆ چاککردنه‌وه‌.

به‌ندی شه‌شهم

هۆکار بۆ هه‌لگرتنی بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه

پێویستبوونی بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه

خۆ پێکخستن و خۆ به‌پێوه بردن، له‌گه‌ل په‌یوه‌ندی ته‌ندروست بۆ هاوکاره‌کان، ته‌کنیکی دیاری کارکردنی بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه‌یه. هۆکاری که‌سی تا ئه‌و پاده‌یه که‌شه ده‌کات که له هه‌موو باره‌کاندا باوه‌ری ته‌واو ده‌بێت. ب‌پیاره‌کانی ئێوه له‌لایه‌ن هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ی که له باب‌ته‌که‌دان په‌سه‌ند ده‌کرێت چونکه به‌باشی بیریان لێ کراوه‌ته‌وه و هاوسه‌نگ و ناسراون وه‌کو:

پێوانه‌کان به‌ره‌و پێش ده‌بات

کرداره‌کانته ئاوی زیاتر ده‌کێشن چونکه تۆ به‌هره‌ی ئه‌وه‌ت هه‌یه که هه‌موو شته نا پێویسته‌کان راب‌ج‌له‌کێنیت و له ماوه‌یه‌کی کورت تر له چاو ئه‌وانی تر کۆتایی پێ به‌یئیت. ئۆپراسیۆنه‌که‌ت شیکردنه‌وه‌یه‌کی قول ده‌دات بۆ هه‌مان بارو دۆخ تا ئه‌وانی تر فێربین ده‌رباره‌ی چۆنیه‌تی چاره‌سه‌ر کردنی ئه‌م دۆخه چه‌سپاوانه به‌شیوه‌یه‌کی کاریگه‌ر. خۆ په‌رستی نه‌رێنی و بیرکردنه‌وه‌ی هه‌لقولاوی ده‌بێته شتیکی راب‌ردوو. تۆ توانا‌کانی چاره‌سه‌ر کردنی

کیش‌ه‌کان په‌ره پتیده‌دهیت و هه‌میشه له بیرى بریاردانى
راست و دروست ده‌بیت.

په‌گگرتنى پروفیشنالى نایاب

چونکه بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌یى نه‌نجامیكى ئاراسته کړاو و
داهینه‌رانه‌یه، هه‌موو بواریكى کارکردنى پروفیشنال
پتویستى به کاتیک ته‌واوى شیوازه‌کانى جتبه‌جى کردنى
بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه هه‌یه. بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه
پتوانه‌ییه پروفیشناله نایابه‌کان به‌رز ده‌کاته‌وه به‌بى
ته‌وهی زور جه‌ختى له‌سه‌ر بکړیته‌وه ده‌بیته‌و شاره‌زا له
بابه‌ته‌که‌دا.

زانپارى له‌بنه‌مای کڅمه‌لگه‌دا به‌سووده

به‌له‌برچاو گرتنى ته‌و جیهانه‌نوټیه‌ی که هه‌موان خوږیان
تیکه‌لى هه‌موو شتیک کردووه، پتویستى ستانداردى
هیزیکى ناچار کړى باشته‌ره. خه‌لک به‌دواى مانایه‌که‌دا
ده‌گه‌پت بق باشته‌ر کردنى به‌ره‌مى کارکردنپان و بنه‌مای
بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه باشته‌رین شیوازه‌سته‌به‌ر
ده‌کات بق نه‌نجامدانى ته‌م کاره.

بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه ده‌تکات به‌وتارپیژیکى باشته‌ر
له‌پښه‌ی بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه‌وه، نه‌ک ته‌نپا
پړوسه‌ی بیرکردنه‌وه‌ت، به‌لکو جه‌ماوه‌ره‌که‌شت کارامه‌یى

کارلنیک کردنیان باشتر ده‌بیت. ئه‌مه تۆ ده‌کات به
په‌روانه‌یه‌کی کۆمه‌لایه‌تی. هه‌روه‌ها ده‌توانیت دیدگای
پیشه‌که‌ت به‌رز تر بکاته‌وه.

که‌سایه‌تیت په‌ره پهن ده‌دات
له‌ پێگه‌ی ته‌کنیکه‌ ده‌روونییه‌کانه‌وه ده‌توانیت فێر ببیت
که‌سایه‌تیت په‌ره پهن بده‌یت. ئه‌مه سه‌لمێندراوه که
به‌سووده بۆ به‌ئاسن کردنی لاوازییه‌کانی که‌سایه‌تیت.
میشکت ده‌کاته‌وه بۆ ئه‌گه‌ره هه‌مه‌ جوهره‌کان. ئه‌مه وا له
تۆ ده‌کات که زیاتر پوو‌خۆش و پوو‌به‌پوو ببیت.
ده‌توانیت فێر ببیت که‌ پازی بیت و دلخۆش بیت.

بیرکردنه‌وه‌ی زانستیانه بۆ سبه‌ی
ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ پاهێنانی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه
ده‌که‌ن زیاتر ئا‌پاسته‌ کران بۆ ئه‌وه‌ی بینه‌ یه‌ک له‌گه‌ل
کۆمه‌لگه‌ی زانستی سبه‌ینێ. بنه‌مای بیرکردنه‌وه‌ی
بیرسایێ یارمه‌تی به‌خێوکردنی پو‌حی براهه‌تی ده‌دات. تۆ
فێر ببه‌ که‌ زال بیت به‌سه‌ر نا‌پێکییه‌کان و فێر ببه‌ کار بۆ
باشی هه‌موو لایه‌ک بکه‌یت.

بوون به‌ بیرمه‌ندیکی ره‌خنه‌گر ئه‌م خاله‌ تایبه‌تیانه‌ی خۆی
هه‌یه:

کاربکه‌ریانه‌ مامه‌له‌ له‌گه‌ل هۆکاردا بکه‌

گه‌وره‌ترین سوودی بیرمه‌ندیکی ره‌خنه‌گر ئه‌وه‌یه که تو
 شاره‌زا ده‌بیست له هونه‌ری سپینه‌وهی شته
 نه‌خواراوه‌کان. تو دیدگایه‌کی هاوسه‌نگت هه‌یه به‌و
 مانایه‌ی ده‌زانیت کاره‌که چی پتویسته و پوانینی شوینه
 پاسیه‌کان، کاتیک کیشه‌که یان زانیاریه‌که ده‌بینیت. تو
 ده‌ستت به هۆکار کرد به درێژایی هێله‌کانی گفتوگۆکه
 له‌جیاتی وه‌رگرتنی بۆ‌چوونی پیچه‌وانه.

باشتر کردنی کارامه‌یی په‌یوه‌ندی کردن

گونجان له بنیاتنانی لایه‌نه‌کانی چاره‌سه‌ر کردن، و
 ده‌توانیت یارمه‌تی کارامه‌یی په‌یوه‌ندی کردنت بدات بۆ
 ئه‌وه‌ی بیست به سه‌رمایه‌یه‌کی سه‌ره‌کی بۆت. تو
 ئاگاداریت له په‌یوه‌ندییه‌که کاتیک پووبه‌پووی بارو
 دۆخیکی ناخۆش ده‌بیته‌وه و یاری له‌گه‌لدا ده‌که‌یت ئه‌گه‌ر
 شته‌کان باش بجولێن. ئه‌م لایه‌نه ده‌تکاته که‌سیکی
 هاو‌پێیانه له‌گه‌ل هه‌موو ئه‌وانی تر، به‌تایبه‌تی ئه‌و
 که‌سانه‌ی که له توانای پیشه‌یی تۆدان، ئه‌وان هه‌ز ده‌که‌ن
 جولانه‌وه‌کانت و کرده‌وه‌کانت له هه‌موو پوویه‌که‌وه به
 بیر به‌پێننه‌وه، چونکه تو خاله‌که‌ت پوون و پوخت ده‌که‌یت.
 هه‌روه‌ها پێگه‌ت پێ ده‌دات که عه‌قلیه‌تیکی ئازادترت
 هه‌بێت.

برین له کاتی پتووستدا

چونکه میشتکت زۆر کراوه‌یه، ده‌ست ده‌که‌یت به تیگه‌یشتنی قول له پتداویستییه‌کان، ئەمەش کردارەکانی زیاد ده‌کات 'به‌ره‌و خاله‌که'. تۆ واز دیتیت له ئەنجامدانی هه‌موو کاره‌ نا پتووسته‌کانی تر. ئەمە ده‌بیته هه‌بوونی کاتیکی زۆر له‌سه‌ر ده‌سته‌کانت بۆ ئەنجامدانی کرداری پوژانه‌تان.

له‌گه‌ل ده‌سه‌لاتدا بریار ده‌

بیرمه‌ندی ره‌خنه‌گر بابه‌ته‌که‌ی خۆی و پتگای نزیک‌بوونه‌وه‌ی له چاره‌سه‌ره‌که ده‌زانیت. له‌مه‌دا ئیتمه‌ ئاماژه به شتوازی شیکردنه‌وه ده‌که‌ین، که ئەو ده‌یه‌یتیت به‌ر. چونکه ئەم گورزه گشتگیره ئازادی ده‌دات تاک بۆ شیکردنه‌وه‌ی بارو دۆخه‌که به وردی، تاک ده‌توانیت بگاته ده‌ره‌وه و تاقیکاری بکات و به‌هیزی و لاوازی هه‌لبژاردنه‌کان بدۆزیت‌وه. بیگومان ده‌کات به بریاریکی پاست و به ده‌سه‌لات.

باشتر کردنی زانیاریت له‌سه‌ر مه‌ودایه‌کی فراوانتر

تۆپی بیرکردنه‌وه‌ی پیشکەوتوو، به‌نده له‌سه‌ر ته‌کنیکه‌کانی نه‌خشه‌کێشان، پتووستی بۆ زانین زیاد ده‌کەن. ئەمە سروشتییە و یارمه‌تی دروست کردنی په‌وه‌ندی زیاتر ده‌دن له‌گه‌ل کاسانی تیگه‌یشتوو. ئاشنا بوون به خه‌لکی زیاتر پتگه‌ت پت ده‌دات بۆ فیربوونی

زیاتر دهرباره‌ی کلتوور و نه‌ریتی جیاوازی نه‌وانی تر، و یارمه‌تیت ده‌دات بۆ فراوان کردنی بۆ‌چونه‌کانت.

به‌ره‌پێدان به پێنازه به‌هێزه نوێیه‌کان

کاتیک تۆ ده‌ست ده‌که‌یت به بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ره‌خه‌گرانه، تۆ ده‌چیته نزیک بوونه‌وه‌یه‌کی جیاواز تر. نزیک بوونه‌وه‌ت بۆ چاره‌سه‌ر کردنی کێشه‌کان به‌م شیوه‌یه زیاتر داهێنه‌رانه‌و باوه‌ر پێکراوانه‌تر ده‌بیت. دواتر ده‌توانیت سه‌رکه‌وتنه‌کانی پێشه‌که‌ت باشت‌ر بکه‌یت.

تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی بیرمه‌ندیکی ره‌خه‌گر

باشترین کوالیتی بیرمه‌ندی ره‌خه‌گر توانای وه‌لانی شیوازی بیرکردنه‌وه‌ی ئاسایی و دووباره‌ لێکدانه‌وه‌ی هۆکاری بیرسایی له ژێر پوڤشایی به‌لگه‌ی زانیاری نوێدا. چونکه پێناچیت وه‌ک توانایه‌کی خۆپایی پووبدات(به‌هۆی بوونی مرقۆف بۆ کلتوور و نه‌ریت، هه‌روه‌ها به‌ سروشتی شه‌ره‌ف و ئازایه‌تی)، مرقۆف پێویسته ئه‌م به‌هایانه به‌ده‌ست به‌یئت له پێگه‌ی پاهێتانه‌وه.

• ده‌توانن به‌ پوونی گفتوگو بکه‌ن له‌گه‌ل نه‌وانی تر- پرسیار دهرباره‌ی کێشه‌که دروست بکه‌ن و داتا دراوه‌کان شی بکه‌نه‌وه و بگه‌نه ئه‌نجام-له‌هه‌ر بابه‌تیکدا.

• تێده‌گات چۆن تیروانینی بگۆریت بۆ خۆ گونجاندن له‌گه‌ل بیرکردنه‌وه‌ی نه‌و شیوازه‌ی که جیاوازن له

خودى خوى- تېكه و ته كانى ئه و نمونه بېينه گرېمانه كان
بخوئنه وه و بريار بده.

. پوونى پووشنبېرى له تېگه يشتنى كېشه كه دا.
هه لسه نگاندى و پېكېتېانى بۇچوونه كان، وه لاهه كان
ده پشكېت بۇ پرسياره گرنگه كان به بى ترس و به زه بى.
. ستاندارده ناسراوه كان به كار دېتېت بۇ هه لسه نگاندى
ئه نجامه كان، هه موو پتوهره كان ده پشكېت كه به شدارن
بۇ سه لماندى.

. تواناى كو كردنه وهى زانيارى سه ربه خوئانهى هه به،
بىروكهى پوخت به كار ده هېتېت له پوئېتېت و
لېكده وهى زانيارى به كان.

به‌ندی حه‌وته‌م جیاوازی نیوان خویندنه‌وه و بیرکردنه‌وه

'مروڤ ده‌بنه‌ شارس‌تانی، نه‌ک به‌ گویره‌ی ئاره‌زووی
خویان بو باوه‌، به‌کو به‌ گویره‌ی ئاماده‌باشیان بو
گومان‌کردن.' هینری لويس مینکین

جیاوازی راسته‌قینه

بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه‌ نه‌و توانایه‌یه‌ که‌ ئیمه‌ به‌
دریژایی کات به‌ختیوی ده‌که‌ین. که‌واته‌ ئیمه‌ هیش‌تا به‌
دوای چیدا ده‌که‌رین؟ ئایا بالنده‌یه‌که‌ له‌ ئاسماندا؟ یان
نه‌ناسراویک که‌ ده‌بی دیلی بکه‌ین و مالی بکه‌ین. با بلین
ئه‌مه‌ که‌میکه‌ له‌ هه‌ردووکیان. کاتیک ئیمه‌ په‌خنه‌گرانه‌ بیر
ده‌که‌ینه‌وه‌، به‌سه‌ر ئاژه‌له‌که‌ی ناو خومان زال ده‌بین،
ئیکو، میش‌کمان بو ئه‌که‌ره‌کان ده‌که‌ینه‌وه‌. هه‌لسه‌نگاندنه‌که‌
دادپه‌روه‌رانه‌ و بی لاری ده‌بیت. شارس‌تانی بووین له‌
نزیك بونه‌وه‌مان له‌ ئه‌وانی تر و تیروانینه‌کانیان.

خویندنه‌وه‌ی په‌خنه‌یی زور جیاوازه‌ له‌ خویندنه‌وه‌ی
ئاسایی، هه‌ر به‌و شیوه‌یه‌ی که‌ هه‌واله‌کان جیاوازن له‌
شیعه‌ره‌کان. په‌نگه‌ هه‌وال له‌ هه‌ر شتیك پتیک بیت، و له‌
سه‌ر بابته‌ی جو‌راو جو‌ر بیت له‌ وه‌رزش و پوداوه‌کانی
پوژانه‌ و هه‌والی دارایی و موده‌، له‌ کاتیکدا شیعه‌ر مامه‌له‌

له‌گه‌ل یه‌ک بابه‌ت یان مه‌ودایه‌کی سنوردرایو بابه‌ته‌کاندا ده‌کات.

له‌خویندنه‌وهی په‌څنه‌ییدا، داوا له‌میشک ده‌که‌ین که په‌یره‌وی په‌وتیک یان شیوازیکی دیاریکراو بکات له‌ه‌لچینه‌وهی زانیاریه‌که‌دا. به‌م شیویه‌ییر له‌خویندنه‌وه بکه‌روه. کاتیک ئیمه‌ته‌مه‌نمان چوار یان پینچ ساله، ئه‌لف بن‌فیرده‌بین، پاشان ده‌چینه‌ه‌نگاری داهاتو که وشه‌ی سی پیتی فیر ده‌بین وه‌ک 'نان'، 'دار'، 'بزن'! له‌ته‌کنیکه‌کانی تردا فیرده‌بین که چو‌ن پرسته‌دروست بکه‌ین. کاتیک له‌گه‌ل ئه‌مه‌ناشنا‌بوین، ده‌ست ده‌که‌ین به‌به‌کاره‌یتانی وشه‌ی گه‌وره‌تر که چوار یان پینچ پیتیان هه‌یه‌وه‌ک 'بابه' و 'خانوو' که‌واته‌میشکی من‌دال ئه‌م شیوازه‌په‌یره‌و ده‌کات. میشک به‌دوای ئه‌و پیتانه‌دا ده‌گه‌ریت که‌ناشنا‌یه، و به‌دوای دروستکردنی پرسته‌ی ناشنا‌دا ده‌گه‌ریت.

له‌بیرکردنه‌وهی په‌څنه‌ییدا، ئیمه‌به‌دوای وشه‌و پرسته‌دا ناگه‌رین. ئیمه‌به‌دوای بیرق‌که‌دا ده‌گه‌رین. کاتیک له‌خه‌و هه‌لده‌ستین، چاوه‌پروانی ئه‌وه‌ده‌که‌ین که‌خو‌ر له‌په‌نجه‌ره‌که‌دا به‌دروشاوه‌یی ببینین، کاتیک ده‌چین بو‌مارکیته‌که، چاوه‌پړی ده‌که‌ین سه‌وزه‌واته‌کان ببینین که له‌سه‌ر په‌فه‌کان پیک خراون. ئیمه‌په‌یوه‌ندییه‌ک دروست ده‌که‌ین له‌نیوان سه‌وزه‌وات و مارکیت و په‌فه‌کان. بیرکردنه‌وهی ئاسایی هه‌ول ده‌دات زو‌ر شت و شوین کو

بکه‌نه‌وه به‌بی هیچ ماناو به‌هایه‌کی سود به‌خش. کاتیک
 ئیمه به ره‌خه‌گرییه‌وه بیر ده‌که‌ینه‌وه، هه‌ول ده‌ده‌ین به
 به‌هایه‌کی به‌سوده‌وه بییه‌ستینه‌وه، گونجاندن یان به‌هاکانی
 تری وه‌ک پیک‌خستن، خاوتنی باب‌ته‌کان وه شوینه‌کان له
 جیاتی کویرانه په‌یوه‌ندی کردن به شوین و شته‌کان.
 ده‌ست ده‌که‌ین به تیگه‌یشتن له‌وهی بۆچی شته‌کان
 کوالیتی و زنجیره و پروداوه‌کانیان هه‌یه. به‌دلنیا‌یه‌وه
 ئیمه ده‌بیت زیاتر گه‌شه بکه‌ین بۆ ئه‌وهی تیگه‌ین له‌و
 پینگایه‌ی که‌سانیکی دیاری کراو ده‌بنه‌هۆی پروداوی
 دیاری کراو. به‌لام بیروکه‌که پرونه، زانستی ئیمه
 شیوه‌یه‌ک ده‌گریته به‌ر که دوا‌ی بنچینه‌کانی زمان
 که‌وتبیت.

پێزمان بۆ بیرکردنه‌وهی ره‌خه‌گرانه

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی چینه‌وه‌ی هێنانی هه‌ر وشه‌یه‌ک گرنگه‌ به‌بی
 ئه‌وه‌ی به هیچ بایه‌خیک بییه‌ستریته‌وه، ئیمه پێویسته
 به‌دوا‌ی شیوازیکی له بیرکردنه‌وه‌دا بین. ئه‌مه وه‌ک ئه‌وه
 وایه که ئاو به‌رژێته ئاو کوپیکه‌وه و سه‌یری پرپوونی
 بکه‌یت. پێزمان بریتییه له پۆلێنکردنی وشه‌کان. په‌یوه‌ندی
 نێوان وشه‌کان مانا یان لێکدانه‌وه ده‌به‌خشن. که‌واته
 کاتیک ئیمه ده‌لێن پێشه‌کی ئاماژه به‌ کۆمه‌له وشه‌یه‌ک
 ده‌که‌ین که پروونی ده‌که‌نه‌وه که‌چی پرویداوه. بۆ

دۆزینه‌وه‌ی ئەم کۆمه‌له وشه‌یه مروف پتویسته بزانیته
 رسته‌که چی ده‌لێت و ئەنجامده‌ری کاره‌که کێیه. کاتیک
 ئەمه شیده‌که‌ینه‌وه، پاشان ده‌جولێته‌وه بۆ پۆلێنکردنی
 هه‌موو ئەو وشانه‌ی که به‌شیک نین له ئەنجامده‌ری
 کرداره‌که.

گونجاندنی وشه له خوێندنه‌وه‌ی ره‌خنه‌بیدا
 هه‌روهک له هه‌موو حاله‌ته‌کانی تردا که ئێمه بیرکردنه‌وه‌ی
 ره‌خنه‌یی بۆ کایه کردارییه‌کانی ژيان جێبه‌جێ ده‌که‌ین، له
 پێزمانیشتدا پتویسته وشه‌سازی فراوانمان هه‌بێت.
 پتویسته 'پاکردن'، 'وه‌ستان'، 'پوێشتن'، 'دزین'، 'کوشتن'،
 'هاوار'، 'سواربوون'، 'شه‌پۆل' و 'داخستن'. بزانی که
 هه‌موو ئەو کردار و وشانه‌ش که 'پیاو'، 'ژن'، 'دزا'، 'بکوژ'،
 'ئه‌سپ'، 'ولات' و 'پێگا' ده‌یانکه‌ن. بۆ تیگه‌یشتن له‌مانای
 رسته‌که، 'پیاو و ژنه‌که کوژران که دزیان له‌ ماله‌که
 کردبوو'. گه‌ر ته‌نها پتویسته به‌ تیگه‌یشتن بوو له‌م
 رسته‌یه، 'پیاوه‌که ده‌ستی پیاوه‌شاند که ماله‌که‌ی
 به‌جێهێشت'، تۆ ده‌بیت مانای جێهێشتن بزانیته. هه‌روه‌ها
 پتویسته تیگه‌یت له‌ به‌کار هێنانی وشه‌کان له‌ داهاتوو،
 ئێستا و پابردوودا.

بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه ته‌نها کاتیک کار ده‌کات که تۆ
 به‌ ته‌واوی به‌ پووداوه‌کانی ژيانوه به‌ستراویته‌وه. بۆ

ئه‌وهی جیاوز بیت له بیرکردنه‌وهی ئاسایی، پتویستت به
 شاره‌زایی هه‌یه له باب‌ته‌که‌دا. بلی، ئه‌ی منداڵ مانای ئه‌م
 وشانه ده‌زانیت: 'مانگا'، 'قوچ'، 'کلک'، 'دار'، 'میرگ'. ئه‌گه‌ر
 په‌سته‌یه‌کی پێبێتی؛ 'مانگا شاخ و کلکی هه‌یه'. منداڵه‌که
 تێده‌گات. هه‌رچۆنیک بیت، ئه‌گه‌ر بلیت: 'مانگا که له
 میرگه‌که‌دا ده‌له‌وه‌پیت'. منداڵه‌که وه‌ک مه‌ته‌لێک سه‌یری
 ده‌کات. مانگا که چی ده‌کات؟ ئه‌مه به‌هۆی سنورداری
 بیرکردنه‌وه‌یه‌تی.

هه‌روه‌ک چۆن ئه‌زموونی کرداری له پێش پتویستیه‌کانه
 بۆ بیرکردنه‌وهی ره‌خنه‌گرانه له ژبانی پوژانه‌دا،
 پتویستمان به وشه‌سازی هه‌یه بۆ خوێندنه‌وهی
 ره‌خنه‌گرانه. کاتی که ئه‌زموونه‌کانی ژبانته‌ زیاد ده‌بن،
 نزیک‌بوونه‌وت بۆ بیرکردنه‌وهی ره‌خنه‌گرانه باشت‌تر ده‌بێت.
 تۆ مامه‌له‌ له‌گه‌ڵ بیرۆکه‌کان ده‌که‌یت به کرداری و
 په‌وه‌شتی ژیرانه. به‌لام دۆخیک ده‌بێت که تۆ ناتوانیت
 پوونی بکه‌یت‌وه. هه‌موو ئه‌مانه ده‌بێه هۆی تێگه‌یشتنت. تۆ
 ده‌ست ده‌که‌یت به زانیینی ئه‌وهی چۆن سه‌رکه‌وتن و
 شکست به شیکن له ژبان. له‌وانه‌یه ئه‌و راستیانه‌ت هه‌بێت
 که ئه‌رێنین و له‌وانه‌یه به‌ناو هه‌ندیک‌خشیاندا برۆیت که
 نه‌رێنین. ئه‌مه پێگه به میتشکته ده‌دات بۆ فراوان کردن و
 جێکردنه‌وهی تێروانیینی ئه‌وانی تر که له‌وانه‌یه له تۆ
 شاره‌زاتر بن له پووی پوانگه‌یانه‌وه له تۆ جیاواز بن. بۆ

ته‌واو کردنی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌یی کرداری، پئویسته
بتوانیت بیر له جیگره‌وه بکه‌یسته‌وه. گه‌پان به دواى
ئه‌گه‌ره‌کان و سه‌لماندنی راستیه‌کان و لیدوانه‌کان ده‌بیت
ببیته سروشتی دووهم له پڕۆسه‌ی بیرکردنه‌وه‌که‌تدا. گه‌ر
شتیک راست نه‌بیت، ده‌بیت لینی بکۆلیته‌وه. هۆکارت بۆ
بیروپا هه‌له‌که دیاری کردووه گه‌ر سه‌لمیندرا هه‌له‌یه،
پئوه‌سته ئاماده بیت بۆچونه‌کانت وه‌لاوه بنیت.

گرنگی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه

بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ره‌خنه‌گرانه میتشک به‌ره‌و ئه‌نجامیکی
خواراو پئوینی ده‌کات. بلن که تۆ کتیبیکی کۆمیدی
ده‌خوینیه‌وه، و دایکت داوات لئ ده‌کات بپۆیت بۆ
مارکیت. به‌ شیوه‌یه‌کی سروشتی میتشکی تۆ نایه‌ویت واز
له‌ کتیبی کۆمیدی به‌یتیت. به‌لام میتشکه بیرساییه‌که‌ت پیت
ده‌لێت: 'هێی، ئه‌گه‌ر نه‌پۆیت، ئه‌وا ئه‌ویش ناتوانیت
خواردن ئاماده بکات!' تۆ ده‌پۆیت و یه‌که‌م جار سه‌وزه
ده‌کپیت.

له‌ پێکهاته‌ی بیرکردنه‌وه‌شدا هه‌مان شت هه‌یه. ئه‌و
که‌سه‌ی بیرمه‌ندیکی ره‌خنه‌گره‌ دوودل نابیت له‌ وه‌ستانی
بیرکردنه‌وه به‌ درێژایی هیلکی نابیرسایى و به‌ دواى
بیریکی ژیرانه‌ تر و بیرسایانه‌ تر ده‌چیت. 'هێی، پۆژیکی
خۆشه'. 'بالنده له‌ ئاسماندایه'. 'پئویستم به‌ هه‌ندیک کاغه‌زه

بۆ نویسنی وتاریک! 'گۆفاریکی جوان هه‌یه له هه‌یوانه‌که‌ی
پیشه‌وه! 'پتویسته ئه‌مرق وتاره‌که بنێرم!
لێره‌دا ده‌بینین که له ته‌نیشته کۆتا پرسته‌وه ده‌رباره‌ی
گۆفاره‌که زۆر نامۆیه. له‌گه‌ل خسته‌ی پوژانه‌ی که‌سه‌که
ناگونجیت، وانا نویسنی وتاریک. ئه‌مه دوا پرسته ده‌کات به
بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ره‌خه‌گرانه. پێشینه‌یی نیشان ده‌دات و
که‌سه‌که ده‌بیت چ کرداریک ئه‌نجام بدات.
ئایا زۆر جار بیر له گۆفار ده‌که‌یته‌وه یان بیر له کاری
خۆت ده‌که‌یته‌وه؟

گه‌شه‌سەندن بۆ خۆینه‌ریکی ره‌خه‌گر
خۆینه‌ری ره‌خه‌گر بازنا‌دات بۆ ئه‌نجامه‌کان. ئه‌و ده‌یه‌ویت
تییینی بکات و ده‌قه‌که به شی‌وه‌یه‌کی بێ لایه‌نیانه
شیبکاته‌وه. تیکه‌وته‌کانی ده‌قه‌که ته‌واون و مانایه‌کی ته‌واو
ده‌به‌خشن که پتویسته بی‌گه‌یه‌نن. ئه‌گه‌ر بیرکردنه‌وه‌ی
ره‌خه‌یی تۆش باش په‌ره‌ی پێ ببردیت، ئه‌وا له ئاستیکدا
ده‌بیت که یه‌ک یان دوو بۆ‌چوون پێشکەش بکه‌یت بۆ
ئه‌وه‌ی روونی بکه‌یته‌وه که چۆن بارو دۆخه‌که
ده‌ری‌ده‌خات. ئه‌و پێ‌کو پێ‌کی و دادپه‌روه‌ریه‌ی
بیرکردنه‌وه‌یه که له بریاری خۆینه‌ری ره‌خه‌گر که
ده‌یکات په‌نگی داوه‌ته‌وه.

به‌ندی هه‌شته‌م چۆن بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه چاره‌سەری کیشەکان ده‌کات

ئایا خویندوته‌ته‌وه‌ ده‌روونناسانی بیرسایى چى ده‌لین
ده‌رباره‌ی په‌یوه‌ندی نیتوان بیرکردنه‌وه و هه‌ستکردن؟ له
برى ئه‌و گریمانانه‌ی که له‌لایه‌ن خه‌لكى ئاساییه‌وه
وه‌رگیراوه که هه‌سته‌کان خۆنه‌ویستانه‌ن و دینه‌ پێش
هه‌موو هه‌ستیكى تر یان دینه‌ پێش پرۆسه‌ی له‌ش، ئه‌و
گریمانانه‌ی که له‌ ده‌روونناسان وه‌رگیراوه بریتیه‌ له‌وه‌ی
ئه‌و شته‌ی که‌وا تۆ هه‌ستی پێ ده‌که‌یت ئه‌نجامی پرۆسه‌ی
بیرکردنه‌وه‌ته. به‌ کورتی، به‌باشی بیر بکه‌ره‌وه، هه‌ست به
باشی ده‌که‌یت، به‌ پێچه‌وانه‌شه‌وه هه‌ر راسته.

ئه‌م خالانه‌ی لای خواره‌وه‌ش به‌ هه‌مان شتیه‌ راسته‌:
. تۆ توانات هه‌یه‌ فه‌رمان به‌ هه‌سته‌کانته بکه‌یت به
به‌رپه‌رچدانه‌وه‌ی بیرکردنه‌وه‌کانته، به‌دلنیاپیه‌وه‌ گرتنه
ئه‌ستۆی بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه هه‌لبژاردنیکی نایابه.
. تۆ توانات هه‌یه‌ په‌هتاره‌کانته پیکه‌خه‌یت، که‌واته له
کۆتاییدا خه‌یاله‌که‌ت دیمه‌نیکی گونجاوه بۆ ژيان.

. تۆ توانای ئا‌پاسته کردنی بیرکردنه‌وه‌کانته هه‌یه، به جۆریک که باشترین گۆشه نیگات پین ده‌به‌خشیت، ئه‌وه‌ش یارمه‌تیت ده‌دات چیژ له‌ که‌شه ریک‌خراوه‌که‌ت ببینیت. له‌م خالانه‌وه‌ که‌ خویندما‌نه‌وه، تۆ توانات هه‌یه ژیانته خوش و به‌ره‌مدار بکه‌یت. توانای ریک‌خستنی پرۆسه‌ی بیرکردنه‌وه‌کانته خالی ده‌ستپیکته، دواتر هه‌نگاو ده‌نییت بۆ به‌ره‌م هه‌تانی هه‌ستی خوا‌زراو. کاتیک تۆ دامه‌زراو ده‌بیت له‌سه‌ر بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه، به‌ ده‌گه‌ن خۆت ده‌دۆزیت‌وه‌ له‌ ژیر فشاردا، چونکه‌ تۆ بارو دۆخه‌که‌ت ریک‌خراوه. که‌واته‌ گونجاوه‌ سه‌یری بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه بکه‌یت وه‌ک باشبوونی خۆشگۆزه‌رانیته. ئایا هه‌چ شویتیک نییه‌ بۆ ئه‌و هه‌ستانه‌ی که‌ له‌ ناکا‌ون؟ ئاه، به‌لێ هه‌یه! مرۆف و‌اتا گه‌شه‌کردنی هه‌سته‌کانی ته‌نانه‌ت به‌بێ ئا‌گایی پرۆسه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی. هه‌رچۆنیک بیت وه‌کو که‌سیکی پا‌هاتوو به‌ بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه، ده‌توانیت خه‌را توانا بیرساییه‌کانی خۆت ده‌ربخه‌یت. و به‌کاریان به‌یتیت له‌ میان‌په‌و کردنی ئه‌و هه‌ستانه‌ی که‌ له‌ تۆدا ده‌دره‌وشیت‌وه. له‌ راستیدا به‌هۆی ئه‌م توانایه‌وه‌یه که‌ ئه‌و که‌سانه‌ بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌یان کردۆته به‌شیک له‌ ژیا‌نی خۆیان، خۆیان له‌ په‌فتاری سۆزداریا‌نه لا ده‌ده‌ن. ئه‌وان کۆتاییان به‌ هه‌سته‌کانیا‌نه هه‌تا‌وه له‌ پێگه‌ی گه‌ی‌ری بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌وه.

ئوه‌وی که ئه‌م کتیبه تا ئیستا باسی کردبیت له‌سه‌ر
بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه، ده‌بیت شتیک بیت که شایانی
فیږبوون و پاهیتان بیت. پرساره‌که ئه‌وه‌یه: چۆن ئه‌زانیت
که شاره‌زا بوویت له تواناکانی بیرکردنه‌وهی په‌خنه‌گرانه؟
ئهمانه نیشانه‌ی ئه‌وه‌ن که تۆ تواناکانی بیرکردنه‌وهی
په‌خنه‌گرانته پهره‌پیداوه:

. زیاتر پشت به بیرسا ده‌به‌ستیت وه‌ک له هه‌سته‌کانت.
. ئاسوده‌یت به هه‌له‌نگاندنی کیشه‌کان له پوانگه‌ی
جیاوازه‌وه نه‌ک ته‌نھا له پوانگه‌ی خۆته‌وه.
. به‌میشکی کراوه‌وه خۆت ده‌دۆزیته‌وه کاتیک ئه‌وان له
پوانگه‌ی خویانه‌وه چیرۆکه‌که ده‌گیرنه‌وه.
. ئاسوده‌یت به‌په‌سند کردنی به‌لگه‌ی نوێ و دۆزینه‌وه
و پوو‌نکردنه‌وه‌ی تازه، ته‌نانه‌ت دوا‌ی ئه‌وه‌ی که به
هه‌له‌نگاندنی قولی کیشه‌که‌دا تیپه‌پوویت.
. تۆ وه‌رگری بۆ بیرۆکه‌ی دووباره هه‌له‌نگاندنه‌وه‌ی
زانباریه وه‌رگیراوه‌کان.

. توانای پشتگوێخستنی لاری که‌سیت هه‌یه وه‌ک
لایه‌نگری.

. خۆت به‌کراوه‌یی ده‌دۆزیته‌وه بۆ بژارده‌ی جیاوان.
. تۆ خۆت به‌ده‌سته‌وه ناده‌یت بۆ ئه‌نجامی فریوده‌ر و
برپاری خیرا.

هرچه‌نده هه‌ندیک کهس حه‌ز ده‌که‌ن بیرمه‌ندیکی
ره‌خه‌گری ساده‌ بن، به‌لام زۆربه‌یان ئه‌وانه‌ن که
پتو‌یستیان به‌ فتر‌بوونی کارامه‌یه و کاتیان ده‌و‌یت بۆ
راهیتان پتکردنیان.

دامه‌زrandنی بیرکردنه‌وهی ره‌خه‌گرانه هه‌نگاو به‌ هه‌نگاو
ناساندنی کتسه‌کان

بۆچی ده‌ته‌و‌یت برۆی بۆ راوکردنی قازی کتوی که
ئاشکرایه نا پتو‌یستیانه قورس و ئه‌رکداره وه‌ک له‌ پرووی
کات و سه‌رچاوه‌کانی تره‌وه. زۆر گونجاوتر و به‌سوود
تره‌ بۆ ئامانج به‌ دیاریکردنی نیازی باب‌ه‌ته‌که. له‌ راستیدا
له‌ هه‌ندیک باردا تۆ ده‌توانیت له‌ بریکسی زۆری
سه‌رچاوه‌کان پرزگارت ببیت، کاتیک سیناریۆیه‌ک
شیده‌که‌یه‌وه و درک به‌وه ده‌که‌یت که له‌ راستیدا هیچ
کتسه‌یه‌ک وه‌ک ئه‌مه‌ نییه، بیجگه‌ له‌ هه‌ندیک لیکدانه‌وهی
هه‌له‌ له‌ تیگه‌یشتنی هه‌له‌ی چه‌مکیک. هیشتا کاتیک
کتسه‌یه‌ک هه‌یه، تۆ له‌سه‌ر سه‌رچاوه‌کان دایده‌نییت که
راسته‌وخۆ ده‌چیت بۆی و ده‌ست ده‌که‌یت به‌ چاره‌سه‌ر
کردنی.

شیکردنه‌وهی کتسه‌که

ئایا ده‌زانیت که ده‌توانیت له‌ یه‌که‌م نیکادا درک به
کتسه‌یه‌ک ببینیت، و دواتر ده‌رک به‌وه بکه‌یت که له‌

پاستیدا فرمانی به سیناریوکه‌ی نه‌داوه هیڼده کیشه‌دار بیت؟ له‌به‌ر نه‌م هژکاره قوڼاغی شیکردنه‌وه زور گرڼگه چونکه نه‌وه نه‌و خاله‌یه که تو هه‌موو شتیکی پیویست ده‌که‌یت بؤ پازیکردنی خوت که کیشه‌یه‌کی پاسته‌قینه بوونی هه‌یه. و نه‌گر له پاستیدا کیشه‌یه‌ک هه‌بیت، تو قه‌باره‌ی و چری هه‌لده‌سه‌نگینیت و پاشان هه‌لسه‌نگاندنی نه‌وه بکه که ثایا تو توانات هه‌یه بؤ چاره‌سهر کردنی خوت به‌ته‌نھا. به‌دلنیا‌یی‌ه‌وه تو بژارده‌ی داواکردنی یارمه‌تیت هه‌یه نه‌گر کیشه‌که بؤ تو زور گه‌وره‌یه.

هاتنه پتسه‌وه له‌گه‌ل چاره‌سهره گونجاوه‌کان

کرداری تاقیکردنه‌وه و هه‌له بؤ که‌سانی تازه کار و نه‌و کاسانه‌ن که دلنیا‌نین له‌وه‌ی که ده‌یا‌نه‌و‌یت، هه‌رچونیک بیت، چونکه تو که‌سیکیت که ده‌زانیت ده‌ته‌و‌یت باشت‌ترین چاره‌سهر بدو‌زیت‌ه‌وه بؤ نه‌وه‌ی که وا ده‌رده‌که‌و‌یت کیشه‌یه‌کی بچوک بیت، تو کاتت ده‌و‌یت بؤ په‌چاوکردنی نه‌و بژاردانه‌ی که ده‌توانن کیشه‌که چاره‌سهر بکه‌ن. هه‌ندیک جار یارمه‌تیت ده‌دات بؤ بیروکه‌ی خیرا له‌گه‌ل که‌سانی تری خاوه‌ن سه‌رچاوه له‌م قوڼاغی بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌ییدا. پاش نه‌مانه ثایا نه‌لین دوو سهر باشت‌ره له‌سه‌ریک؟

هه‌لبژاردنی باشت‌ترین بژاردنه

له‌م خاله‌دا ده‌بیته بزانیت که هیچ ره‌چه‌ته‌یه‌کی تاک نییه بۆ هه‌موو خواردنیک بیته-ته‌نانه‌ت کاتیک ئه‌و خواردنانه له سروشتیکی دارایی یان کۆمه‌لایه‌تیدان. تۆ پتویستت به هه‌لسه‌نگاندنی ئه‌و بژاردانه هه‌یه که پیتوایه گونجاون، هه‌ر یه‌که‌یان له هه‌ل و مه‌رجی ده‌ورو به‌ردا پتوانه ده‌کری. پاشان ئه‌و دانه‌یه هه‌ل ده‌بژیریت که باوه‌رت پتیه‌تی بیته باشت‌ترین چاره‌سه‌ر به پتی هه‌لسه‌نگاندنه‌کته.

کۆتایی پتیه‌تان به کردار

بیستووته که ده‌لێن ته‌واو نه‌بووه تا ته‌واو نه‌بیته؟ باشه، له بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ره‌خنه‌گرانه‌ییدا تۆ چاره‌پێ ناکه‌یت خانمه‌ قه‌له‌وه‌که گۆرائی بلێت-تۆ ته‌نها کاریکی یه‌ک‌لا که‌روه ده‌که‌یت و به‌ پۆژه‌که‌ت ناوی ده‌به‌یت. له‌ راستیدا گرنگ نییه شیکردنه‌وه‌که‌ت چه‌ند به‌ وردی ئه‌نجام داوه یان چاره‌سه‌ره هه‌لبژێردراوه‌که‌ت چه‌نده باشه، ئه‌گه‌ر هه‌لبژاردنی خۆت جێبه‌جێ نه‌که‌یت، به‌ره‌نگارییه‌که‌ت به چاره‌سه‌ر نه‌کراو ده‌مینێته‌وه.

گرنگه‌ تێبینی ئه‌وه‌ش بکه‌یت که گۆڕینی دۆخی کاروباره‌کانست دوا‌ی ماوه‌یه‌ک له‌ بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه مه‌زج نییه. ته‌نانه‌ت پزیشکه‌کان هه‌ندیک جار بیریکی ره‌خنه‌یی ده‌که‌نه‌وه که له‌ کوێ شیکردنه‌وه‌یه‌کی ورد بۆ دۆخی پزیشکی و میژووی نه‌خۆشیک ئه‌نجام

بدن، و دواتر ئه‌وه هه‌لده‌بژیرن که هیچ کاریک نه‌که‌ن و به ساده‌یی له نه‌خۆشه‌که ده‌گه‌پژین. گرنگ ئه‌وه‌یه که به پروونی بریاره‌که‌ت رابگه‌یه‌نیت و هۆکاری پشتگیری کردنی بده‌یتی. پاشان هه‌مووان په‌سه‌ندی ده‌که‌ن که وه‌ک خۆیان ده‌لێن-بابه‌ته‌که داخرا.

شتیکی تر که تۆ پشتراستی ده‌که‌یته‌وه که ده‌ستت کرد به پڕۆسه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه ئه‌وه‌یه به‌هێزبوونی متمانه‌ی له‌گه‌لدایه. له‌وانه‌یه ئه‌مه پڕووبدات له زانینی ئه‌وه‌ی که زانیاریت هه‌یه و له هه‌موو گۆشه‌یه‌کی گونجاوه‌وه دۆخه‌که ده‌زانیت. هه‌ر هۆیه‌گ هه‌بیت، تۆ ده‌توانیت دانیایا بیته‌وه که تۆ ده‌بیته که سێکی سه‌رچاوه‌ده‌ری نایاب که یارمه‌تی ئه‌وانی تر ده‌دات بۆ فراوان کردنی تێپروانییان له‌سه‌ر کێشه‌کان. له هه‌مان کاتدا، تۆ زیره‌کی خۆت به تیزژی و کارامه‌یی و به باشتترین شیوه ده‌هێڵیته‌وه.

به‌ندی نۆیه‌م

بیرکردنه‌وه‌ی بیرسایانه به‌ده‌ست بخه

بیرکردنه‌وه‌ی بیرسایى ئامرازیکه که هه‌موو که‌س له ژيانیدا پتویستی پتیه‌تى. گرنگ نیه له چ به‌شیکدايت له کاردا، یان تو که‌سیک بیت که له ده‌ره‌وه بۆ بنیاتنان کار ده‌که‌یت. بریاردانى باش به به‌کاره‌یتانى بیرسا هه‌میشه ده‌بیته بریاره ژیرانه‌که بۆ پیا تپه‌په‌بون، که‌واته با سه‌یر بکه‌ین چۆن ده‌توانیت بیرکردنه‌وه‌ی بیرسایى خۆت باشتەر بکه‌یت و چۆن ده‌توانیت دلنیا‌بیت له‌وه‌ی که له داها‌تو‌ودا بریارى باش ده‌یت.

لێ‌دوانى مه‌رجى

یه‌که‌م هه‌نگاو بۆ بریاردان ده‌رکردنى لێ‌دوانى مه‌رجداره. هه‌رچۆنیک بیت ده‌بیت کێشه‌یه‌ک هه‌بیت بۆ ئه‌وه‌ی بریاردانى پتویست بیت. با بلیتین کامی‌زاکه‌ت فرێداوه‌ته ناو ئاوه‌که، و وا دا‌بنى که کامی‌زابه‌کى دژه ئاو نیه. با بلیتین هه‌موو جارێک که ئه‌مه پووده‌دات کامی‌زاکه ده‌سوتیت. بۆیه لێ‌دوانه‌که ئه‌مه‌یه: ئه‌گه‌ر کامی‌زاکه‌م بخه‌مه ناو ئاوه‌وه ئه‌وا ده‌سوتیت.

ئه‌مه به مه‌رج یان به بیرسا ناسراوه. به‌شى یه‌که‌مى رسته‌که‌ت داوا‌کاری یان مه‌رجیکه. نیوه‌ی دووه‌مى

دهره نجامی ئەم داواکارییه یان ئەم مەرجهیه. ئەگەر مەرجه که راست بێت، ئەوا ئەنجامه که ده بێتە راستی. ئەگەر تۆ هەر جۆره بهرنامه سازیهکت ئەنجام داوه یان به ژماردن کار ده کهیت، تۆ به ئەگهری زۆره وه له گهڵ لێدوانی مەرچیدا کار ده کهیت.

کورت کراوهی گریمانهی پێشینە و ئەنجام

دوو بهشی جیاواز له لێدوانی مەرچی زاراوهی راسته قینه یان هیه له گهڵ پێزگرتن له بیرسا. بهشی یه کهم به ئەگهری پێشینە ناسراوه و بهشی دووه میس به ئەنجام ناسراوه. له لێدوانی مەرچی دا، ئەگەر گریمانه که راست بێت ئەوا ئەنجامه که راست ده بێت، ههروهها کاتیک له پێکهاتهی لێدوانی مەرچی بنهڕهتی تێده کهیت، پاشان ده توانیت له سێ پێکهاته کهی تر تێبکهیت که په یوه ندیان پێسه وه هیه. ئەوانیش پێچهوانه، هه لگه راوه و دژیه ک. کاتیک تۆ ئەم سیانه ده زانیت، ده توانیت خۆت له هۆکاری هه له به دور بگریت و بیدۆزیت وه کاتیک ئەوانی تر هه ول ده دهن به کاری بهێتن.

لێدوانی پێچهوانه

تۆ له وانهیه بلێیت که لێدوانی پێچهوانه مەرچ نییه راست بێت چونکه کامیراکه ده توانیت به زۆر پێگا بشکێندریت جگه له فرێدانه ناو ئاوه وه. بهو پێیهی که پێچهوانه کهی

پاسته ده‌بیته هۆی بیرپوړای هه‌له‌ی پتوهری بیرسای
هه‌له.

. نه‌گه‌ر کامیږایه‌ک بکه‌وټه ناو ئاوه‌وه، ده‌سوتیت.

. کامیږای ماری سوتاوه.

. بۆیه ده‌بیته که کامیږاکه‌ی ماری که‌وتبیته ناو ئاوه‌وه.

لیدوانی هه‌لکه‌پاوه

لیدوانی هه‌لکه‌پاوه‌ی کامیږاکه به‌م شیوه‌یه ده‌رده‌که‌وټ:
نه‌گه‌ر تو کامیږاکه نه‌که‌یته ناو ئاوه‌که‌وه کامیږاکه
ناسوتیت. هه‌ندیک جار هه‌لکه‌پاوه‌که‌ی ده‌گریته پاست
بیته، به‌لام وه‌ک نمونه‌یه‌ک، وانیه. کامیږایه‌ک ده‌توانیت به
زیاتر له‌یه‌ک پټگا بشکټندریت. بۆیه ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر
که‌سیک خۆی به‌ دوور بگریته له‌که‌وتنه‌ خواره‌وه‌ی
کامیږا بو ناو ئا، پټگری له‌وه‌ ناکات شتیکی خراب
نه‌کات.

زۆر وریابه له‌ هۆکاری لیدوانی هه‌لکه‌پاوه.

لیدوانی دژیه‌ک

ئه‌مه‌یان پټچه‌وانه‌ی هه‌لکه‌پاوه‌یه‌یان هه‌لکه‌پاوه‌ی
پټچه‌وانه‌یه. لټرده‌دا که‌میک سه‌رت لټده‌شیوټیت. ئه‌مه‌ هه‌ر
پټچه‌وانه‌ی هه‌ر دوو نه‌گه‌ری پټشین و ته‌نجامه، له‌که‌ل
پټچه‌وانه‌کردنه‌وه‌یاند. دژیه‌کی کامیږاکه بریتییه له: نه‌گه‌ر
کامیږاکه تیگ نه‌چیت، ئه‌وا تو نه‌تکردوته ناو ئاوه‌وه.

گريمانه کړدنی پراستیه‌که‌ی لیدوانی بڼه‌پرتی یان مهرجی،
دژیه‌که‌که‌ تاکه‌ چې‌گړه‌وه‌یه‌ که‌ هه‌میشه‌ پراست ده‌بیت.

مهرجه پټوېستیه‌کان

نهمه‌ زور به‌ نژیکۍ په‌یوه‌سته‌ به‌ لیدوانی مهرجی و
په‌یوه‌ندی داره‌وه‌ و نه‌وان بیرۆکه‌یه‌کی ته‌واو و پټوېستن.
مهرجی پټوېست بریتیه‌ له‌و شوینه‌ی که‌ ده‌بیت بیته‌ دی
بق نه‌نجامیک که‌ به‌ده‌ست به‌یتریت. بق نه‌وه‌ی کامیرایه‌ک
نه‌سوتیت، ده‌بیت له‌ ئاو به‌پاریزریت. پراستنی کامیرایه‌ک
له‌ ئاو پټوېسته‌ بق پڼگریکردن له‌ سوتان.

مهرجه ته‌واوه‌کان

مهرجیکۍ ته‌واو کاتیک ده‌وتریت که‌ فریدانی کامیرا له‌
ئاودا به‌سه‌ بق تیکدانی کامیرا که‌. به‌ ته‌واوی گرتنی
نه‌نجامیک ده‌دات که‌ پووده‌دات و پشستی به‌ستوه‌ به‌
مهرجه‌که‌وه‌.

هیشتا پټوېسته‌ و ته‌واو نییه‌

مهرجه‌کان پټوېستن به‌لام هیشتا ته‌واو نین. پراستنی
کامیرا له‌ ئاو پټوېسته‌ بق پڼگری کردن له‌ سوتان.
هرچه‌نده‌ نه‌گړ نه‌و کاره‌ش بکړیت، نه‌و کامیرایه‌
ده‌کړیت له‌ پڼگه‌یه‌کی دیکه‌وه‌ زیانی یې بگات، وه‌ک نه‌وه‌ی
به‌ گویزانه‌وه‌ی بکه‌ویت یان به‌ر شتیکۍ تر بکه‌ویت. بویه‌

پاراستنی کامیژا له ئاو پتویسته به لام ته واو و بهس نییه
بۆ پئنگری کردن له وهی که بشکیت.

ته واوه ئیتز پتویست نییه

مه رجیک ده توانیت ته واو بیت به لام پتویست نییه.
به پئنگه وت فرپیدانی کامیژا بۆ ناو ئاو بهسه بۆ زیان
که یاندنی، به لام مه رجیکی پتویست نییه بۆ گایاندنی زیان.

پتویست نییه یان ته واو نییه

مه رجه کان دهشکرین پتویست نه بن یان ته واو نه بن.
کاتیک ده که یه نرینه سه ره نهجام. بۆ پئنگه گرتن له زیان
که یاندن به کامیژاکه، پتویست نییه یان ته واو نییه کا
کامیژاکه پهنگی قاوهیی بیت.

که واته ئیستا ده زانیت چۆن بیرسایانه بیر بکه یته وه وهک
کۆمپیوته ریک، به لام چی ده باره ی باشتر کردنی
کارامه یی برپاره کانت.

به ندی دهیم کارامهیی بریاره کانت باشتَر بکه

ئه گهر ده ته ویت کارامهیی بریار دانت باشتَر بکهیت، ده بیت
تۆزیک بچیته دهره وهی ناوچهی ئارامی خۆت. بیرت بیت
کاتیک شتیکی نوئ فیری میشتکت ده کهیت، ئه و
ده ورووژیت و ده بیته ئامیژیکی چه ورکراوی باش. من
هانت ده دم که هه ول بدهیت کارامهیی بریار دانت باشتَر
بکهیت چونکه بریاره کانت گرنگن. ئه مانه چهند پێگایه کی
بی وینه که یارمه تیت دهن بۆ باشتَر کردنی ئه و
کارامه بیانه جگه له پیشکه و تنه کانی تر.

هونه ر و کلتور

ئه گهر تۆ ده ته ویت کارامهیی بریار دانت باشتَر بکهیت،
ده بیت ره وشتی خۆت و توانای چه کردنه وهت به هیز
بکهیت.

تۆ ده توانیت ئه مه بکهیت به راهیتان کردنی هه ندیک
جۆری هونه ر. هه ولی ته رخان کردنی سێ کاتژمێر بده بۆ
فیربوونی شتیکی نوئ له هه ر هه فته یه کدا، وه ک وینه
کیشان، ژهنینی ئامیژیکی، یان ته نانهت دروست کردنی
ئوتۆمبیلی سه رده میانه. له کاتیکدا ئه مه وا دهره که ویت
کات به سه ر بردن بیت، کات به سه ر بردن بۆ فراوان
کردنی ئاسۆکانت چالاکی میشتکت به هیز ده کات و

یارمه‌تیت دده‌ات بق کارامه‌یی بریاردانست. تق باشت‌ترین کارامه‌یی بریاردانست به ده‌ست ده‌هینیت به هه‌ول دانی شتیک که هه‌رگیز بیرت لی نه‌کردووه‌ته‌وه نه‌نجامی بده‌یت چونکه میتشکت چالاک ده‌که‌یت.

تواناکانی زمان

کار له‌سه‌ر شتیک‌ی ته‌کنیک‌ی بکه وه‌ک به‌رنامه‌ سازی یان خویندنی زمانیک‌ی بیانی. ته‌گه‌ر تق له‌ قولایی هه‌ر کام له‌م توانایانه‌دا هه‌لبقولیت، ته‌وا کارامه‌یی بریاردانست زور باشت‌ر ده‌که‌یت، چونکه راهیتان به میتشکت ده‌که‌یت.

ده‌وری خوت بده به ته‌مه‌نه جیاوازه‌کان

کاتیک مه‌ودای ته‌و ته‌مه‌نه جیاوازان ه‌راوان ده‌که‌یت‌وه که ده‌وری خوت داو، تپروانینی جیاواز ده‌بینیت. هه‌ول بده له‌ په‌یوه‌ندیدا بمیتیت‌وه له‌گه‌ل ته‌وانه‌ی گه‌وره‌ترن یان بچوکترن له‌ تق. په‌یوه‌ندی کردن له‌گه‌ل که‌سانی به ته‌مه‌ن یارمه‌تیت دده‌ات بلیمه‌ت بیت و پلان بق داهاتویه‌کی باشت‌ر داب‌پژیت بق خوت، و له‌گه‌ل که‌سانی ته‌مه‌ن که‌متر له‌ خوت ده‌توانیت له‌گه‌ل ده‌ستکه‌وته‌کان و شکسته‌کان و خه‌ونه‌کانست دا به‌رده‌وام بیت. سه‌رکه‌وته‌کانی راپ‌ردو ده‌توانن هه‌ستی متمان‌ه و شانازی به‌یتنه‌ دی، و هه‌له‌کان ده‌توانن تق به‌ دوور بگرن له‌ دووباره نه‌نجام‌دانیه‌وه.

ههول بده هبیچ کۆمه له یهکی ته من له کۆمه لگا
 کۆمه لایه تییه کهت نه سرپته وه. کارلیک کردن له گه ل نه و
 که سانه ی که له نه قلیهت و گروپی ته من جیاوازن
 یارمه تیست ددهن له توانای بریاردانست دا. تو له گه ل
 هاو ته مه نه کانت له پیشبرکینکه ده گه پریته دواوه و کیش و
 سهنگی نه و بریارانه ده کیشیت که ده ریان ده که ییت.

پاهیتان

هه ر وهرزشیک که ده ته ویت بیکه ییت، وات لئ ده کات
 هه ست به ئاسوده یی و خوشی بکه ییت، بیکه! تو ده بیست
 که سانی نوئ ببینیت و له هه مان کاتدا له شتیه ی خوت
 بمینیت وه. له شتیکی ته ندروست پوچیکی ته ندروسته.
 چونکه جه ستته له وپه پی به هیزیدایه، میتشکیش تیزتر
 ده بیست. وه هه روه ها کارامه یی بریاردانیشته به هه مان
 شتیه.

به تاقیکاری ئاماده ی بکه (لئی بنی)

ئه گه ر چیشته لینه ناوه، من هانت ددهم که هه ول بده ییت
 بیکه ییت. ئه گه ر تو پاهاتوویت به چیشته لینان، که واته
 ههول بده سنوری چیشلینانه کهت بکه یته وه و شتیکی نوئ
 لینینیت. به یانیانیکی شه ممه به سه ر ببه به دروست کردنی
 شتیک که پیشتر نه تکر دووه، یان خیزانه کهت سه رسام بکه
 به هه ندیک نانی نیوه رو یان نانی ئیواره. ئه وه ت بق

ده‌رده‌که‌ویت که کاتیک خه‌ریکی چیششت لی‌تان ده‌بیت
می‌شکت بیر له و بریارانه ده‌کاته‌وه که پروبه‌پوویان
بویته‌ته‌وه.

ببه به که‌سینگی کۆمه‌لایه‌تی سه‌ر هیل
من باسی تۆره کۆمه‌لایه‌تییه‌کان ناکه‌م بۆ ئه‌وه‌ی ته‌نها
سه‌یری وینه‌ی پینکه‌نیناوی بکه‌یت له پاستیدا په‌یوه‌ندی به
هه‌ندیک کۆمه‌له‌وه بکه به مه‌به‌ستی رۆیشتن بۆ سه‌یران و
کۆبونه‌وه، قه‌ره‌بالخی دانیش‌توان به درێژایی شاره‌که‌ت
یان شارۆشکه‌که‌ت، یان ته‌نانه‌ت لادیکانی‌ش. هه‌ست
ده‌که‌یت که تۆ به‌شینک بیت له کۆمه‌لگایه‌کی گه‌وره‌تر که
بیر و کرده‌وه‌ی هه‌مووان کاریگه‌ریان به‌سه‌ر هه‌مووانه‌وه
هه‌یه.

تان و پۆ

ئه‌مه سه‌ره‌تایترین بنه‌مایه. تان و پۆکانی خۆت بنووسه و
به ته‌واوی سه‌رنجیان بده. ئه‌گه‌ر داوای ئامۆزگاری
ده‌که‌یت له و که‌سانه‌ی به‌و شتانه‌دا تی‌په‌ریون که تۆ
پیاواندا تی‌ده‌په‌ریت، دلنیا به‌ره‌وه که ده‌یکه‌یت. به‌لام دواتر
بریاریک بده که هی خۆته. ئه‌وه بابه‌تی ژبان و
بریاره‌کانی خۆته.

به‌ندی یانله‌یه‌م چۆن بریاری باشتَر بده‌یت

که‌واته تۆ له باره‌ی بریاردانه‌وه ده‌زانیت، به‌لام چی ده‌رباره‌ی بریارِی باشتَر؟ ئیمه هه‌موومان ده‌مانه‌وِیت له ژيانماندا بریار بده‌ین، و کۆتایی به‌و کاره به‌یتین. له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا ئیمه ده‌مانه‌وِیت بریاری دروست بده‌ین و کۆتایش به‌هه‌له نه‌یتین. باشه، تۆ هه‌له ده‌که‌یت، به‌لام ده‌توانیت ژماره‌ی ئه‌و هه‌لانه که‌م بکه‌یته‌وه که ده‌یانکه‌یت به‌به‌دواداچونی هه‌ندیک له‌و پێشنیارانه. با چاوێک به‌هه‌ندیک له‌م شیوازانهدا بخشیتین تا یارمه‌تیت بدات بریاری باشتَر بده‌یت له ژيانی که‌سی و کاردا.

سود و تیچووه‌کان

پێش ئه‌وه‌ی بکه‌یت به‌ بریاری کۆتایی، تۆ ده‌توانیت په‌وه‌شتی چاک و خراپی خۆت بکێشیت بۆ دنیابوون له‌وه‌ی که تۆ باشتَرین بریار ده‌ده‌یت که له تواناتدایه. ئه‌مه پێویستی به‌هه‌لسه‌نگاندنی سوود و تیچووه‌کانه وه‌ک ئه‌وه‌ی که تۆ له کارێکی بازرگانیدا بیت. تۆ ده‌ته‌وِیت ده‌ره‌نجامی هه‌ر بریارێکی گونجاو که ده‌توانیت بیده‌یت تاقی بکه‌یته‌وه، هه‌ردووکیان ئه‌ریتنی و نه‌ریتنی. ئه‌مه یارمه‌تیت دهدات بۆ بینینی ده‌ره‌ته‌کان وه ئه‌و شتانه‌ی که

له‌وانه‌یه له‌دهستی بدهیت کاتیک بریاره‌که په‌سەنده به‌سه‌ر
که‌سیکی تر.

بژاردە‌ی که‌م

بۆ ئە‌وه‌ی شیکردنه‌وه‌ی سوود و تیچ‌وه‌کان‌ت ئاسان
بکه‌یت، بژاردە‌کان‌ت سنوردار بکه. کاتیک هە‌لبژاردنی
زیاتر هه‌یه که پیشکە‌شت کراوه، ئە‌مه‌ گە‌شتنت به
بریار‌ی کۆتایی گرانتر ده‌کات. هە‌لبژاردە‌ی زیاتر ده‌بیته
هۆ‌ی په‌شیمانی زیاتر چونکه‌ تۆ هه‌موو ئە‌گەر له‌ده‌ست
چووه‌کان‌ت په‌ی‌په‌و ده‌که‌یت و نیگه‌ران ده‌بیته ده‌رباره‌ی
ئە‌وه‌ی که ئایا تۆ ده‌توانیت به‌ جیاوازی هە‌لبژاردن بکه‌یت
یان نا، و ئایا ده‌توانیت دلخۆش ببیت. به‌م شی‌وه‌یه
که‌مکردنه‌وه‌یان ده‌بیته هۆ‌ی ئە‌وه‌ی که تۆ به‌ره‌و هه‌ندیک
ئارامی ببات.

گرنگه‌کان هە‌لبه‌نگینه

که‌واته‌ چه‌نیک کات به‌سه‌ر ده‌به‌یت به‌ بیرکردنه‌وه‌ له
ئهرکی بریاردان؟ ۱۰ چرکه، ۱۰ خوله‌ک، ۱۰ کاتژمێر، یان
ته‌نانه‌ت ۱۰ پۆژ؟ هه‌موو ئە‌مانه به‌ پێ‌ی ئە‌وه‌یه که له
مه‌ترسیدایه. بۆ ئە‌وه‌ی پرۆسه‌ی بریاردانیک‌ی ئازار به‌خش
به‌ هێواشی که‌م بک‌ریته‌وه، گرنگی بریاره‌که و دوا
واده‌یه‌ک دیاری بکه. بوه‌سته له‌ به‌هیر‌ودانی کاتیک‌ی زۆر
به‌ شته‌ بچوکه‌کانه‌وه.

ئه گهر نیکه رانیست دهر باره ی ئه وهی که له تهله فیزیۆندا ده بیینیت، یان بۆ نانی نیوه پۆ چی ده خۆیت، بیرتان بیت که ده بیت هه موو شتیک له پروانگهی خۆیه وه به یلیته وه و په راویزی کاتتان هه بیت بۆ بریاره کان. ئه مهش گری دراوه به هه لسه نگانندی گرنکی بریاره که، و ئه گهر به شتیه یه کی به رچاو کاریگهری به سهر تو یان ئه وانی تر نه بیت، ئه وا به بی کوتایی کات به فیرق مه ده.

توژیینه وه

ئه مه له وانه یه زۆر پوون بیت، به لام ئه گهر تو بریاریکی سه ره کی بدهیت وه ک کپینی سه یاره یان مال، کات و ئه رک بۆ ئاگادار کردنه وهی خۆت به ته وای سه بارهت به کپین یان بریاری چاوه پوان کراو دابن. ئه مه ده توانیت مانای جیاوازی نیتوان ئاسوده بوون و بیثومید بوون بیت.

بۆچوونه ژیرانه کان

ئه گهر کاتیکی سه خت هه یه، ئه وا بۆچونیکی پۆشنییرانه له که سیکه وه وه ربگره که تو باوه رت پتیه تی. ئه مه ده توانیت متمانهت پی بدات که تو بریاری راست ده دهیت. بۆچوونه ژیرانه کان هه میشه یارمه تیده رن، بۆیه هه میشه چاو له پینداچونه وه کان بکه ن و له هاو پچ و خزمه کان به رسن ئه گهر له و بارو دۆخه ی تۆدا بن چی ده که ن.

به ندی دوانزه یه م

به نامه ریژییه کان بۆ یارمه تیدانی به ره و پیشچوونی

بیرکردنه وهی ره خنه گرانه

ئایا تۆ ده لیت که بیرکردنه وهیه کی ره خنه گرانه یارمه تی پیشکوتنی فیربوون ده دات؟ وه لامه که پتویسته پروون بیت به پتی ئه وهی که تیکه ل بووه له گه ل بیرکردنه وهی ره خنه گرانه دا-پته وکردنی زانیاری و ریکخستنی شیکردنه وهی قولی ئه و زانیارییه، له کوتاییدا کوکردنه وه یان پیکه وه. ئایا تۆ به دۆزینه وهی چاره سه ریک کوتایی به و ئاله نگارییه ده میتیت که پروبه پرووت بۆته وه یان نا، له هه موو ئاسته کانی پرۆسه ی بیرکردنه وهی ره خنه یی زیاتر ئاگاداریت و باشتر تیکه یشتوویت.

پاشان زۆر جار خه لکی به پرۆسه یه کی خۆکاری بیرده که نه وه و پتویستیان به به نامه ریژی یان گرنگیدانی زۆر نییه. هه رچۆنیک بیت، کاتیک تۆ ده بیته ئه و بیباکه ی میتشکت ئازادی خۆی وه رده گریت و ده ست به دانانی ده کات. له کوتا پۆژدا، تۆ هیچ شتیکت نییه بینوسیت که دیته سه ر ئه و چاره سه رانه ی له بیرکردنه وه ته وه سه ر هه لده دن. له گه ل ئه وه شدا مرقوف به شیوه یه کی ئاسایی

توانایه‌کی که‌وره‌ی هه‌یه‌ی ته‌گه‌ر ته‌ن‌ها بزانی‌ت چۆن به‌کاری به‌ی‌ن‌یت.

ته‌گه‌ر ده‌ته‌وی‌ت له‌ ئاسایی باشت‌ر جی‌به‌جی بکه‌یت ده‌بی‌ت
بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌یی به‌ جدی وه‌ربگری‌ت. تۆ پ‌ی‌وی‌سته
هه‌ول بده‌یت بۆ به‌رده‌وام‌بوون له‌ فیزبوون بۆ ته‌وه‌ی به‌
باشی به‌ ئاگاییه‌وه‌ به‌ی‌تی‌ته‌وه‌ و بی‌ی‌ته‌ پرێک‌خه‌ر و مام‌وستا
له‌ ته‌کنیکه‌کانی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌دا و له‌
به‌کاره‌یتانیاندا پرێک و پ‌یک بی‌ت. وه‌ له‌گه‌ل گۆرینی
خوه‌کان بیرکردنه‌وه‌ت ناتوانی‌ت یارمه‌تیده‌ر بی‌ت. به‌لام
گۆرانی‌کاری ته‌ری‌نی له‌ په‌ره‌سه‌ندنی که‌سی‌تی‌دا ته‌زموون
ده‌که‌یت.

پ‌ی‌وی‌سته بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه به‌کار به‌ی‌تی‌ت ته‌گه‌ر تۆ
شاره‌زاییه‌کی چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ بی‌ت. به‌و شی‌وه‌یه‌ش
ناکری‌ت به‌کاره‌یتانی به‌رنامه‌ پرێژی‌یه‌ شی‌اوه‌کان زیاده
پ‌ویی تی‌دا بکری‌ت. ته‌مانه‌ی خواره‌وه‌ ته‌و به‌رنامه
پ‌رێژی‌انه‌ن که‌ ده‌توانن جی‌به‌جی بکری‌نه‌ سه‌ر بیرکردنه‌وه‌ی
ره‌خنه‌گرانه‌ت:

• ته‌رکی‌کی هه‌شیارانه ته‌نجام بده‌ بۆ تیشک خسته‌ سه‌ر
ئاله‌نگاری‌یه‌که‌.

هه‌ر وه‌ک ته‌وه‌ی که‌ هه‌موو که‌س ده‌یان‌ه‌وی‌ت کێشه‌کان
چاره‌سه‌ر بکه‌ن، به‌لام هه‌موو که‌س ئاماده‌ نی‌یه‌ کاتی‌کی

پیویست دابنیت بۆ ئه‌وهی راسته‌وخۆ سه‌رنج بده‌نه سه‌ر
 کیشه‌ی به‌رده‌ست. هه‌تا کاتیک ئه‌نجامی ده‌ده‌یت، ده‌توانیت
 کیشه‌که له‌ روانگهی دروستی خۆیدا نیشان بده‌یت و له
 هه‌ل و مه‌رجی زالدا هه‌لی به‌سه‌نگینیت. پیتاچیت هه‌رگیز
 پیتاسه‌یه‌کت بۆ هه‌موو کیشه‌کانت هه‌بیت ته‌نانه‌ت کاتیک
 ئه‌و ئاله‌نگاریانه له‌ یه‌ک ده‌چن-هه‌میشه‌هۆکاری وه‌ک
 کات و ژینگه و ئه‌وانی تر هه‌ن که بانگه‌شه‌ی ئه‌وه ده‌که‌ن
 به‌ جیاکردنه‌وه هه‌ر کیشه‌یه‌ک دیاری بکه‌یت.

. فێربه پرسپاری ره‌خنه‌گرانه بکه‌یت.

ئایا به‌ دلناییه‌وه ده‌توانیت پیتشبینی ئه‌وه بکه‌یت که
 وه‌لامیکی یارمه‌تیده‌ر وه‌ربگریت بۆ کیشه‌یه‌ک گه‌ر ئه‌وه‌ی
 پرسپیت گشتی بووبیت؟ و کێ وه‌لامیکی جدیت ده‌داتن
 گه‌ر شیوازی پرسپارکردنت ئاسایی بیت؟ گرنگه‌ فێربیت
 چۆن پرساره‌کانت ده‌دوریت بۆ ئه‌وه‌ی بتوانیت
 سه‌رچاوه‌که‌ت بۆ وه‌لامدانه‌وه به‌ شیوه‌یه‌ک بیت که
 په‌یوه‌ندی هه‌بیت و یارمه‌تیده‌ر بیت بۆ بارو دۆخه‌که‌ت. و
 ته‌نانه‌ت کاتیک دیته سه‌ر نه‌خشه‌ کیشانی پرسپاره‌کان بۆ
 یارمه‌تیدانت له‌ توژیینه‌وه‌که‌تدا، پیویسته به‌ شیوه‌یه‌ک
 چوارچێوه‌یان بۆ دروست بکه‌یت که تۆ به‌ره‌و سه‌رچاوه
 په‌یوه‌ندیده‌ره‌کان بیات به‌ خیرایی.

. فیربه و پراښتان بکه بق پشتگیری بیرۆکه‌کانت به به‌لگه‌ی سه‌لمینه‌ر و بیرکردنه‌وه‌ی بیرسایي.

. پرابښ به شیکردنه‌وه‌ی کیش‌یه‌ک پیش نه‌وه‌ی له‌که‌ل پوخته‌کراوه‌کاندا بن، له هه‌مان کاتدا پتوښته جدی بیت له هۆکار و هه‌لسه‌نگاندنه‌کانتدا.

. به قولایی بهه‌نه ناو ره‌وشه‌کانی لیکدانه‌وه‌ی بابه‌ته‌کان. دوور که‌وتنه‌وه له فریودانی وه‌رگرتنی زانیاری به پروکه‌ش.

. فیربه بیرۆکه‌ی زۆر پیکبه‌ئیت که بق تو به‌رده‌ستن. پراښتانی چاره‌سه‌رکردنی پرسپاره ئالۆزه‌کان بکه به هه‌لوه‌شاندنیان له سه‌ره‌تادا. به‌پیاره‌کان له دوای هه‌لسه‌نگاندنی گونجاویان جیبه‌جیان بکه.

. فیربه هه‌لبژارده‌کان و هه‌لسه‌نگاندنه‌کانیان جیبه‌جی بکه‌یت پیش نه‌وه‌ی بتوانیت هر کام له‌وانه هه‌لبژیریت وه‌ک هه‌لبژارده‌ی خۆت.

. پراښتان کردنی بوون به ئا‌راسته کاریکی ورد بق نه‌وه‌ی بتوانیت ماناکانت به وردی به‌ده‌ست به‌ئیت تا ده‌توانیت. فیربه به بیرکردنه‌وه‌ی ئاست به‌رز کار بکه‌یت بق نه‌وه‌ی یارمه‌تیت بسات ئاله‌نگارییه‌ راسته‌قینه‌کانی ژيان‌ت شیبکه‌يته‌وه و چاره‌سه‌ریان بکه‌یت.

. بیرکردنه وهی ره‌خه‌گرانه بکه‌ره خوویه‌کی پوژانه و
 شتیک نه‌بیت که ته‌نجا جاریک نه‌نجامی بده‌یت.
 . راهیتسانی پوژینکردنی بیرۆکه‌کانت بکه به پیتی نه و
 به‌هایه‌ی که هه‌ریه‌که‌یانی پتوه ده‌به‌ستیت‌وه.
 . ره‌نگدانه وهی بیرکردنه وه‌کانت به.
 . فتربه که ته‌نجا به‌شداری بکه‌یت له ده‌ست پیکردنی نه و
 کارانه‌ی که ده‌بیته هوی چاره‌سه‌ر کردنی کیشه‌کانت.
 . به‌رده‌وامبه له فتربوون.
 . به‌رده‌وام مه‌شق بکه له‌گه‌ل بیرۆکه نوویه‌کان، و ئاماده
 به بۆ بینینی شته‌کان له تیروانینی جیاوات.
 . هه‌میشه به‌دوای چاره‌سه‌ره چاک‌کراوه‌کاندا بکه‌پچ.
 . کراوه به له‌گه‌ل چاره‌سه‌ره جیگره‌وه‌کان.
 . راهیتان کردن به بوونی میتشکیکی کراوه بۆ بیرۆکه‌کان،
 ته‌کنیکه‌کان و هه‌روه‌ها چاره‌سه‌ره‌کان.
 . فتربه پێژ له بیر و بۆ‌چوون و تیروانینی که‌سانی تر
 بگريت.
 . راهیتان کردنی پشکنینی وردی زانیاری، ببه به‌وه‌ی که
 له کتیبه‌کان یان ئینته‌رنیته‌وه هه‌لیان‌بژاردوه، چاودیری
 که‌سه‌کانی تر و سه‌رچاوه‌کانی تر بکه.
 . فتربه به هه‌لسه‌نگاندنی کاردانه‌وه‌ی گونجاو پیش نه‌وه‌ی
 هه‌ر جوله‌یه‌ک بکه‌یت به‌ره‌و چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌یه‌ک.

. فتربه هاوکاری که سانی تر بکه‌یت کاتیک دیته سهر
کیشه چاره‌سهر کردن.

. به‌رده‌وام بن له چاودیری کردنی پیوره بنچینه‌ییه‌کانی
پۆشنیری له کاتی مامه‌له کردن له‌گه‌ل کیشه به هه‌موو
جۆره‌کانیییه‌وه.

ئه‌و بنه‌مایانه‌ی که ئیمه لی‌هره‌دا ئاماژه‌ی پی ده‌که‌ین،
جیهانین له سروشتدا. پینکه‌اتوون له هه‌بوونی پوونی،
گه‌پان به‌دوای وردی و پاستیدا. به کاره‌یتانی ئه‌وانه‌ی
په‌یوه‌ندی‌دارن به ته‌نها، قول پوون و فراوان پوون له
شیکردنه‌وه‌که‌تدا، بیرسای پوون، و په‌چاوکردنی گرنگی
زانپاری و هه‌موو باب‌ه‌ته‌کانی تر که تیتیدا به‌شدارن.

به‌ندی سیانزه‌یه‌م پۆلی کارامه‌یه‌یه‌کانی بریاردان

له‌ راستیدا ده‌بیته‌ ئه‌مه‌ قورسترین شته‌ بیته‌ کاتیکی ده‌بیته‌ سه‌ر بریاردان، چونکه‌ تو‌ هه‌میشه‌ کۆنترۆل کراوی پۆله‌که‌ نیت. به‌لام‌ پێگا هه‌یه‌ که‌ تو‌ ده‌توانیت یارمه‌تی پۆلیکی بده‌یت به‌ کۆده‌نگی له‌سه‌ر بریاره‌که‌. گرنه‌ترین به‌ش ئه‌وه‌یه‌ بیرتبیته‌ که‌ ده‌نگته‌ گرنه‌گه‌ و بۆچوونه‌که‌ته‌ ده‌ژمی‌دریته‌، کاتیکی یارمه‌تی ئه‌و پۆله‌ ده‌ده‌یت که‌ تیتیدایت، مه‌ترسه‌ له‌ هه‌ستان و ئاماژه‌ کردن به‌وه‌ی که‌ پیت وایه‌ پۆله‌که‌ ده‌بیته‌ چی بکه‌ن. زۆریان ده‌ژینه‌وه‌ به‌وه‌ی که‌ که‌سیکی تر کۆنترۆلیان بکاته‌.

پێک‌ه‌ستنی ناکۆکی

بریاردان به‌ پۆل به‌ دانیایه‌وه‌ پێرسه‌که‌ ئالۆز ده‌کاته‌. بۆچوون و تیروانییه‌ هه‌مه‌جۆره‌کان له‌وانه‌یه‌ ئه‌گه‌ری مملانیکیه‌ زیاتر بکاته‌، بۆیه‌ ئاماده‌ ببه‌ بۆ بارو دۆخیکی له‌م شێوه‌یه‌. هه‌میشه‌ وا باشه‌ کار به‌ هه‌ندیک ناکۆکی بکه‌یت به‌ دیاریکردنی جیاوازی نیتوان بارو دۆخیکی که‌ به‌ ته‌واوی براوه‌ بیته‌ یان بارو دۆخیکی که‌ به‌ ته‌واوی دۆراوه‌ بیته‌.

پلانی به‌ره‌و پیشچوون

کاتیک تۆ وه‌ک پۆلیک بریار ده‌دهیت، هه‌ول بده بریار له‌سه‌ر ورده‌کارییه‌کان بدهیت له پێشدا بۆ ئه‌وه‌ی بتوانیت له‌ناکۆکییه‌کانی نێوان ئه‌ندامانی پۆله‌که‌ دوور بکه‌ویت‌وه له‌کۆبونه‌وه‌کانتاندا. ئه‌مه‌ ده‌کریت بۆ ئاهانگه‌کانی نانی ئیواره‌یان سه‌یرکردنی شه‌وانه‌ی فلیمیش به‌سوود بێت. له‌وانه‌یه‌ هه‌ندیک له‌ پلانه‌کان که‌م بکاته‌وه‌ به‌لام ده‌توانیت کارامه‌یی بریاردانی ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ به‌شدارن باشت‌ر بکات و ئه‌گه‌ری مشتومڕه‌که‌ که‌م بکاته‌وه‌.

گرتنه‌ ئه‌ستۆ

هه‌ندیک کات هه‌یه‌ که‌ ده‌توانیت خۆت به‌ده‌سته‌وه‌ بدهیت و لێی به‌دوور بکه‌ویت‌وه‌، و پاشان کاتیش هه‌یه‌ که‌ پێویسته هه‌ستیت و سوڕ بیت له‌سه‌ر قسه‌ی خۆت. ئه‌گه‌ر هه‌یج که‌سیک نه‌یگرته‌ ئه‌ستۆ، ئه‌وا ببه‌ به‌و که‌سه‌ی که‌ ده‌یگریته ئه‌ستۆ! گه‌ر نا، تۆ کاتی به‌نرخ به‌فیرۆ ده‌دهیت و هه‌ولده‌دهیت بریار له‌سه‌ر شتیک بدهیت که‌ ده‌کرا بده‌رایه‌ و تۆش به‌رده‌وام بوویتایه‌.

هه‌رگیز له‌ هه‌له‌کانتدا مه‌مێته‌ره‌وه‌

که‌وره‌ترین کۆسپ بۆ بریاردانی باش ئه‌وه‌یه‌ که‌ به‌رده‌وام بیر له‌ هه‌له‌ی رابردوو بکه‌یت‌وه‌ و لۆمه‌ی خۆت بکه‌یت له‌ سه‌ریان. ژبان کردن له‌گه‌ل بێتاقه‌تی دوا‌ی هه‌ندیک

بپیاردان و په شیمانی ئازاری تواناکانت ده دات له بینینی
بپیاردان له سهریان به خیرایسی. بپیاریک دهر بکه که
هرگیز بۆ جاریکیش بیت ئاور له دواوه نه ده یته وه به هوی
ئه و بپیاره ی که داوته.

به‌ندی چوارده‌یم جیبه‌جئ کردنی پرسیاره‌کان له‌سه‌ر بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه

ئایا پرسیار ده‌که‌یت بۆ په‌زامه‌ند بوونی زانین
خوازییه‌که‌ت؟ باشه، هه‌ندیک جار به‌لن و هه‌ندیک
جاریش نه‌خێر. پرسیاره‌کان ده‌توانن زۆر گرنگ بن له
پاراستنی زانیارییه‌ راسته‌که. له‌جیاتى ئه‌وه‌ی به‌ ئه‌گه‌ره‌وه
په‌فتار بکه‌یت، بۆچی پرسیارى پوونکه‌ره‌وه‌ ناکه‌یت و به
دنیاییه‌وه‌ به‌رده‌وام بیه‌یت؟ له‌ پاستیدا له‌ بیرکردنه‌وه‌ی
په‌خنه‌گرانه‌دا پرسیاره‌کان زۆر گرنگن که ئایا تۆ ئه‌و
پرسیارانه‌ بۆ خۆت وه‌ک پێگایه‌ک بۆ ئه‌نجامدانی
توێژینه‌وه‌یه‌کی پێنیشاندهرانه ده‌که‌یت، یان بۆ زانیاری
نوێی که‌سانی تر دروستیان ده‌که‌یت.

هه‌ر کاتیک پرسیار ده‌که‌یت:

. ته‌موومژى کێشه‌کانى به‌رده‌ست لاده‌ده‌یت.

. هه‌ر سه‌رلێشێواوییه‌ک لا ده‌ده‌یت که له‌وانه‌یه‌ هه‌یه‌یت.

. بیرکردنه‌وه‌ت به‌ وروژم ده‌که‌یت.

کاتیک له‌ ژێر پوڤشناى بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه‌دا
سه‌یرى به‌پاره‌کان ده‌که‌یت، درک به‌وه ده‌که‌یت که ئه‌وان
چه‌نده گرنگن له‌ دانانى کارنامه‌ی تۆدا. ئه‌و زانیارییه‌

له وه‌لامی پرسیاره‌كانندا وهرت گرتووه په‌یوه‌ندی به‌و بارو دڅخه‌وه. هه‌یه كه تڼ تښدایت و پولټی په‌خنه‌یی ده‌بینیت له به‌رده‌وامی شه‌م‌نده‌فهری بیرکردنه‌وه‌ت. بڼ ټه‌وه‌ی پرسیاره‌كانتان به بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه به‌لگه به‌یننه‌وه، پټویسته به شیوه‌یه‌کی دیاریکراو چوارچټوه‌یان پڼ به‌خشیت.

ټه‌مانه‌ش ټو خالانه‌ن بڼ وه‌گه‌پخستنی پرسیاره‌كانت:

. پټویسته پرسیارټك بكه‌یت كه زانیاریت به‌رز ده‌كانه‌وه.
. پټویسته پرسیارټك بكه‌یت كه ټیگه‌یشټنت له بارو دڅخه‌كه زیاتر ده‌كات.

. پرسیاره‌كان پټویسته یارمه‌تی دروستکردنی زانیاری به‌رده‌ست بده‌ن بڼ به‌کاره‌یتان.
له‌م باره‌یه‌وه، گرنگه:

بڼ خڼ دوورخستنه‌وه له پرسیارکردنی پرسیارټك به‌ه‌ه‌ندی

پرسیاره یه‌ك په‌ه‌ه‌ندییه‌كان ټه‌وانه‌ن كه داوا‌ی وه‌لامی به‌لڼ یان بڼ وه‌لامی ده‌كن. ټه‌مه هیچ كه‌سیك ناكاته سه‌ر بیرکردنه‌وه‌یه‌کی جدی.

بڼ دانانی پټینه

ټه‌م پلاندانانه لټرده‌دا ټاماژه به لایه‌نی داپشتنه‌وه‌ی كڙمه‌له پرسیاره‌كانت ده‌كات له پټشدا بڼ ټه‌وه‌ی ټاماده‌بیټ.
بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه‌ی نایاب بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ټاست

به‌رز له خو ده‌گریټ و تهنه کاتیک ده‌توانیت به‌ده‌ستی به‌ینیت که پرسپاری بنیاتنراوت ه‌بیت.

ئو زانایه‌ی که ئه‌م کاره‌ی پرسپارکردنی جدی ه‌ینایه کایه‌وه تا بیرکردنه‌وه‌یه‌کی به‌رز به‌ده‌ست به‌ینیت، په‌روه‌رده‌کار بنیامین بلوم بوو. ئو شیوازه‌ی پرسپار کردنه‌ی که ئو پېشنیاری کرد به پۆلینزانی بلوم ناو ده‌بریت.

له ژیر پۆلینزانی بلومدا، کاتیک باسی زانست ده‌کیت، یان تیگه‌یشتن و توانای شیکردنه‌وه‌ی کیشه‌کان، پټویسته له‌وه تیگه‌یت که له‌م ده‌قه‌دا ه‌یه:

. زانست گوزارشت له‌و پستانه ده‌کات که تو توانای بیره‌یتانه‌وه‌یانست ه‌یه، و ئو بۆچوونانه‌ش که ه‌ته، ه‌روه‌ها ئو چه‌مکانه‌ش که له به‌رده‌ستدایه.

. تیگه‌یشتن له‌سه‌ر ئو توانایه ده‌وه‌ستیت‌وه که پټویسته هر زانیارییه‌ک لیکبده‌یت‌وه به شیوازی خوټ و ئو زمانه‌ی که لښی تیده‌گیت.

. هاوچه‌سپاندن و پیاده کردنی زانینه‌که توانای لیکدانه‌وه‌ی ئو زانیارییانه ده‌گریته‌وه، و جپه‌جی کردنیان بۆ بارو دۆخیکی ته‌واو نوټ.

له کوتایدا، پټویسته سه‌یری پرسپارکردن بکه‌یت وه‌ک ئامپرازیکی بیرکردنه‌وه‌ی په‌خنه‌گرانه که کوتایی پی دیت

به دانانی تو له جیگه‌ی باستر بۆ تیگه‌یشتن که هاوشیوه‌ی
ئه‌وه‌یه که تو تازه هه‌لتسه‌نگاندووه.

پێنیشاندهریکی ساده بۆ یارمه‌تی نه‌خشه‌سازی پرسپاری
گونجاو

با پرسپاره‌كانت به‌دوای زانیندا بگه‌ڕێن. بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و
پرسپارا نه‌ دروست بکه‌یت که یارمه‌تیت ده‌دات زانیاری
په‌یوه‌ندیدار به‌ده‌ست به‌یئت، تو پێویسته‌ دانیابیت له‌وه‌ی
که ده‌ته‌ویت چیه‌ له‌گه‌ڵ ئه‌و زانیارییه. بۆ ئه‌وه‌ی بتوانیت
ئو کاره به‌ شیوه‌یه‌کی کاریگر ئه‌نجام به‌ده‌یت، ئه‌مه‌ ئه‌و
کاره‌یه که تو ده‌یکه‌یت:

. دووباره‌ پوخته‌ی ئه‌و شتانه بکه که ده‌یانزانیت، به
په‌یوه‌ندی کردنیان له‌گه‌ڵ ئه‌و باره‌ دۆخه‌ی. که هه‌یه.
. هه‌ول به‌ پاستیه‌کان و زاراوه‌ په‌یوه‌ندی داره‌کان به
بیر به‌یئیه‌وه.

. بیرۆکه‌ په‌یوه‌ندیداره‌کانی که هه‌تبه‌وه بیاننوسه.
. هه‌ر وه‌لامیک که پێشتر به‌ ده‌ستت گه‌یشته‌وه
بیاننوسه.

. کاتی که ئه‌مانه‌ت کرد، ده‌توانیت دانیابیه‌وه له‌وه‌ی
که‌پان به‌دوای دۆزینه‌وه‌که‌تدا تازه‌یه‌و زیاده‌ نییه‌ یان
پارچه‌یه‌کی دووباره‌ نییه‌.

چۆنیه‌تی چوارچینه‌بەندی پرسیارەکان بۆ ڕاکێشانی زانیاری:

. ناوی ئەمە یان ئەو شتە چیه؟

. چۆن ئەم جۆرە یان ئەو جۆرە پۆلێن دەکەیت؟

. بۆچی ئەمە ڕوودەدات کاتیەک تۆ ئەم کارە یان ئەو

کارە دەکەیت؟

. چۆن ئەو ڕووداوە ڕوون دەکەیتەوه؟

. کە ی ئەم یان ئەو دیاردەیه دەردەکەوێت؟

ئەو پرسیارانە ساز بکە کە تینگە‌یشتن دەهینن

بۆ ئەوهی بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ره‌خنه‌یی به شێوه‌یه‌کی کاریگەر ئەنجام بدهیت، پێویسته بتوانیت له‌و زانیاریانه تینگە‌یت که له‌ ده‌قیکی راستدا کۆت کردونه‌ته‌وه. هه‌روه‌ها پێویسته بزانییت چۆن پێکه‌وه دایان بنییت تا خزمەت به مه‌به‌سته‌که‌ی خۆت بکەیت. به شێوه‌یه‌کی کرداری ئەمە ئەو شتە‌یه که تۆ به‌دوایدا ده‌گه‌ڕییت له پرسیارێ تینگه‌یه‌نه‌ردا:

. بۆ ڕێکخستنی ئەو بیر و بۆچوون و راستیانه‌ی که

هه‌ته تا به‌راورد بکړین

. بۆ وه‌رگێژان و هه‌روه‌ها لیکدانه‌وه‌ی بیر و بۆچوون و

راستییه‌کان تا واتایان لی‌ ده‌ربه‌یندریت.

. بۆ ئه‌وهی پیتاسه‌یه‌کی گونجاو به بیرۆکه و پاستیه‌کانت بدهیت.

. بۆ ده‌ستنیشانکردنی ئه‌وهی کام له بیرۆکه‌کانت سه‌ره‌کین و به شیوه‌یه‌کی گشتی له پیتشه‌وه‌یا دابنرین. ئیستا که تۆ دلناییت له‌وهی به‌نیازی چی ئه‌نجام بدهیت، ده‌توانیت به‌رده‌وامییت له دارشتنی پرسیاره‌کانتا. ئه‌مانه ئه‌و شیوازانه‌ن که چۆن چوارچێوهی گه‌پان به‌دوای پرسیارێ تینگه‌یه‌نهر داده‌نییت:

. چۆن ده‌توانیت ئه‌م بیرۆکه‌یه به‌راورد بکه‌یت له‌گه‌ل ئه‌و بیرۆکه‌یه‌ی تردا یان پێچه‌وانه‌ی ئه‌و بیرۆکه‌یه؟
. چ ڕوونکردنه‌وه‌یه‌ک ده‌ده‌یت بۆ ئه‌م یان ئه‌و ڕه‌واله‌ته؟
. به‌بۆچوونی تۆ کام پاستیه‌یه‌ پشتمگیری ئه‌م باره ده‌که‌ن؟

. چ به‌لگه‌یه‌کت بیه‌یه‌ که پشتمگیری له باره‌که ده‌که‌ن؟

ئه‌و پرسیارانه‌ی که یارمه‌تی به‌رنامه‌پێژی زانست ده‌که‌ن بۆچی له‌سه‌ر ئه‌م زه‌مینه پتویستت به پرسیار هه‌یه بۆ یارمه‌تی له به‌رنامه‌پێژی زانستدا؟ باشه، وه‌لامه‌که ساده‌یه-تۆ زانیاری په‌یوه‌ندی‌دارت هه‌یه و هه‌شتا کیشه‌ بنچینه‌یه‌یه‌کانت چاره‌سه‌ر نه‌کراون. ئه‌وه‌ی که ئه‌م ده‌ریده‌خات ئه‌وه‌یه که تۆ به‌ته‌واوی زانیت چۆن ئه‌و زانیارییه‌یه‌ له باره‌و دۆخه‌که‌تا جێبه‌جێ بکه‌یت، ته‌کنیکی

دروست. له‌به‌ر ئه‌م هۆکاره پێویسته پرسیار دروست بکه‌یت که په‌یوه‌ندی هه‌یه به به‌رنامه‌ی زانیارییه‌که‌وه که له پێشته.

ئه‌مانه باشت‌ترین پێگان بۆ دروست کردنی زانیارییه‌کان که په‌یوه‌ندی به به‌کاره‌یتانی زانیارییه‌وه هه‌یه:

. باشت‌ترین نمونه‌کان کاسانه‌ن که ده‌توانیت بۆ مه‌مه‌له

کردن له‌گه‌ل س، ه‌س یا ن ج دا‌بینی بکه‌یت؟

. چۆن ده‌ریده‌خه‌یت که چۆن له‌مه یا ن له‌وه تێده‌گه‌یت؟

. تا ئه‌و راده‌یه‌ی که تۆ بایه‌خی پێ ده‌ده‌یت، باشت‌ترین

پێگا بۆ ئه‌مه یا ن ئه‌وه چیه‌ی؟

. چی ڕوو ده‌دات گه‌ر شته‌کان به‌م شیوه‌یه یا ن به‌و

شیوه‌یه ئه‌نجام به‌دریت؟

پرسیاره‌کان به‌ دوا‌ی شیکردنه‌وه‌دا ده‌گه‌ڕێن

له‌م خاله‌دا، تۆ جه‌سته‌یه‌کی به‌خشنده‌ی زانیاریت هه‌یه که

زانیاری و بۆ‌چوونه‌کانی تێدا‌یه. هه‌رچۆنێک به‌یت زۆربه‌ی

ئه‌و شتانه‌ی که هه‌ته گشتین و تاییه‌تی نین. بۆ ئه‌وه‌ی

زانیاری یارمه‌تیده‌ربێت له‌ بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه‌دا،

پێویسته به‌ ماده‌ده‌ باوه‌‌پێکراوه‌کان پشتگیری بکړیت بۆ

ئه‌وه‌ی بتوانیت ماده‌ده‌کان بناسیت که پێویستت پێشانه. ئه‌وه

گرنگه‌ که له‌ له‌شی پر زانیاریت ده‌شکینیت. له‌ ئه‌نجامدا تۆ

ده‌بیت به‌:

. ده‌ست نیشانکردنی پالنه‌ر بۆ بیرۆکه‌کان و هه‌موو
شتیکی تر که په‌یوه‌ندی داره.

. شیکردنه‌وهی ئه‌و هۆکارانه‌ی که له‌ کۆمه‌له‌ی زانیاریدا
هه‌یه.

. په‌کلا کردنه‌وهی هه‌ر هه‌تانه‌وهی به‌لگه‌یه‌ک.

. دیاری کردنی به‌لگه، ئه‌گه‌ر تێیدا هه‌یه.

ئه‌مه‌ش چۆنیه‌تی دروست کردنی پرسیاره‌کان بۆ
یارمه‌تیدان له‌ شیکردنه‌وه:

. به‌ له‌به‌رچاوگرتنی ئه‌مه‌ یان ئه‌و پارچه‌ زانیارییه، چ

به‌لگه‌یه‌ک ده‌توانیت دروست بکه‌یت؟

. له‌ کوێدا ئه‌مه‌ یان ئه‌و پارچه‌ زانیارییه پۆلێن ده‌که‌یت؟

. چۆن س، ص، ج شیده‌که‌یه‌وه؟

. ئایا ده‌توانیت به‌شه‌ په‌یوه‌ندیداره‌کانی هه‌موو بابته‌که

جیا بکه‌یه‌وه تا ئه‌و راده‌یه‌ی ئه‌م یان ئه‌و چه‌مکه‌ گرنگه‌؟

پرسایره‌کان به‌دوای هه‌لسه‌نگاندندا ده‌گه‌ڕێن

ئه‌وه‌ی لیره‌دا به‌دوایدا ده‌گه‌ڕیت پێگایه‌که بۆ سه‌لماندنی

بیر و بۆچوونت، که‌ تۆ دروستت کردون له‌سه‌ر بنه‌مای

ئه‌و زانیاریانه‌ی هه‌ته‌ به‌کاریان ده‌هه‌یتیت بۆ به‌کار

خستنیان. له‌م قۆناغه‌دا، ده‌ته‌وێت بریاردان له‌سه‌ر

تێبینیه‌کانست و ئه‌زمونه‌کانست بپه‌ڕیتیتوه له‌ ته‌واوی

په‌ڕۆسه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خه‌گرانه‌تا.

به م شپوهیه ده توانیت پرسپاره کانی هلسه نگانده که ت
دروست بکهیت:

. چوڼ ده توانیت جیاوازی نه مه بکهیت دږی نه وه؟
. له کام له مانده دا باشتړ شاره زایت له م بارو دڅخه دا-
نه مه یان یان نه وه یان؟
. چوڼ ټیکړای جیبه جیکړدنی نه مه و نه وه ده دهیت
به رامبه به مه و به وه؟
. تو چ به هایه کت بینی له دامه زرانندی نه مه یان نه و
سه چاوهیه؟
. تو پشپناری چیت ده کرد نه گهر که سیک پای تو
پشکنيایه؟

پرسپاره کان به دواي یارمه تیدان له پیکهاتندا ده گه پین
له بنچینه دا نه وهی ده ته ویت نه وهیه که هه موو شتیک پیک
بخهیت و چاره سه ریکی بیتاوتا بو ناله نگارییه دروست
بووه که به ده ست بخهیت. میشکی داهینه ری تو تا نیستا
ناراسته یه کی گشتی وینا کردووه له ده ستندا بیت دواي
یه کخستنی هه موو زانیارییه کان و شیکردنه وه یان. هر
چونیک بیت، له م خاله دا پیویسته ورد بیت له باره ی
هوکاری دواتری کاره کان. نه مه باشتړین پیکایه بو
دروستکردنی پرسپاره کان که په یوه نندیان به پیکهاتوه
هه یه:

. بیرت له چی ده‌کرده‌وه گەر هۆکاره‌که ئه‌مه یان ئه‌وه
بوو بیت؟

. ئایا جیگره‌وه‌یه‌کی گونجاو بۆ ئه‌م لێکدانه‌وه‌یه
ده‌بینیت؟

. ئایا ده‌توانیت ئه‌گه‌ری هیچ پێگایه‌کی ده‌ربازکه‌ر
بدۆزیته‌وه بۆ ئه‌م یان ئه‌و کۆسپه؟

به‌ندی پانزه‌ییم راهیتان کردنی می‌شک

بیست و دوو راهیتان بۆ هیتشته‌وه‌ی می‌شکت له‌باشترین
باردا.

وا له‌راهیتانکردن بکه‌چیژبه‌خش بیت
تویژینه‌وه‌کان ئه‌وه‌یان سه‌لماندووه‌که‌ئه‌وانه‌ی برپکی
پتویست له‌راهیتانی جه‌سته‌یی وهرده‌گرن، راهیتان به
می‌شکیشیان ده‌کن له‌هه‌مان کاتدا. تویژینه‌وه‌کراوه
له‌سه‌ر ئه‌و مشکه‌پینگه‌یشته‌وانه‌ی که‌له‌ناوچه‌رخ‌دا
پاده‌کن، هه‌ستیان کرد به‌وه‌ی که‌هاندهره‌که‌خانه
نویکانی می‌شکی له‌هیپوکامپه‌که‌نیاندا دوو‌هیتده‌کردووه.
هیپوکامپ ناوچه‌یه‌کی می‌شکه‌که‌له‌بیرگه‌و‌فیربوندا
به‌شداره. ئه‌و‌مشکانه‌ی که‌به‌دریژایی پوژ به‌بی‌چرخ
دانیشتبون، خانه‌ی نوییان بۆ‌دروست نه‌بوو‌بوو.
تویژه‌ره‌کان پتییان وابوو‌که‌شی‌توازی‌خو‌ویستانه‌ی
راهیتان کردن په‌ستانی که‌متره‌و‌و‌سودی‌زیاتری‌هه‌یه
بۆ‌مشکه‌کان. واتا‌مرو‌ف‌ده‌بیت‌پینگای‌چیژبه‌خشی
وهرزش‌کردن‌بدو‌زیته‌وه‌نه‌ک‌زۆر‌له‌خویان‌بکه‌ن‌که
بیانکه‌ن. به‌کردنی‌ئهم‌کاره،‌وا‌له‌که‌سه‌کان‌ده‌کات‌هه‌م
زیره‌کتر‌و‌هه‌م‌دلخو‌شتر‌بن.

پاهیتان کردنی میشتک

ته‌ن‌ها پاهیتانی جه‌سته‌یی نییه که خان‌ه‌ی میشتک گه‌شه پئ بکات. ده‌توانیت ناوچه جیاوازه‌کانی میشتک پهره پئ بدهیت به دانانی ئه و ناوچانه بۆ کار کردن. دۆزینه‌وه‌ی پڭاکان بۆ به‌کارهیتانی به‌شه جیاوازه‌کانی میشتک که ساده‌یه ده‌توانیت یارمه‌تی هیشته‌وه‌ی ده‌ماره خان‌ه‌کان و لق و پۆپه‌کانیان بدات له میشتکدا. ده‌ماره خان‌ه‌کان و لق و پۆپه‌کانیان ئه و ئه‌ندامۆچکانه‌ن که زانیاری وهر ده‌گرن و ده‌نینرن. ههر وه‌ک پاهیتانیکی نویی به‌رز کردنه‌وه‌ی قورسایی که ده‌بیته هۆی دروست کردنی ماسولکه به‌کارنه‌هاتوه‌کانی جه‌سته، دۆزینه‌وه‌ی پڭای جیاواز بۆ بیرکردنه‌وه پاهیتان به ناوچه له‌وازه‌کانی میشتک ده‌کات.

پتویسته له پڭاکه‌ت بچیته ده‌ره‌وه بۆ ئه‌زموون کردنی بۆن، تام، و هه‌ست کردنی نوێ. ده‌سته به‌کار نه‌هاتوه‌که‌ت به‌کار بهینه بۆ کردنی هه‌ندیک چالاکی، و دۆزینه‌وه‌ی پڭای نوێ بۆ کار کردن، یان گه‌شت کردن بۆ شوینه نوییه‌کان. هه‌ول بده کاریکی هونه‌ری دروست بکه‌یت یان پۆمانیکی ئاله‌نگاریانه بخوینیت‌وه. تو ده‌ته‌ویت هانی خۆت بدهیت شتیک بکه‌یت له ده‌ره‌وه‌ی میشتک.

بهرسه بۆچی

میشکت هه‌تا شت بزانت ده‌وروژیت. کاتیک گه‌وره ده‌بیت و پئی ده‌گه‌یت له‌وانه‌یه دژی زانینخوازی خۆت بوه‌ستیه‌وه یان نکولی لی بکه‌یت، به‌لام ئەمه ته‌ندروست نییه. پێکه به‌ خۆت بده به‌رسیت بۆچی! به‌رسیت بۆچی شته‌کان له‌ جیهاندا پرووده‌ده‌ن، یان بۆچی تو له‌و شوینه‌ی ژیا‌نتدایت. به‌رسیار له‌ که‌سیک بکه‌ که‌ بزانت تو بۆچی نه‌و به‌رسیارانه ده‌که‌یت. باشت‌ترین پێکا بۆ راهینه‌ی می‌شکت نه‌وه‌یه که‌ زانین خوازی خۆت تاقی بکه‌یه‌وه به‌ به‌رسینی بۆچی، وه‌ بیکه‌یت به‌ خویه‌ک. هه‌ول بده له‌ پوژیکدا به‌ لایه‌نی که‌مه‌وه ده‌ جار به‌رسیت بۆچی. می‌شکت دلخۆشتر ده‌بیت و سه‌رسام‌تر ده‌بیت به‌و ده‌رفه‌ت و چاره‌سه‌رانه‌ی که‌ خۆیان له‌ ژیا‌نی تاکه‌ که‌سی کرداری تۆدا ناشکرا ده‌که‌ن.

پێکه‌نین

پێکه‌نین بۆ ته‌ندروستیتان باشه‌ چونکه‌ ئەندرو‌فینه‌کان له‌ می‌شکتدا بلاو ده‌کاته‌وه، وه‌ هاوکات ماده‌ کیمیا‌یه ئه‌رژینییه‌کانیش که‌ کاریگه‌رییان له‌ سه‌ر سیسته‌مه‌که‌مان هه‌یه. پێویسته‌مان به‌ زانایه‌ک نییه‌ تا پێمان ب‌لێت پێکه‌نین هه‌ستیکی مه‌زنه. پێکه‌نین قه‌له‌قی و شله‌ژان ده‌شکینیت و یارمه‌تی شکاندنی بنه‌ما گۆنه‌کانیش ده‌دات. زیاتر و پڕ به‌

دلتر پیتکه‌نه، و تو پاتری میشتک خیراتر بارگاوی ده‌که‌یت.

ئومینگا-۳ بخو

زۆریک له ئیوه ده‌زانن به خواردنی ماسی ئومینگا-۳ به‌ده‌ست ده‌هینن، به‌لام ده‌زانیت بۆچی بۆ میشتک باشه، نه‌که ته‌نها دلته؟ ئومینگا-۳ یارمه‌تی دلته ده‌دات په‌مپی خوینی زیاتر بنیتریت بۆ میشتک، و به‌م دوا‌ییانه ده‌رکه‌وتوه که یارمه‌تی کارکردنی باشتري میشتک ده‌دات به باشتري کردنی کرداری ئه‌و په‌ردانه‌ی ده‌وری خانه‌کانی میشتکیان داوه. ئه‌وانه‌ی که ماسی زیاتر ده‌خۆن که‌متر توشی له ده‌ستدانی هۆش و خه‌مۆکی و که‌می سه‌رنج و چه‌ندین نه‌خۆشی تر ده‌بن که کاریگه‌رییان له‌سه‌ر میشتک هه‌یه. ترشه‌چه‌وری بنچینه‌یی بۆ که‌شه‌ی میشتک له‌مندالاندا زۆر گرنگه‌ و له‌ئیسنادا بۆ هاوکێشه‌کانی منداڵ زیاد کراوه. ئه‌گه‌ری ئه‌وه هه‌یه که زیره‌کی و باری ده‌رونی تو کاریگه‌ری هه‌بیت له‌سه‌ر بپی ئه‌و ترشه‌چه‌وریه‌ی به‌په‌تیانه‌ی که تو به‌کاری ده‌هینیت. ته‌نها له‌ماسی وه‌ری ناگریت، هه‌روه‌ها ده‌توانی ئومینگا-۳ له‌تووی که‌تان و گوێز هندا وه‌ر بگریت.

بیرت بیت

کاتیک هه‌ست به بیرکردنی ژبانی رابردووت ده‌که‌یت،
کتیپیکی کۆن یان چەند ئەلبومیکی وینه‌یی دەر‌بکه و
پیا‌سه‌یه‌ک به بیر‌ه‌وه‌ریه‌کانتدا بکه. به‌سه‌ر بردنی کات
له‌گه‌ل بیر‌ه‌وه‌ریه‌کانتدا یارمه‌تی میتشکت ده‌دات بۆ
راه‌ینان کردن! با میتشکت له‌سه‌ر هه‌ست و په‌یوه‌ندیه
ئه‌رینییه‌کانی ئه‌و یاده‌وه‌ریه‌دا ره‌نگ بداته‌وه، هه‌روه‌ها من
گرنتی ئه‌وه ده‌که‌م که تۆ هه‌ستیکی باش‌ترت ده‌بیت
دەر‌باره‌ی ئه‌و ئاله‌نگاریانه‌ی که پروبه‌پرووت ده‌بیت‌ه‌وه.

دوور به له قه‌له‌وی

چه‌وری‌یه‌ تیره‌کان که له‌ گۆشت و به‌ر‌مه‌مه
شیره‌مه‌نییه‌کاندا دۆزراونه‌ته‌وه له‌ پاستیدا دەر‌که‌وت‌وه که
ده‌بنه‌ هۆی خا‌و‌کردنه‌وه‌ی کرداره‌کانی میتشک.
تو‌یژینه‌وه‌یه‌ک که له‌ زانکۆی تۆره‌نتۆ ئه‌نجام‌درا‌وه
ئه‌مه‌یان سه‌لماند‌وه و به‌ به‌کاره‌ینانی جرجه‌کان و پیدانی
خۆرانی چل له‌ سه‌دی چه‌وری پێیان. تواناکانیان له‌ بواری
بیر‌گه و کرداری هۆشیاری و فێربوونی یاسا و
به‌شی هۆشیاری له‌ده‌ستدا. که‌تیک‌رایان خۆراکیان له
چه‌وریه‌ تیره‌کان به‌رز تر بوو، کیشه‌کانیان خراپ تر بوو.
ئه‌مه ده‌کریت بۆ مرقفیش پاست بیت، چونکه چه‌وری
لێش‌وای خوینی پڕ ئۆکس‌جین بۆ میتشک که‌م ده‌کاته‌وه و

شیبونه وهی گلوکۆز خاو دهکاته وه، که شیویه کی شه کره
 میتشک وهک خۆراک به کاری دههینیت. له سه دا سی
 کالۆری پۆژانه ت له چه وریه وه پهیدا دهکریت، به لام
 ده بیت زۆربه ی ئه و کالۆریانه له گوێز و تۆو و ماسی و
 پۆنی زهیتونه وه بیت. ده بیت هه میشه دوور بکه ویته وه له
 جۆری چه وریه گۆراوه کان که له خواردنه ئاماده کراو
 وخرمه داره کانداهیه وهک چپس.

مه ته ل

دۆزینه وهی وشه کان، وینه ی پارچه پارچه کراو، بیرسا،
 هه رچۆنیک بیت، کاتیک که دیته سه ر مه ته له کان،
 بهرده وامبه له ئه نجامدانیا ن! ئه نجامدانی مه ته لیک بق
 چالاک کردنی میتشک و هیتشته وهی له دۆخی کارکردندا،
 ههروه ها مه ته ل بق خوشی ئه نجام بده. به لام بزانه که تق
 وهرزش دهکهی به میتشک له هه مان کاتدا.

کاریگه ری مۆزارت

نزیکهی ده سال له مه وپیتش، فرانسس راوچه ر و هاو
 پیشه کانی میژوو یان دروست کرد، که بۆیان ده رکه وت که
 گوینگرتن له مۆزارت (میوزیکه) ده توانیت هۆکاری
 بیرکردنه وهی که سیک باشت ر بکات. ته نانه ت مشکه کانیش
 ده توان به خیراییه کی سه رسامکه ر را بکه ن کاتیک گوچ له
 مۆزارت راده گرن. له دوا ی گوینگرتن له ژاوه ژاوی نا

کاریگر یان فلیپ کلاس. سالی پابردوو، هه‌مان تویژه‌ر
 بلاوی کرده‌وه که سوناتای پیانو‌ی موزارت سی جیناتی
 وروژاندووه، که به‌ژدارن له‌ئاماژه‌کردنی ده‌ماره‌خانه‌له
 می‌شکدا.

پیشنه‌وه‌ی برۆیت و گوئ له‌هه‌ندیک‌ئاوازی موزارت
 بگریت، ئەمه‌بزانه‌هه‌موو که‌سیک که‌گوئ له‌موزارت
 ده‌گریت کاریگره‌یه‌ئهرینییه‌کانی نادۆزیته‌وه. ئەمه‌له
 پاستیدا ده‌رباره‌ی ئاوازی موزارت نییه‌به‌تایبه‌تی، ئەمه
 ده‌رباره‌ی ئەو جۆره‌ئاوازه‌یه‌که‌وا له‌تۆ ده‌کات هه‌ست
 به‌ئارامی زیاتر بکه‌یت له‌وشوینته‌ی که‌تیی‌دا‌یت. ئەم
 جۆره‌ئاوازه‌باشترینه‌بۆ تۆ.

باشترکردنی کارامه‌یه‌هه‌بووه‌کان

زانباری دووباره‌کردنه‌وه‌ئاساییه‌تا ئەوکاته‌ی که‌تۆ
 هه‌ول بۆ فراوانکردنی زانست و زانیارییه‌کانت ده‌ده‌یت.
 تیبکۆشن بۆ زیاترکردنی ئەم‌کاره‌! چالاکییه‌کانی وه‌ک
 خویندنه‌وه، باخه‌وانی، یاری کۆنکان‌کردن، درومان،
 مه‌ت‌لی وشه‌کاری، و وینه‌کێشان هه‌موویان پێگه‌یه‌کی
 گونجاون بۆ په‌ره‌پیدانی می‌شکت، به‌لام تۆ پێویسته‌هه‌ول
 بده‌یت بۆ دۆزینه‌وه‌ی پێگای نوێ بۆ ئەنجامدانی ئەم
 چالاکیانه. هه‌ولی جۆریکی جیاواز له‌باخه‌وانی بده، یان
 هه‌ول بده‌شتیک بخوینیته‌وه‌که‌له‌چه‌ش‌نی ئاسایی تۆ

نییه. هاندانی میشتک بۆ گه‌وره بوون له راستیدا
ته‌ندروستییه بۆ میشتک.

ئاگاداری خواردنه‌وه‌کانت بیه

کحول خانه‌کانی میشتک ده‌کوژیته، له راستیدا ئەمه
بیرۆکه‌یه‌کی کۆنه، به‌لام راستییه‌که له‌وه ئالۆزتره که ته‌نها
بلیت کحول خراپه. لیکۆلینه‌وه‌یه‌ک کرا له‌سه‌ر ۳۵۰ پیاوی
ژاپۆنی بۆیان ده‌رکه‌وت که خواردنه‌وه‌کان، که رۆژانه
نزیکه‌ی یه‌ک بتلیان ده‌خواردنه‌وه، کاری هۆشداریان
باشترکردوه، کاتیکی ئه‌وان ته‌مه‌نیان گه‌وره‌تر بوو له‌وانه‌ی
که به‌هیچ شتیه‌یه‌ک نه‌یانخواردبووه‌وه. به‌داخه‌وه، هه‌ر
کات که‌سێک له‌ بێ مامناوه‌ندیدا تێده‌په‌ڕیته، بێر و کاتی
کاردا نه‌وه‌ی زیاتر به‌ره‌و که‌مبونه‌وه‌ ده‌چیت. هه‌ر له‌و
تویژینه‌وه‌یه‌دا ئه‌وانه‌ی که چوار بوتل یان زیاتریان
ده‌خواردنه‌وه له‌ پۆژیکدا خراپترین بوون له‌ کۆمه‌له‌که‌دا.

کرداره‌ باوه‌که‌ی خواردنه‌وه‌ی درێژخایه‌ن مه‌ترسیدارترین
جۆره‌ چونکه‌ نه‌ک هه‌ر له‌ سه‌ره‌تادا ژماره‌یه‌کی زۆر له
خانه‌کانی میشتک ده‌کوژیته، میشتک ده‌وه‌ستییت له
دروستکردنی خانه‌ تازه‌کانیش له‌ ماوه‌ی سێ پۆژدا دوا‌ی
ته‌نها یه‌ک پوودا‌ی خواردنه‌وه‌ی درێژخایه‌ن. بۆ کاتیکی
کحول ئاساییه‌ که له‌ میان‌په‌ویدا بیت و له‌وانه‌یه‌ ته‌نانه‌ت
سوودیشی هه‌بیت بۆ ته‌ندروستیته، سه‌رخۆش بوون
ده‌بیت قه‌ده‌غه‌ بکریته یان چاره‌سه‌ر بکریته.

یاری بکه

توئینه وه‌کان ئه‌وه‌یان ده‌رخستوه که ئه‌و که‌سانه‌ی کات
داده‌نین بۆ یاری کردن به‌کارت، یاری قیدویی، یاری
کردنی سه‌ر ته‌خته، شه‌پ کردن یان هر چالاکیه‌کی تر
بۆ خۆشی بردنه سه‌ر بۆ ده‌روون و می‌شک باشه! ږیگه
به می‌شک ده‌دات به به‌رنامه ږیژی بیر بکاته‌وه و
به‌رده‌وام بیټ له کارکردن، به‌لام له ژینگه‌یه‌کی بی
فشاردا.

نووستن

ئه‌گه‌ر زانیاری سه‌ره‌کی ببینیټ که پتویستت به
هیشته‌وه‌ی هه‌یه پاشان بنوویت دوا‌ی ئه‌وه‌ی خوینده‌وه
یان فتری بوویت، له سه‌دا بیست بۆ سی بیره‌یتانه‌وه‌ی
ئه‌و زانیاریه‌ت زیاد ده‌کات. ده‌توانیت زانیاریه‌کان له
ته‌نیشټ شوینی نووستنه‌که‌ت دابنیتت تا ئاسانتر
وه‌ریبگریټ ئه‌گه‌ر شتیک نه‌بیټ که به‌ئاگایی به‌ته‌یینه‌وه.
ئه‌گه‌ر به بیرکردنه‌وه به‌خه‌به‌ر بمینیته‌وه، هه‌مووی
بنوسه بۆ ئه‌وه‌ی بتوانیت له می‌شکت ده‌ری به‌ییت وه
هه‌ندیک خه‌ووی پتویست بکه‌یت.

وریا بوونه‌وه

کاتیک تو وریا‌بوونه‌وه ده‌که‌یت، هیزی می‌شکت زیاد
ده‌که‌یت. تو ده‌بیټ فیر بیت که‌ی که‌م ئاگا ده‌بیټ بۆ

ئه‌وه‌ی بتوانیت تیشکۆکانت پیک بخه‌یت. زۆر جار به‌کێک له‌ دزیه‌کانی وریاکردنه‌وه‌ ته‌ن‌ها له‌ ژێر هۆشیاری خۆتدا‌یه. گەر په‌یوه‌ندییه‌کی ته‌له‌فونی هه‌بێت که پێویسته‌ بیکه‌یت، ئه‌وه‌ هه‌موو نیوه‌پۆ ده‌توانیت بێزارت بکات به‌ بیرکردنه‌وه‌ لی، و توانای بیرکردنه‌وه‌ت به‌ پوونی تیک بدیه‌یت. له‌وانه‌یه‌ تۆ ته‌نانه‌ت ئاگاشت له‌وه‌ نه‌بێت که چی بێزارت ده‌کات!

پێویسته‌ له‌و کاته‌دا په‌وه‌شتی وه‌ستانت و پرسیار کردن له‌وه‌ی که چی له‌ میتشکندایه‌ به‌کار بخه‌یت. ئه‌وه‌ی که بێزارت ده‌کات دیاری بکه‌ و مامه‌له‌ له‌گه‌ل ئه‌و ئه‌رکه‌دا بکه‌. په‌یوه‌ندییه‌ ته‌له‌فونییه‌که‌ بکه‌ یان بیخه‌ره‌ سه‌ر لیستی ئه‌و شتانه‌ی که بۆ به‌یانی داها‌توو نه‌نجامی ده‌ده‌یت، و پاشان پێکه‌ بدیه‌ میتشک ئاسووده‌ بیت و پێکه‌ بدیه‌ تێبه‌پێت. ئه‌مه‌ وات له‌ ده‌کات که هه‌ست به‌ ئارامی زیاتر بکه‌یت تا بتوانیت پوونتر بیربکه‌یه‌وه‌.

خۆشه‌ویستی دروست بکه‌

په‌یوه‌ندی به‌رجه‌سته‌یی پیک و پێکه‌، به‌ تایبه‌تی په‌یوه‌ندییه‌ نزیکه‌کان، به‌ زۆری بۆ وریا بوونه‌وه‌ی ژنان و به‌خته‌وه‌ری گرنکه‌. په‌یوه‌ندی کردن له‌گه‌ل هاوبه‌شه‌که‌ت له‌سه‌ر بنه‌مای هه‌فتانه‌ ده‌بێته‌ هۆی دروست کردنی بازنه‌یه‌کی په‌یوه‌ندی به‌ره‌مدار، هه‌روه‌ها زیاده‌کردنی

ئاستی ئیستروچین. تەنانەت پیری دوادەخات و وا لە ژنان دەکات کە خوولی مانگانە ی کورت خایەن تریان هەبێت. کەمبۆنەوێ ئاستی ئیستروچین لە ئافەتدا پەیوەندی بە کەمبۆنەوێ چالاکی مێشک و خراپی یادەوهرییه و ههیه. کاتیک ئاستی ئیستروچینی ژنان لە ڕێگەی چالاکییە سیکسییه بەردەوامەکانەو زیاد دەبێت، هەموو چالاکییەکانی مێشک و بیرگەیان باشتر دەبێت.

لە توێژینەوێ کەدا، ئۆرگانیزم وەک ئەو ڕێستەیه گرنک نەبوو کە ئافەتیک پەیوەندی سیکسی یان پەیوەندی جەستەیی لەگەڵ کەسیکیتر هەبوو. پەیوەندی و بەستەنەوێ سۆزداری کاریگەرترین ھۆکار بوو نەک بەشی جەستەیی کردارەکە. پێویستە پەیوەندی سیکسی گونجاو لە نێوان خۆشەویستان دروست بکەیت بۆ ئەوێ یارمەتیت بدات بۆ بەهێز کردنی مێشک و برۆبەخۆ بوون.

بە خۆشەویستییه و یاری بکە

تۆ ناتوانیت ئیشی باش ئەنجام بدەیت ئەگەر بە پاستی لە دلەو نەیکەیت. کاتیک بە ھۆی فێربوون و داھێنانەوێ گەشە دەکەیت، تۆ زۆر زیاتر دەستکەوتت دەبێت و سەدا سەدی دەبەخشی بەو کارە ی کە دەیکەیت، ئەگەر خۆت دلخۆش بکەیت، جیھان دلخۆش دەکەیت. حەزەکانت بیر بێت وەک مندالیک و چەندیک حەزت لەو کارە بوو کە

کړدت، و دواتر ئه مه بهینه ره ناو ئه وهی که له کاره که تدا دهیکه یت.

سوپړه کانی هوشیاری

له راستیدا هوشیاری تق به دریژایی پوژ زیاد دهکات و کم دهکات. بڼ زوړیک له ئیمه، وا دیاره به بازنه یه کی نه وهت خوله کی له گڼل سى خوله کی هوشیاریی نرمتردا تیښه پیت. تق پټویسته ئه م سوپړه بناسیت و فیربیت باری دهر وونی خوت بناسیته وه و شوینی بکه ویت. ئه گهر بتوانیت ئه وه بکه یت، ده توانیت سهرنج بده یت له سهر ئه رکه دهر وونیه گرنه گان کاتیک میشتکت به خه به ره. بڼ بینینیکی خه یالی بڼ کیشه یه ک، پیچه وانه که ی بکه. کاری له سهر بکه کاتیک خه والویت، که کاتی به ناگابونی زیاتری میشتکت هیواش ده بیته وه.

شتیکى نوئ فیربیه

ئهمه له وانه یه به ئاشکرا دیار بیت، به لام هندیک که س وا دهر ده که ون له بیرى ده که ن به هوی ته مه نیانه وه. تق ده توانیت توانای میشتکت بڼ فیربوونی شتی نوئ فراوانتر بکه یت، له هه مان کاتدا به هیژتری بکه یت! تق ده توانیت بابه تیکی دیاریکراوت هه بیت له کاتی به تالدا، به لام گهر نا، هه ول بده هه موو پوژیک شتیکی وهک وشه ی نوئ فیر بیت. په یوه نډیه کی به هیژ هه یه له نیوان هه بوونی

وشه‌کاری و ژیریدا. کاتیک وشه‌ی نویت هه‌یه بۆ کار کردن له‌گه‌لیدا، میتشکت بیر له‌ پښگای نوښ و جیاوازی نیوان بیرۆکه‌کان ده‌کاته‌وه. میتشکت بخه‌ره کار، چونکه یه‌کێکه له‌ باشتترین پښگاكان بۆ دووباره دروستکردنه‌وه‌ی میتشکت.

بنووسه بۆ خویندنه‌وه

به‌هایه‌کی زۆری هه‌یه کاتیک ته‌نها بۆ چاوی خۆت ده‌نوسیت، به‌لام هه‌ول بده به‌یه‌نیت به‌رچاوت چی ده‌بیت کاتیک که‌سیک پوژنامه‌که‌ت لی بستییت و بیخوینیته‌وه. پښسته بنوسیت بۆ هاندانی میتشکت، واتا نووسین وه‌ک ئه‌وه‌ی که‌سیکی تر ئه‌و په‌رانه بخوینیته‌وه. که‌وره‌ترین سودی نووسین ئه‌وه‌یه که له‌ راستیدا توانای میتشکت فراوان ده‌کات. ده‌بیت هه‌میشه پښگایه‌ک بدوژیته‌وه بۆ نووسین یان خویندنه‌وه، تا بتوانیت راهیان به‌ میتشکت بکه‌یت.

ئهرۆماتیراهی

ئایا بیرت دیت چۆنیه که لیمۆیه‌ک یان پرتاقالیک به‌ده‌ست به‌ینی کاتیک ماندوو بووبیت؟ ئه‌گه‌ر تاقیتان نه‌کردبیته‌وه، من هانتان ده‌دم که هه‌ولی که‌میک بۆنسازي بده‌ن به دانانی چه‌ند دلۆپیک له‌ پوښی بنچینه‌یی وه‌ک لیمۆ، پرته‌قال، ناعنا، یان سه‌روو بۆ سه‌ر توپیکي لۆکه و

بۆنه که ی هه لمبژن. به دلتیاییه وه واتان لی دهکات که هه ست به هوشیاری زیاتر بکهیت.

مادده بیهوشکه ره کان

مادده ی باش و خراب هه یه بۆ بهرز کردنه وهی میشتکت. کافاین یه کیکه له مادده باوه کان که له لایه ن خویندکارانه وه به کار ده هیندریت بۆ نه وهی به به خه به ریه وه بمیننه وه و هوشیارتر بن. کافاین نه و خوینبه رانه ی که ده چن بۆ میشتکت سنورداریان دهکات، بۆیه پوون نییه کاریگه ریه درپژخایه نه کان چی له میشتک دهکن. له جیاتی قاره، هه ندیک گوتق یان چای گینگتق بیلوبا تاقی بکه ره وه کاتیک پتویستت به یارمه تی بوو. هه ردوکیان پیشان دراوون بۆ زیادکردنی پویشتنی خوین بۆ میشتکت و باشتر کردنی وریاییه کانت.

متمانە ی میشتک

نه گه ر ده ته ویت هیزی میشتکت دروست بکهیت، نه و پتویستت به کهسانی تری ده ور و بهرت ده بیت که سروشت به خش و هاندهرن بۆ تو. له بواره جیاوازه کنی بواری خویندنتدا گوتقار بخویننه وه و په یوهندی له گه ل خه لک و شوین و نه و شتانه دا بکه ن که ده رفه تی نویتان پی ده به خشیت. به کاریان بهینه له یارمه تیدانی بۆ دۆزینه وهی چاره سه ره کانت بۆ کیشه کانت.

له‌بیرت بیت گرنه‌گ نییه ته‌مه‌نت چه‌نده یان پیشه‌که‌ت چیه،
میشکت پیویسته هه‌موو کات ئاله‌نگاری بکات بۆ ئه‌وه‌ی له
لوتکه‌دا نمایش بکات. ئه‌گه‌ر تو دێره شیعره‌کانی شکسپیر
له‌به‌ر ده‌که‌یت، یاری شه‌تره‌نج ده‌که‌یت، یان کارامه‌یی
نوی فیر ببیت، پیویسته میشکت سه‌رقال بکه‌یت ئه‌گه‌ر
ناته‌ویت ژه‌نگاوی و پیر ببیت.

ده‌ره‌نجام (پاکتاو):

میشکت ئه‌و کۆمپیوته‌وه نایابه‌یه که ژیان و له‌شت به‌پتوه ده‌بات، به‌شداری له‌هه‌موو ئه‌و شتانه‌هه‌کات که تۆ به‌ئه‌نجامیان ده‌گه‌یه‌نیت، دیاری ده‌کات که تۆ کیتیت، چی ده‌که‌یت، وه‌چه‌ند به‌باشی ده‌یکه‌یت، له‌به‌ر ئه‌مه‌ پتویسته‌میشکت به‌ئیتیه‌وه له‌باشترین باردا، تا‌کو بتوانیت باشترین ب‌پیاره‌کان ب‌ده‌یت له‌سه‌ر ژیانیت و بیرسایانه‌بیر ب‌که‌یت‌وه. بیرکردنه‌وی بیرسای و اتای ئه‌وه‌نیه‌که تۆ هه‌ست و سۆزت نییه، به‌ل‌کو واتا که تۆ ده‌توانیت ب‌گه‌یته‌ده‌ره‌نجامیک که به‌نده‌له‌سه‌ر بیرکردنه‌وی عه‌قلانی له‌بری هه‌ست و سۆز.

بیرت بیت میشکت تا‌که و ئالۆزتره‌له‌هه‌ر کۆمپیوته‌ریکی ده‌ره‌وی ئیره. ئه‌ندامیکی ناوازه‌یه، له‌وانه‌یه‌یه‌ک‌یک بیت له‌ناوازه‌ترین ئه‌ندامانی هه‌موو له‌شمان، پتویسته‌گرنگی پ‌ن ب‌ده‌یت و بب‌پار‌یزیت له‌له‌ده‌ستدان و پ‌شت ل‌ی کردن. له‌به‌ر ئه‌وه‌ دل‌نیا به‌ره‌وه‌له‌مه‌شق کردن به‌میشکت له‌پ‌نگه‌ی ئه‌و ب‌نه‌مایانه‌ی له‌م په‌رتوکه‌دا پ‌یش‌که‌ش کراون، و ده‌ست پ‌ن‌کردن به‌بیرسایانه‌بیر کردنه‌وه. له‌سه‌ره‌تادا گران ده‌بیت، به‌لام ده‌توانیت ئه‌نجامی ب‌ده‌یت گه‌ر پ‌توه‌ی ب‌به‌ستریته‌وه.

سوپاس بقی خویندنه وه که ت و
به ختیکی باش له گهل چاککردنی هیزی میشت!

پێڕست

- پێشه‌کی..... ٣
به‌ندی یه‌که‌م
تیکه‌یشتن له‌ بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه..... ٧
به‌ندی دووهم
زانباریی میژووی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه..... ١٧
به‌ندی سێیه‌م
ئه‌و بیرمه‌ندانه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌یان له‌ سه‌رده‌می خۆیاندا
جێیه‌جێ کردووه..... ٢٥
به‌ندی چوارهم
کارامه‌یی و کردار..... ٢٨
به‌ندی پێنجهم
هۆکاری فه‌راههم کردن و پوخته‌کردن..... ٤٦
به‌ندی شه‌شهم
هۆکار بۆ هه‌لگرتنی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه..... ٥٣
به‌ندی هه‌وتهم
جیاوازیی نێوان خۆتندنه‌وه‌ و بیرکردنه‌وه..... ٦٠
به‌ندی هه‌شته‌م
چۆن بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌ چاره‌سه‌ری کێشه‌کان ده‌کات..... ٦٧
به‌ندی نۆیه‌م
بیرکردنه‌وه‌ی بیرسایانه‌ به‌ده‌ست بخه..... ٧٤
به‌ندی ده‌یه‌م
کارامه‌یی بڕیاره‌کانته‌ باشتر بکه..... ٧٩
به‌ندی یانزه‌یه‌م
چۆن بڕیاری باشتر بده‌یت..... ٨٣
به‌ندی دوانزه‌یه‌م
به‌رنامه‌پێژیه‌کان بۆ یارمه‌تیدانی به‌ره‌هه‌پێشچوونی بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه... ٨٦

به‌ندی سیانزه‌یه‌م

۹۲..... پۆلی کارامه‌یه‌کانی بپیاردان

به‌ندی چواردیه‌م

۹۵..... جیبه‌جی کردنی پرسیاره‌کان له‌سه‌ر بیرکردنه‌وهی ره‌خنه‌گرانه

به‌ندی پانزه‌یه‌م

۱۰۵..... راه‌تنان کردنی می‌شک

۱۲۰..... ده‌ره‌نجام (پاکتاو):

گرنگ نییه که تهمەنت چەندە، راھینانی میشکی
 کاریگەری ئەرینی دەبیت لەسەر میشکت، ھەروەھا لە
 بەرامبەرشدا کاریگەری ئەرینی دەبیت لەسەر ژیاونت.
 لەگەڵ ئەوەشدا میشکت پیوستی بەوە ھەیە
 بنچینەییانە تەندروست بیت تا بتوانیت بە پرۆسەی
 بیرکردنەوەی رەخنەگرانەدا تێپەڕیت کە بناغەیە بۆ
 چارەسەری زۆریک کێشەی بنەرەتی. ئەو بیرکردنەوە
 رەخنەگرانەیی کە روون دەکریتهو لەم پەرتووکەدا
 دەورە دراوە بە بنەما ژیریەکان، بیرکردنەوەی
 بیرسای (لۆژیکی)، ھەروەھا باشترین توانای
 بریاردان. ھەموو ئەمانە داوای بیرى ھۆشیارانە دەکەن
 لە میشکی کە لە باشترین بار و شیوەدا یە.
 کەواتە با باسی بکەین کە چۆن دەتوانیت راھینان بە
 میشکت بکەیت و ببیتە بیرمەندیکى ژیر، ھەروەھا
 چاککردنەوەی توانای بریاردان.

098343802635

3500 IQD

ناوەندی سارا
 بۆ چاپ و بڵاوکردنەو

